

*Załącznik do Uchwały Nr XIX/151/05
Rady Miejskiej w Dobrej z dnia 30.06.2005 r.*

PLAN ROZWOJU LOKALNEGO GMINY DOBRA

URZĄD MIEJSKI W DOBREJ
PL. WOJSKA POLSKIEGO 10
62-730 DOBRA

**PLAN ROZWOJU LOKALNEGO POWSTAŁ W RAMACH PRAC DORADCZYCH
WIELKOPOLSKIEGO OŚRODKA KSZTAŁCENIA I STUDIÓW SAMORZĄDOWYCH**

MAJ 2005

SPIS TREŚCI

WSTĘP	5
1. OBSZAR I CZAS REALIZACJI PLANU ROZWOJU LOKALNEGO	8
2. RAPORT O AKTUALNEJ SYTUACJI SPOŁECZNO-GOSPODARCZEJ GMINY	9
2.1. Wiadomości ogólne	9
2.1.1. Historia gminy Dobra	9
2.1.2. Dobra dzisiaj	9
2.2. Geografia gminy	10
2.2.1. Położenie i ukształtowanie powierzchni	10
2.2.2. Budowa geologiczna i warunki gruntowe	11
2.2.3. Surowce mineralne	12
2.2.4. Wody powierzchniowe	12
2.2.5. Wody podziemne	13
2.2.6. Warunki glebowe	14
2.2.7. Szata roślinna i świat zwierzęcy	15
2.2.8. Klimat	17
2.3. Ludność	19
2.3.1. Liczba i struktura ludności	19
2.3.2. Sieć osadnicza	23
2.3.3. Bezrobocie	24
2.3.4. Władze lokalne	28
2.4. Budżet gminy	30
2.4.1. Bilans dochodów i wydatków budżetowych	30
2.4.2. Dochody	32
2.4.3. Wydatki gminy	38
2.5. Działalność gospodarcza	43
2.5.1. Podmioty gospodarcze	43
2.5.2. Rolnictwo	47
2.6. Mienie komunalne	50
2.7. Warunki życia mieszkańców	52
2.7.1. Sytuacja mieszkaniowa	52
2.7.2. Wodociągi	53
2.7.3. Kanalizacja	55
2.7.4. Gospodarka odpadami stałymi	56
2.7.5. Zaopatrzenie w energię elektryczną i ciepłą	57
2.7.6. Telefonizacja	57

2.7.7. Drogownictwo i komunikacja	58
2.7.8. Usługi dla ludności	59
2.8. Pomoc społeczna i bezpieczeństwo mieszkańców gminy	61
2.8.1. Pomoc społeczna	61
2.8.2. Bezpieczeństwo na terenie gminy	63
2.8.3. Ochotnicza Straż Pożarna	65
2.9. Służba Zdrowia	67
2.10 Oświata, kultura i sport	70
2.10.1. Przedszkola	70
2.10.2. Szkolnictwo podstawowe i gimnazjalne	71
2.10.3. Kultura i sport	74
2.11. PROMOCJA GMINY I ATRAKCJE TURYSTYCZNE	77
2.11.1. Promocja gminy	77
2.11.2. Atrakcje architektoniczne i krajobrazowe	77
2.11.3. Infrastruktura turystyczna	78
2.12. Identyfikacja atutów i problemów	78
3. PROJEKTY DO ZREALIZOWANIA	84
3.1. Lista projektów	84
3.2. Lista zadań według hierarchii ważności	84
4. REALIZACJA ZADAŃ I PROJEKTÓW	88
4.1. Projekty i zadania inwestycyjne w latach 2005-2009	88
1. KOD ZADANIA: 01/2005	88
2. KOD ZADANIA: 02/2006	90
3. KOD ZADANIA: 03/2008	91
4. KOD ZADANIA: 04/2005	92
5. KOD ZADANIA: 05/2006	94
6. KOD ZADANIA: 06/2005	95
7. KOD ZADANIA: 07/2006	96
8. KOD ZADANIA: 08/2005	97
9. KOD ZADANIA: 09/2005	98
10. KOD ZADANIA: 10/2005	99
11. KOD ZADANIA: 11/2009	100
5. POWIĄZANIE PROJEKTÓW Z INNYMI DZIAŁANAMI	101
5.1. Powiązanie projektów z innymi działaniami na terenie Gminy	101
5.2. Powiązanie projektów z innymi działaniami na terenie Województwa	101
5.3. Powiązanie projektów z innymi priorytetami ZPORR	103
6. OCZEKIWANE WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘĆ PLANU ROZWOJU LOKALNEGO	106
7. PLAN FINANSOWY NA LATA 2005-20014	108

7.1. Metodyka opracowywania WPF	108
7.2. Założenia do prognozy dochodów i wydatków bieżących Gminy Dobra	110
7.3. Wyniki prognozy dochodów i wydatków bieżących Gminy na lata 2005-2014	115
7.4. Prognoza wolnych środków w budżecie Gminy Dobra w latach 2005-2014	118
7.5. Wyniki obliczeń –tabele i wykresy	123
8. SYSTEM WDRAŻANIA	99
9. MONITOROWANIE, OCENA I KOMUNIKACJA SPOŁECZNA	100
9.1. System monitorowania Planu Rozwoju Lokalnego	100
9.2. Sposoby oceny Planu Rozwoju Lokalnego	100
9.3. Public Relations Planu Rozwoju Lokalnego	100
10. SPIS TABEL	102
11. SPIS WYKRESÓW	104

WSTĘP

Plan Rozwoju Lokalnego jest jednym z dokumentów, wymaganych w przypadku ubiegania się o środki strukturalne Unii Europejskiej. Obowiązek posiadania tego dokumentu nakłada Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego 2004–2006. W "Ogólnym Podręczniku Wdrażania Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego na lata 2004-2006" jest mowa o tym, że w przypadku starania się o fundusze w ramach ZPORR: Działania 3.1. – "Obszary wiejskie" oraz Działania 3.2. – "Obszary podlegające restrukturyzacji", wymagane są Plany Rozwoju Lokalnego. W ramach Działania 3.1., niewątpliwie najpopularniejszego wśród mniejszych i średnich samorządów, dotację otrzymają lokalne projekty z zakresu budowy, rozbudowy i modernizacji infrastruktury technicznej oraz bazy kulturalnej i turystycznej o wartości do 1 mln euro.

W podręczniku jest wskazana przykładowa struktura PRL. Struktura niniejszego dokumentu odpowiada wskazaniom podręcznika. Obejmuje ona następujące elementy:

1. Określenie obszaru i czasu realizacji Planu Rozwoju Lokalnego

2. Opracowanie „Raportu o aktualnej sytuacji społeczno-gospodarczej na obszarze objętym wdrażaniem planu”

Celem przygotowania Raportu jest uzyskanie dokładnego wglądu w sytuację gospodarczą i społeczną samorządu w chwili opracowywania raportu. W niniejszym dokumencie zgromadzone zostały szczegółowe dane o wszystkich aspektach funkcjonowania Gminy według stanu na dzień opracowywania Raportu.

Raport pokazuje także pewne trendy rozwojowe i jest podstawą do obiektywnej, opartej na faktach, oceny możliwości dalszego rozwoju. Jest on opisem stanu, do którego będzie się można odwoływać w trakcie realizacji planu rozwoju, śledząc postępy wdrażania zaplanowanych działań.

Raport w niniejszym dokumencie zawiera analizę następujących obszarów funkcjonowania Gminy, (która odpowiada analizie aktualnej sytuacji społeczno-gospodarczej i jest poszerzoną wersją danych wymaganych w UZPORR):

- położenie i powierzchnia
- demografia
- środowisko naturalne
- turystyka, sport, kultura
- zagospodarowanie przestrzenne
- sfera gospodarcza
- sfera społeczna.

3. Opracowanie listy „Zadań polegających na poprawie sytuacji na danym obszarze” wraz z określeniem hierarchii ich ważności

Lista zadań obejmuje:

- Rozwój infrastruktury technicznej – budowa kanalizacji sanitarnej i deszczowej
- Remonty i zagospodarowanie obiektów użyteczności publicznej
- Poprawa stanu dróg, budowa chodników i oświetlenia

- Rozwój szkolnej bazy oświatowej.

4 Rozpisanie projektów i zadań inwestycyjnych proponowanych do ZPORR w zakresie szczegółów realizacji z podziałem na projekty lub zadania inwestycyjne w okresie 2004-2006 oraz w następnych latach (projekty długoterminowe).

Projekty/zadania zostaną wymienione z nazwy, określony zostanie harmonogram rzeczowy i finansowy ich realizacji (zakres, terminy, nakłady z podziałem na źródła finansowania), kryteria ustalenia kolejności wykonania, a także oczekiwane rezultaty oraz instytucje i podmioty uczestniczące we wdrażaniu.

5. Zestawienie powiązań projektu/ów z innymi działaniami, realizowanymi na terenie Gminy/województwa

6. Oczekiwane wskaźniki osiągnięć Planu Rozwoju Lokalnego

7. Plan finansowy na lata 2005–2014 dla zadań planowanych w PRL z rozbiem na źródła finansowania

Zgodnie z wymaganiami UZPORR, konieczne jest opracowanie planu finansowego uwzględniającego zadania inwestycyjne, ujęte w PRL.

Prace będą polegać na przygotowaniu Wieloletniego Planu Finansowego, czyli prognozy dochodów i wydatków Gminy w celu oszacowania możliwości inwestycyjnych - prognozy wolnych środków na inwestycje i oceny zdolności kredytowej Gminy, przy wykorzystaniu komputerowego programu MAFI (Model Analizy Finansowo-Inwestycyjnej). Posłuży on do analizy budżetu Gminy, na podstawie której, przy przyjęciu określonych założeń, dokonuje się prognozy budżetu Gminy na następnych 10 lat (2005-2014). Najważniejszym jej elementem, z punktu widzenia kolejnych etapów prac, jest **prognoza wolnych środków**. Dzięki niej uzyskujemy odpowiedź na pytanie, jakie są **możliwości inwestycyjne i kredytowe** w odniesieniu do zaplanowanych inwestycji.

Do programu wprowadzane są również dane o planowanych inwestycjach, co daje możliwość przeprowadzenia symulacji ich wpływu na przepływy pieniężne. Innymi słowy program ten pozwala na dostosowanie zakresu rzeczowego przewidywanych inwestycji do zdolności finansowych Gminy (z uwzględnieniem ewentualnych obciążeń kredytowych). Dzięki temu będziemy wiedzieli, czy budżet stać na wszystkie przewidywane w poszczególnych latach planu inwestycje, czy też zachodzi konieczność przesunięcia niektórych z nich na następne okresy, czy wręcz całkowitej z nich rezygnacji.

8. Zaproponowanie i opisanie systemu wdrażania PRL wraz ze stosownymi uchwałami Rady

9. Opisanie sposobów monitorowania, oceny i komunikacji społecznej, w tym:

- a) System monitorowania planu rozwoju lokalnego
- b) Sposoby oceny planu rozwoju lokalnego
- c) Sposoby inicjowania współpracy pomiędzy sektorem publicznym, prywatnym i organizacjami pozarządowymi
- d) Public Relations planu rozwoju lokalnego.

Cezura czasowa Planu obejmuje lata 2005–2009. Wskazuje jednak na planowane działania w latach 2007–2013, czyli w kolejnym okresie programowania Unii Europejskiej.

Podstawą w pracach nad dokumentem było rozpoznanie sytuacji na terenie Gminy oraz różnego rodzaju opracowania udostępnione przez Gminę, takie jak Raport o stanie Gminy czy też sprawozdania jednostek gminnych. Kluczowe jednak były spotkania z Burmistrzem Gminy i pracownikami Urzędu Gminy oraz przedstawicielami społeczności lokalnej, przeprowadzone przy okazji opracowywania strategii w roku 2004. Pierwsze warsztaty strategiczne odbyły się w dniu 1 czerwca 2004 roku, z udziałem przedstawicieli społeczności lokalnej - pracowników Urzędu Miejskiego, radnych, szefów jednostek i instytucji, działających na terenie gminy.

Plan Rozwoju Lokalnego przedstawia sytuację społeczno–ekonomiczną Gminy, formułuje cele i opisuje strategię, zmierzającą do osiągnięcia rozwoju społecznego. Plan szacuje również spodziewane efekty planowanych przedsięwzięć i wpływ na przebieg procesów rozwojowych, a także wskazuje kierunki zaangażowania środków funduszy strukturalnych i środków własnych Gminy.

Opracowanie Planu Rozwoju Lokalnego poprzedzone było szerokimi konsultacjami z partnerami społeczno–gospodarczymi z terenu Gminy. Będzie służył on jako punkt odniesienia do działań rozwojowych, podejmowanych z zasobów środków własnych, jak również pozwoli określić wysokość pomocy finansowej z funduszy unijnych.

Planu Rozwoju Lokalnego Gminy Dobra został opracowany przez zespół konsultantów Stowarzyszenia Wielkopolski Ośrodek Kształcenia i Studiów Samorządowych w Poznaniu w składzie:

- Bartłomiej Kustoń
- Maciej Dettlaff
- Maciej Pietrzykowski

1. OBSZAR I CZAS REALIZACJI PLANU ROZWOJU LOKALNEGO

Plan Rozwoju Lokalnego opracowany został dla Gminy i Miasta Dobra z województwa wielkopolskiego. Plan przygotowano w związku z ubieganiem się Gminy o środki z funduszy strukturalnych na lata 2005-2006 oraz na kolejny okres perspektywy finansowej Unii Europejskiej - 2007-2013. Opracowany dokument jest wymagany przy składaniu wniosków w ramach priorytetu 3, w Zintegrowanym Programie Operacyjnym Rozwoju Regionalnego.

2. RAPORT O AKTUALNEJ SYTUACJI SPOŁECZNO-GOSPODARCZEJ GMINY

2.1. Wiadomości ogólne

2.1.1. Historia gminy Dobra

Ślady pobytu pradawnych mieszkańców okolic Dobrej pozostały w postaci cmentarzy ciałopalnych na terenie wsi Młyny Piekarskie, Józefów i Dąbrowica. Większość cmentarzysk pochodzi z okresu kultury przeworskiej. We wsi Łęg Piekarski jeszcze przed II wojną światową odkryto cmentarzysko ze starszego okresu rzymskiego (I-II wiek n.e.) składające się z trzech tzw. grobów książęcych. Były one miejscem pochówku najzamożniejszych – naczelników lub wodzów plemiennych. Pozostałościami z nowszego okresu dziejów są grodziska stożkowate w Piekarach i Woli Piekarskiej (XI-XIII wiek). W Dobrej pozostałością dawnych fortyfikacji z XV wieku jest fosa z wyspą. Dobra uzyskując prawa miejskie w 1392 roku była własnością prywatną, jak wiele innych miejscowości położonych w okolicy. Wyjątkiem były Mikulice, które należały do klucza arcybiskupiego. W wieku XV Dobra przeżywała swój rozkwit, wielu synów ówczesnych mieszczan studiowało na Akademii Krakowskiej, stąd prawdopodobnie pochodził Jan z Dobrej, rektor tej uczelni, nauczyciel Wojciecha z Brudzewa. Przez teren gminy przebiegał szlak handlowy z Moraw przez Wielkopolskę na Pomorze Szczecińskie. W Dobrej krzyżowały się drogi z Kalisza do Łęczycy oraz z Sieradza do Konina. Znaczącym wydarzeniem w historii tych okolic była bitwa konfederatów barskich, którzy stoczyli ją z wojskami rosyjskimi pod Dobrą 23 stycznia 1770 roku. Skończyła się niestety klęską, poległo wówczas około 1000 Polaków. Koniec XVIII wieku to początek zaborów i związanego z tym osadnictwa niemieckiego na tych terenach. W 1863 roku pod Dobrą oraz Skęczniewem miały miejsce potyczki Powstańców Styczniowych. W 1867 roku Dobra utraciła prawa miejskie, by je odzyskać w roku 1919. Teren gminy Dobra i Piekary oraz miasta Dobra w okresie międzywojennym zamieszkiwało około tysiąca Niemców. Warto też zaznaczyć, iż w Dobrej na prawie 3 tys. mieszkańców około 1 tys. stanowili Żydzi. Z tego okresu pochodzą zachowane pozostałości cmentarzy ewangelickich i żydowskich.

2.1.2. Dobra dzisiaj

Gmina Dobra jest jedną z 9 gmin i miast powiatu tureckiego. Zajmuje powierzchnię około 132 km², w tym miasto 1,84 km². Teren gminy zamieszkuje około 6,7 tys. mieszkańców. Wyodrębnionych administracyjnie jest 27 sołectw, w skład których wchodzi 32 miejscowości. Do największych wsi należą Skęczniew i Mikulice. Przez gminę Dobra przebiegają drogi: krajowa nr 82 z Turku do Sieradza oraz wojewódzka z Opatówka do Poddębic.

Gmina Dobra jest obszarem o charakterze rolniczym – w jej obrębie zlokalizowanych jest prawie 900 gospodarstw rolnych. Głównym ośrodkiem handlowo-usługowym, obsługującym ludność gminy jest miasto Dobra. W nim lub w jego okolicy skupione są małe zakłady produkcyjne (wytwórnie okien z PCV, zakłady konfekcji sportowej, rozlewnia wód i inne). Znaczącymi pracodawcami na terenie gminy są też samorzady – gminny i powiatowy

2.2. Geografia gminy

2.2.1. Położenie i ukształtowanie powierzchni

Gmina Dobra położona jest we wschodniej części województwa wielko-polskiego, około 150 - 170 km na wschód od Poznania i około 50-70 km na południowy-wschód od Konina. Graniczy z gminami: Kawęczyn, Turek i Przykona, należącymi do województwa wielkopolskiego oraz gminami: Uniejów, Poddebice, Pęczniew, Warta i Goszczanów, wchodzącymi w skład województwa łódzkiego.

Według regionalizacji fizyczno-geograficznej J. Kondrackiego teren opracowania leży na obszarze Niziny Południowowielkopolskiej, przy czym wyniesiona część zachodnia i środkowa to Wysoczyzna Turecka a nisko położone tereny doliny Warty (na wschodzie) należą do końcowych fragmentów jej dwóch rozszerzeń; Kotliny Kolskiej i Kotliny Sieradzkiej. Nieco bardziej szczegółowy jest podział W. Stankowskiego (sporządzony dla byłego woj. konińskiego), według którego gmina położona jest na obszarze Równiny Turecko-Liskowskiej, ograniczonej od zachodu przez Obniżenie Teleszyny, a od północy rozległą Kotliną Uniejowską leżącą u podnóża wysoczyzny. Wschodnie połacie gminy, podobnie jak u J. Kondrackiego, zajmuje współczesna Dolina Warty.

Ukształtowanie terenu gminy jest zróżnicowane. Na jej krajobraz składają się:

- *plaskie i faliste powierzchnie wysoczyznowe*, wyniesione 130-144 m n.p.m. (lokalnie z wtopionymi w jej powierzchni, izolowanymi pagórkami moreny akumulacyjnej), rozdzielone doliną rzeki Warty i obniżeniem Teleszyny
- *lokalne kulminacje terenu w postaci izolowanych pagórków moreny akumulacyjnej*, o wysokości około 10-22 m (wyniesienie terenu 135-147 m n.p.m, spadki rzędu 5-15%)
- *powierzchnie terasowe*, leżące u podnóża wysoczyzny (niekiedy rozdzielające jej powierzchnie), tworzące kilka wyraźnych poziomów.
  - *terasa wysoka*, wyniesiona około 122-129 m n.p.m.
  - *terasa środkowa*, położona około 112-123 m n.p.m.
- *powierzchnie niskich teras nadzalewowych współczesnych dolin Warty oraz Teleszyny*, położone odpowiednio 108-115 m n.p.m. i 116-122 m n.p.m., miejscami zajęte przez pola wydymowe
- *dna dolin Warty i Teleszyny*, wyniesione około 108-114 m n.p.m. oraz 112-120 m n.p.m., z gęstą siecią starorzeczy i cieków błędzących (dolina Warty) lub rozległymi powierzchniami torfowisk (Teleszyna)
- *liczne płytkie doliny erozyjno-denudacyjne*, rozcinające powierzchnie wysoczyznowe i terasowe
- *krótkie, głębokie rozcięcia erozyjne* stref krawędziowych,
- *wydmy wałowe*, o kilku- i kilkunastometrowej wysokości, długości do około 4.5 km i spadkach dochodzących do 20%, zalesione.

Przejścia pomiędzy poszczególnymi fragmentami (formami) terenu są w miarę wyraźne. W krajobrazie gminy szczególnie zaznacza się około 15-20 m wysokości załom (krawędź) doliny Warty.

Powierzchnia omawianego terenu jest zatem urozmaicona, chociaż deniwelacje ledwo sięgają 40 m (różnica wysokości pomiędzy najniższym punktem gminy - około 107 m n.p.m.,

w dnie doliny Warty koło Józefowa a kulminacją pagóra morenowego w rejonie Dąbrowy - ca 147 m n.p.m.).

2.2.2. Budowa geologiczna i warunki gruntowe

Gmina Dobra leży w obrębie synklinorium łódzko-mogileńskiego (niecki łódzkiej). Głębokie podłoże tworzą tu utwory permu, triasu, jury oraz kredy. Powierzchnię mezozoiczną budują utwory kredy górnej, wykształcone w postaci margli, wapieni, opok oraz gez. Strop utworów kredowych zalega na rzędnych około 60-110 m n.p.m.

Przykrywający wcześniejsze formacje geologiczne trzeciorzęd występuje jedynie w formie szczątkowej, przy czym są to głównie mioceńskie ily, mułki i piaski z węglem brunatnym oraz plioceńskie piaski, wypełniające lokalne obniżenia podłoża mezozoicznego. Często zatem utwory czwartorzędowe zalegają bezpośrednio na cokole zbudowanym z kredy. Ich miąższość jest zmienna, od kilkunastu do około 70 m. Najstarszymi utworami (z okresu zlodowacenia środkowopolskiego) są zastoiskowe mułki, występujące w rejonie wsi Stawki Potworowskie. Wśród czwartorzędowych osadów plejstocenijskich dominującą pozycję zajmują jednak piaszczyste gliny zwałowe, budujące rozległe połacie wysoczyzny morenowej. Jedynie występujące miejscami silnie urzeźbione pagórki, stanowiące lokalne kulminacje wysoczyzny zbudowane są z glin oraz piasków akumulacji lodowcowej i wodnolodowcowej. Położone u podnóża wysoczyzny, powierzchnie terasowe Warty i Teleszyny mają w większości charakter akumulacyjny. Przypowierzchniową część podłoża budują więc holocenijskie mady oraz piaski rzeczne. Jedynie w dolinie Teleszyny oraz w dnie zagłębienia koło wsi Linne przeważają torfy i namuły organiczne. Osady te odłożone są na warstwie plejstocenijskich piasków akumulacji wodnolodowcowej lub spoczywają bezpośrednio na cokole zbudowanym z utworów kredy. Ponadto, zalesione fragmenty gminy koło Rzechty, Zagaja i kilku innych wsi pokrywają piaski wydmowe. Osady holocenijskie to głównie wspomniane wyżej aluwia dolin rzecznych, wykształcone w postaci drobnych i średnich piasków (o kilkumetrowej miąższości) oraz lokalnie występujących namułów i torfów, Utworami holocenijskimi są też różnego typu nasypy terenów zurbanizowanych.

Warunki gruntowe omawianego terenu są zatem dosyć zróżnicowane. Na wyniesionych obszarach wysoczyzny morenowej przeważają utwory bezpośredniej akumulacji lodowca - gliny, gliny piaszczyste i piaski gliniaste, najczęściej o konsystencji twaroplastycznej i półzwartej (ale często z około 1-2 metrową warstwą gruntów plastycznych i miękkoplastycznych, w strefie występowania wody gruntowej). Powierzchnie terasowe budują piaski i żwiry akumulacji wodnolodowcowej, najczęściej średniozagęszczone. Obie te strefy charakteryzują się występowaniem w podłożu gruntów o dobrych warunkach geotechnicznych, wystarczających dla większości obiektów budowlanych. Ograniczenia dla zabudowy dotyczą natomiast występujących lokalnie (na terenach zurbanizowanych) gruntów nasypowych, formowanych w sposób przypadkowy. Są one najczęściej nieprzydatne do bezpośredniego posadowienia, dlatego ich ewentualna zabudowa wymaga dokładnego udokumentowania warunków gruntowo-wodnych. Za zdecydowanie niekorzystne dla zabudowy uznać należy dna dolin rzek i cieków oraz niektórych obniżen terenowych, wypełnione gruntami organicznymi i próchnicznymi (a przy tym charakteryzujące się wysokim poziomem wód gruntowych).

2.2.3. Surowce mineralne

Gmina jest obszarem zasobnym w surowce mineralne. Spośród kopalin podstawowych, w północnej części terenu (rejon Żeronic) stwierdzono występowanie węgla brunatnego, należącego do udokumentowanego złoża „Adamów” - eksploatowanego na obszarze sąsiedniej gminy Przykona. Zalega ono pod około 20-24 m nadkładem osadów plioceńskich i cienką warstwą utworów plejstoceniowych, wchodząc zaledwie małym fragmentem w granice omawianego terenu. W tym kontekście znaczenia nabierają zasoby surowców pospolitych, przede wszystkim kruszywa naturalnego. Na obszarze gminy udokumentowano złoża piasków ze żwirem: Dąbrowa {w kat. C₂} i Rzymisko (kat. C₁), w łącznej ilości około 8 718 tysięcy ton. Kopalina charakteryzuje się punktem piaskowym rzędu 68,0-97,2%. Złoże Dąbrowa ma miąższość 12,5 do 14,8 m, jest suche i zalega pod nadkładem, którym jest wyłącznie cienka (około 0,2-0,3 m) warstwa gleby. Podjęcie wydobycia kopaliny wymaga udokumentowania w wyższej kategorii. Tymczasem w wielu miejscach gminy, głównie w rejonie Dąbrowy i Rzymiska oraz Dąbrowicy, zaobserwować można nielegalny pobór kruszywa naturalnego (bez zarejestrowania działalności, udokumentowania złoża, uzyskania koncesji i płacenia kwartalnych opłat eksploatacyjnych), spowodowany min. budową autostrady, modernizacją linii kolejowej itp. Na potrzeby lokalne kruszywo pobierane jest dorywczo, w kilku punktach eksploatacyjnych. Część wyrobisk poeksploatacyjnych samoistnie zarasta roślinnością inne są wykorzystywane do składowania odpadów komunalnych (Golimówka) lub zamieniane w „dzikie” wysypiska śmieci.

Na obszarze wysoczyzny morenowej, pomiędzy Dąbrową i Skęczniewem wyznaczono (w zaktualizowanej inwentaryzacji złóż) dwa obszary prognostyczne występowania kruszywa naturalnego o przypuszczalnych zasobach: Rzymisko - około 1,2 mln m³ i Zborów -około3,1 mln m³. Trzecim takim obszarem jest lokalna kulminacja terenu w rejonie Stefanowa, gdzie zalegające zasoby kruszywa szacuje się na około 2,5 mln m³. Nie ma natomiast udokumentowanych oraz prognostycznych złóż surowców ceramiki budowlanej. Występujące w podłożu gliny zwałowe z uwagi na zawartość węgla wapnia i liczne spiaszczenia są nieprzydatne dla budownictwa

Spośród wielu udokumentowanych złóż torfu i gytii, o łącznych zasobach około1 100 tys. m³ (niemal wszystkie w obniżeniu Teleszyny), żadne nie jest eksploatowane. Wszystkie mają bowiem jedynie lokalny zasięg a ewentualne wydobycie kopaliny pozostaje w kolizji z zalecaną ochroną łąkowych środowisk roślinnych. Tymczasem surowiec ten mógłby mieć dosyć szerokie zastosowanie rolnicze.

2.2.4. Wody powierzchniowe

Badany teren położony jest w całości, w dorzeczu rzeki Warty, płynącej wschodnim skrajem gminy. Jej głównym dopływem jest tu (uchodząca kilkadziesiąt km dalej) rzeka Teleszyna, wyznaczająca południowo-zachodnią granicę terenu. Płyńcie ona dnem szerokiego obniżenia, częściowo zabagnionego i poprzecinanego gęstą siecią rowów melioracyjnych. Niemal na całej swej długości rzeka ma wyprostowane i obudowane koryto. W swym górnym biegu połączona jest kanałem z Wartą a w części środkowej, z innym dopływem Warty - Kielbaską. Wyprostowano i sztucznie pogłębiono również szereg mniejszych cieków, włączając je w rozbudowany system melioracyjny gminy (źródnicowana zabudowa hydrotechniczna).

Obszar gminy pozbawiony jest większych, naturalnych zbiorników wodnych, pewne fragmenty wysoczyzny zasobne są jednak w oczka wodne a dno doliny Warty obfituje w wypełnione wodą starorzecza. Od kilkadziesiąt lat południowo-wschodnią część gminy zajmuje zbiornik wodny

Jeziorsko, powstały w wyniku spiętrzenia wód Warty. Spośród licznych przesłanek, które zdecydowały o jego budowie, zrealizowano jedynie zamierzenia dotyczące:

- zabezpieczenia przeciwpowodziowego doliny Warty,
- retencjonowania wody dla wielkoprzestrzennych nawodnień rolniczych,
- zapewnienia stosownych rezerw wody dla EC Adamów,

Nie udało się dotąd wykorzystać obrzeży zbiornika na cele turystyczno-rekreacyjne. Znakomite warunki do żerowania i gniazdowania znalazły tu natomiast liczne gatunki ptaków wodno-błotnych i drapieżnych - w efekcie dużą część akwenu, w większości położoną w granicach woj. łódzkiego, objęto (w roku 1998) ochroną rezerwatową.

Drugim zbiornikiem retencyjnym na obszarze gminy Dobra jest zbiornik awaryjny EC Adamów w Żeronicach - na rzece Teleszynie.

Podobnie, jak większość rzek na obszarze kraju, również wyżej wymienione charakteryzuje śnieżno-deszczowy ustrój zasilania z dwoma wysokimi stanami w ciągu roku. Jest to jednak obszar charakteryzujący się niewielkim odpływem a niskie wartości wynikają zarówno z niedoboru opadów jak i małej zdolności retencyjnej terenów wyżej położonych. Kulminacje stanów występują na ogół pomiędzy lutym i kwietniem, po czym poziomy wody i przepływy wyraźnie się zmniejszają. Drugi okres wezbraniowy, przypadający na przełom czerwca i lipca, uzależniony jest od występowania w tym okresie ulewnych deszczów.

Po wybudowaniu, w 1986 r., Zbiornika Jeziorsko (o długości ok. 20 km, szerokości dochodzącej do 4 km i średniej głębokości 4,5 m - przy maksymalnej rzędnej piętrzenia) zmienił się reżim wód Warty. Podczas całkowitego, wiosennego napełnienia - max. rzędna piętrzenia 121,5 m n.p.m., akwen zajmuje powierzchnię około 42,3 km² Minimalna rzędna piętrzenia - 116,0 m n.p.m. osiągnięta zazwyczaj w okresie jesienno zimowym, powoduje że lustro wody kurczy się do około 17,6 km².

Budowa zbiornika spowodowała, że w rocznym przebiegu stanów wody zaznacza się obecnie dominacja stanów niskich, prowadząca w niektórych fragmentach doliny Warty m.in. do wysychania starorzeczy, zarastania torfianek, stopniowej zagłady zróżnicowanych zbiorowisk roślinnych oraz zmniejszania się łągowisk awifauny. Sytuacja ta tylko w niewielkim stopniu dotyczy terenu gminy Dobra, gdzie wobec przepuszczalnego podłoża misy zbiornika obserwuje się raczej wyższy okresowo poziom wód gruntowych, niż w latach minionych.

2.2.5. Wody podziemne

Wody podziemne występują w trzech zasadniczych poziomach wodo-nośnych. Praktycznie cała gmina położona jest w zasięgu GZWP nr 151 - górnokredowego zbiornika szczelinowo-porowego Turek - Konin - Koło. Poziom kredowy jest zatem najważniejszym poziomem wodo-nośnym - czerpią z niego wodę cztery, spośród pięciu ujęć komunalnych w gminie. Występująca w nim woda pobierana jest z głębokości około 20-110 m p.p.t. i odznacza się dużą czystością. Wydajność średniodobowa tych studni ustalona jest na poziomie 166,5 - 255 m³/d, Q^hmax. = około 20-30 m³/h. Ujęciami wód kredowych dysponują ponadto m.in: SKR i ZP „LINDA” w Chrapczewie, RSP-Mikulice oraz Leśniczówka Kaczka.

Zalegający wyżej poziom trzeciorzędowy, również mało narażony na oddziaływanie czynników zewnętrznych, nie jest wykorzystywany. Wiąże się to z zaledwie lokalnym występowaniem, niewielką miąższością warstwy wodonośnej, jej różnym składem mechanicznym oraz zmienną zawartością domieszek pylastych i ilastych. Rozproszone cząstki węgla brunatnego są nadto przy-

czyną znacznego zabarwienia tych wód. Czwartorzędowy poziom wodonośny eksploatowany jest przez ujęcie w Żeronicach. Wodę pobiera się z głębokości około 31-41 m p.p.t. (samowypływ). Wydajność studni jest mniejsza niż ujęć kredowych i wynosi: $Q_{\text{sr}} = 98,8 \text{ m}^3/\text{d}$, $Q_{\text{hmax}} = 10,7 \text{ m}^3/\text{h}$. Z wód plejstocenijskich korzystają również: POM w Dobrej oraz Osada Leśna we wsi Linne.

Żadna ze studni nie ma wyznaczonych stref ochrony pośredniej istniejących ujęć wód podziemnych (wg rozp. MOŚZNiL, z 5 listopada 1991 r., w sprawie zasad ustanawiania stref ochronnych źródeł i ujęć wody - Dz.U. nr 116, poz. 504), ale też czerpią one wodę ze znacznej głębokości, a w podłożu zalega gruba warstwa izolacyjna z gruntów spoiwych.

Wody gruntowe swym charakterem i głębokością występowania, odzwierciedlają cechy konfiguracji terenu oraz jego budowę geologiczną. Przepuszczalne, piaszczyste podłoże południowej części gminy powoduje, że woda gruntowa występuje w sposób ciągły a jej zwierciadło ma charakter swobodny (powierzchnie teras nadzalewowych) lub lekko napięty (w dnach dolin), przy czym warstwą napinającą są nadległe grunty organiczne. Na dużych połaciach wysoczyznowej części terenu woda gruntowa występuje w sposób nieciągły (w podglinowych piaskach lub w śródglinowych soczewach, bądź przewarstwieniach piasków) i charakteryzuje się napiętym zwierciadłem, względnie obserwowane są jedynie jej ślady w postaci sączeń. Wody gruntowe w omawianym podłożu zasilane są głównie przez opady atmosferyczne oraz spływ z terenów wyżej położonych. Generalnie, w dnach dużych obniżeń dolinnych, które są strefą koncentracji wód powierzchniowych i podziemnych, woda gruntowa występuje płytko: na obszarze terasy zalewowej około 0 - 1 m p.p.t., w obrębie niskiej terasy nadzalewowej około 1 - 2 m p.p.t., utrzymując się w warstwie gruntów organicznych i próchnicznych lub podścielających je mineralnych piaskach. Pionowe wahania zwierciadła uzależnione są od stanów wody w rzekach i zbiornikach wodnych. Na obszarach wyżej położonych (terasa środkowa i wysoka oraz powierzchnie wysoczyznowe) pierwsze od powierzchni terenu zwierciadło wód gruntowych utrzymuje się około 2 - 5 m p.p.t. a charakterystyczną cechą przebiegu hydroizobat jest ich współkształtność z rzeźbą terenu.

W okresach wiosennych roztopów i wzmoczonych opadów deszczu, znaczne fragmenty dolin Warty i Teleszyny (ale położone wyłącznie w zasięgu występujących tu łąk) są zalewane lub podtapiane. Jednocześnie, w obrębie wysoczyzny, na stropie spoiwego podłoża pojawiać się mogą tzw. wody zawieszane.

2.2.6. Warunki glebowe

Gmina Dobra charakteryzuje się słabymi warunkami glebowymi. Ogólny wskaźnik rolniczej przestrzeni produkcyjnej, według klasyfikacji IUNG w Puławach wynosi 51,6, przy średniej byłego woj. konińskiego 59,1 pkt oraz średniej krajowej 66,6 pkt.

Grunty orne zajmują nieco ponad połowę ogólnej powierzchni gminy, ale w 2/3 są to słabe gleby napiaskowe, kl. V-VI, zaliczane do kompleksów żytnich 6 i 7. Zajmują one głównie rozległe terasy nadzalewowe Warty i Teleszyny oraz duże fragmenty wysoczyzny, gdzie kompleksom tym towarzyszą gleby rolniczo nieprzydatne (kl. VIz) i nieużytki. Znacznie korzystniej, z punktu widzenia użytkowania rolniczego, przedstawia się sytuacja na obszarze wysoczyzny morenowej. Udział gleb kompleksu żytnio-lubinowego (7) jest tu mniejszy. Większe połacie terenu zajmują gleby słabego kompleksu żytniego (6), a w kilku fragmentach gminy (Wola Piekarska, Żeronicze, Ugory, Potworów, Szymany, Stefanów, Strachocice Kolonia) pojawiają się gleby kompleksu żytniego dobrego (5) lub pszenno-żytniego (4), wytworzone z piasków na glinie, względnie pia-

sków gliniastych na glinie. Największe walory produkcyjne mają gleby kl. IIIa i IIIb, kompleksu pszennego dobrego (2), wytworzone z piasków gliniastych mocnych na glinie, występujące jedynie w rejonie Mikulic i w obrębie zabudowy Potworowa. Zajmują one łącznie zaledwie 0,7% powierzchni gruntów ornych, niemal tyle, co gleby kompleksu pszennego wadliwego (3), szczególnie podatnego na erozję. Wobec małej wartości produkcyjnej większości gleb a jednocześnie znacznego udziału użytków zielonych szczególnego znaczenia nabiera hodowla bydła.

W dolinach Warty i Teleszyny duże fragmenty terenu zajmują piaszczyste mady rzeczne oraz słabe i średnie użytki zielone, wytworzone m.in. na chronionych glebach torfowych, mułowo-torfowych i murszowatych. Z uwagi na korzystne rozmieszczenie łąk i pastwisk oraz pełnione funkcje przyrodniczo-ekologiczne, tereny te zasługują na szczególną ochronę.

2.2.7. Szata roślinna i świat zwierzęcy

Szata roślinna jest bogata i urozmaicona a jej zróżnicowanie związane głównie z naturalnymi warunkami siedliskowymi i sposobem gospodarowania. Grunty leśne zajmują wprawdzie zaledwie 18% ogólnej powierzchni gminy, ale sporo jest drobnych zadrzewień ostojowych, obsadzeń dróg i cieków oraz pojedynczych drzew. Występujący drzewostan zdominowany jest przez sosny i brzozy. Potencjalną roślinność naturalną stanowią na obszarze gminy:

- siedliska łąk - najbardziej przekształcone antropogenicznie, o dogodnych warunkach dla rozwoju rolnictwa i osadnictwa, obejmujące niektóre powierzchnie wysoczyznowe,
- kontynentalne bory mieszane, charakterystyczne dla powierzchni terasowych, położonych w centralnej i północno-wschodniej części gminy - u podnóża wysoczyzny,
- subkontynentalne bory sosnowe, typowe dla zwydmionych fragmentów teras (półecolicznych),
- łąki i olsy, charakterystyczne dla dolin Warty i Teleszyny oraz ich dopływów.

Roślinność rzeczywista odznacza się na ogół niedużym stopniem naturalności (zawyżony udział sosny). Kompleksy leśne PGL, skupione na obszarze terasy środkowej Warty - w północno-wschodniej części gminy zdominowane są przez drzewostan sosnowy borów świeżych i borów mieszanych świeżych. Większym udziałem gatunków liściastych charakteryzują się zespoły położone na wysoczyźnie - w centrum terenu, gdzie obok wspomnianych wyżej siedlisk borowych licznie występują zespoły lasu mieszanego świeżego, lasu świeżego i lasu mieszanego wilgotnego. Urozmaiconym drzewostanem wyróżniają się lasy mieszane i bory w rejonie wsi Dąbrowa i Linne. Zróżnicowane siedliskowe są lasy dolin Warty i Teleszyny. W dnie tej pierwszej przeważają łąki wierzbowo-topolowe i jesionowo-olszowe, w dolinie Teleszyny, tym drugim towarzyszą na ogół olsy. Obok nich występują: las mieszany wilgotny, las wilgotny, bór mieszany wilgotny. Lasy te stanowią w miarę odporne, stabilne ekosystemy i wespół z rozległymi obszarami zabagnionych łąk i torfowisk, pełnią ważne funkcje wodochronne. Funkcje glebochronne spełniają natomiast bory sosnowe porastające długie wały i pola wydymowe w okolicach miejscowości: Zagaj, Stawki, Wygoda i Szymany. Ich obecność zabezpiecza przesuszone pola eoliczne przed rozwiewaniem.

Lasy prywatne zdominowane przez młode drzewostany sosnowe i brzozowe lub olchowe zajmują duże połacie terenu, uzupełniając i poszerzając duże kompleksy PGL. Zwarte zespoły lasów państwowych odznaczają się przeciętnymi walorami ekologicznymi i są atrakcyjne pod względem turystycznym. Często ich dodatkowym atutem jest urozmaicona rzeźba terenu. Raczej niewielkie połacie lasów (siedliska boru mieszanego świeżego oraz lasu mieszanego i świeżego) charakteryzują się bardzo dużą wartością zdrowotną i atrakcyjnością estetyczną. Są przy tym średnio od-

porne na użytkowanie rekreacyjne i mało podatne na erozję. Można zatem mówić o szerokich możliwościach ich wykorzystania rekreacyjnego. Sporych ograniczeń, pomimo dużej wartości zdrowotnej i średniej atrakcyjności estetycznej wymaga natomiast użytkowanie borów świeżych, dominujących na obszarze gminy. Zasadniczym powodem jest ich bardzo mała odporność na użytkowanie rekreacyjne i duże zagrożenie erozyjne. W przypadku lasów i borów o siedliskach wilgotnych ograniczenia dla użytkowania rekreacyjnego wynikają głównie z małej wartości zdrowotnej tych kompleksów. Nie przydatne dla rekreacji, chociaż wyróżniające się dużą atrakcyjnością estetyczną są stale podmokłe olsy.

Możliwości rekreacyjnego wykorzystania lasów, odporność na penetrację, wrażliwość na zanieczyszczenie, atrakcyjność estetyczną i walory zdrowotne przedstawiono (w sposób syntetyczny) na mapie oceny ekofizjograficznej terenu. Znaczne fragmenty kompleksów o dużej iuż średniej przydatności dla rekreacji stanowią lasy ochronne grupy I, głównie wodochronne, dlatego ich użytkowanie musi być ograniczone albo wymaga odpowiedniej organizacji wypoczynku. Problemem możliwości i chłonności rekreacyjnej obrzeży Zbiornika Jeziorsko (z podaniem wskaźników obciążenia granicznego) zajmował się zespół opracowujący „Koncepcję zagospodarowania turystycznego Zbiornika Jeziorsko” (BPP WŁ, Łódź 2003). Szkoda, że obliczenia wykonano jedynie dla fitocenoz leśno-łąkowych. Tym niemniej, spośród gmin położonych na obrzeżach zbiornika, najbardziej rozbudowaną bazę turystyczną ma obecnie gmina Pęczniew, natomiast największe predyspozycje rozwoju zabudowy letniskowej posiada gmina Dobra.

Urozmaiconą rzeźbę terenu, wspomniane wyżej zróżnicowanie siedlisk i drzewostanów oraz liczne występowanie łąk i podmokłości jest powodem wytypowania obszarów o wysokich walorach przyrodniczo-krajobrazowych i nadanie im statusu obszarów chronionych. Większość terenu gminy znajduje się w granicach Uniejowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu, obejmującego swym zasięgiem głównie zalesione powierzchnie wysoczyznowe i terasowe, w tym korytarze ekologiczne dolin Warty i Teleszyny.

Szata roślinna pozostałej (rolniczej) części gminy zdominowana jest przez zbiorowiska antropogeniczne pól uprawnych. Ich uzupełnieniem jest roślinność urządzona parków, cmentarzy, sadów, ogrodów itp. Na uwagę zasługują zwłaszcza: dziewiętnasto- i dwudziestowieczne parki podworskie w Dobrej i Skęczniewie oraz liczne, na ogół zadrzewione cmentarze różnych wyznań i cmentarzyska szkieletowe z czasów kultury przeworskiej (objęte ochroną archeologiczną). Ich uzupełnieniem są liczne zadrzewienia przydrożne, przywodne i śródpolne, łąki oraz zubożone (na skutek odlesienia i melioracji polegającej głównie na odwodnieniu) zbiorowiska roślinne torfowisk: trzcinowiska, turzycowiska, zarośla olszowe i szuwary. Pomimo znacznej degradacji, torfowiska nadal (choć w mniejszym stopniu, niż dawniej) wyróżniają się zdolnością do magazynowania dużych ilości wody. W krajobrazie rolniczym gminy zieleń ta pełni nie tylko funkcję krajobrazowo-estetyczną, ale także ekologiczną korzystnie wpływając na mikroklimat oraz walory użytkowe środowiska rolniczego.

Świat zwierzęcy jest typowy dla nizinnych obszarów kraju. W lasach żyją dziki, jelenie, daniela i sarny, wśród których wykształcił się w ostatnich latach ekotyp sarny polnej. Podmokła, zalesiona i zadrzewiona dolina Warty oraz obfitująca w duże zespoły torfowisk dolina Teleszyny tworzą odpowiednie warunki dla bytowania łosia. Z drapieżników występują m.in. lisy, borsuki i kuny. Spośród innych ssaków najczęściej spotykane to: zając, dziki królik, jeż, ryjówka, kret, nietoperz. Na polach spotkać można bażanty i kuropatwy, które podobnie jak wcześniej wymienione: sarna, zając i lis potrzebują do bytowania pól uprawnych, najlepiej z małymi kępami lasów i zadrzewień. Takich drobnych ekosystemów ostożowych jest na obszarze gminy sporo. Rzeką Warty stanowi główny korytarz ekologiczny dla wydry. Spośród chronionych gatunków kręgowców występują na obszarze gminy trzy gatunki gadów: jaszczurka zwinka, padalec i zaskroniec. Do-

syć bogata jest fauna płazów, reprezentowana m.in. przez ropuchy, żaby i traszki. Fauna ryb ogranicza się do gatunków pospolitych i w dużej mierze utraciła właściwe jej cechy. W wielu zbiornikach wodnych kształtowana jest przez działalność gospodarczą człowieka. W rzekach, duży wpływ na ilość i jakość ryb ma zły stan czystości ich wód. Znacznie lepsze warunki rozwojowe mają liczni przedstawiciele świata owadów, ale najlepiej poznana jest fauna ptaków, jedyna gromada świata zwierzęcego niemal w całości podlegająca w Polsce ochronie gatunkowej. Budowa zbiornika wodnego (charakteryzującego się cyklicznym napełnianiem podczas wiosennej fali powodziowej i długotrwałym, sukcesywnym opróżnianiem odsłaniającym znaczne połacie jego dna) stworzyła szczególnie dogodne warunki dla żerowania i gniazdowania ptaków wodno-błotnych oraz drapieżnych. Najliczniejsze są gnieźdzące się kolonijnie: mewy śmieszki, rybitwy, kaczki krzyżówki, płaskonosy, cyranki, czernice, głowienki, łyski, perkozy, czajki, brodziec krwawodziobe, rycyki, kormorany i czaple. Okresowo obserwuje się do 230 gatunków ptaków, w tym tak rzadkich, jak: ślepowron, czapla biała, żuraw, ostrygojad, siewka złota, siewnica, kulik, bekas itp. Niezwykle bogata jest awifauna ptaków drapieżnych (sowa, myszołów, sokół, pustułka).

Teren zbiornika został masowo zasiedlony przez ptaki, ale generalnie ich liczebność (w ostatnim stuleciu) spadła, m.in. na skutek zmiany reżimu wód Warty spowodowanego przez budowę Zbiornika Jeziorsko, obwałowania koryta rzeki, wycinania odnawiającej się roślinności łęgowej, procederu wiosennego wypalania traw i trzcinowisk oraz całego zespołu czynników antropogenicznych - postępu technicznego w rolnictwie, używania pestycydów itp.

2.2.8. Klimat

Klimat okolic Dobrej związany jest z ogólną cyrkulacją mas powietrza napływającego głównie z nad północnego Atlantyku i basenu Morza Śródziemnego. Według regionalizacji klimatycznej W. Okołowicza gmina położona jest na obszarze regionu środkowopolskiego, reprezentującego obszar słabnących wpływów Atlantyku.

Amplitudy temperatur są tutaj nieco mniejsze od przeciętnych w Polsce, zima jest dosyć chłodna (średnia temperatura stycznia – 2,3°C), ale niezbyt długa (około 85 dni), z nietrwałą szatą śnieżną. Dłuższe (około 97 dni) i ciepłe jest lato (+18,1°C w lipcu). Charakterystyczna dla tej części Polski jest niezbyt duża liczba dni pochmurnych (około 112). Długość trwania okresu wegetacyjnego wynosi niespełna 220 dni. Roczna suma opadów sięga 550 mm i podobnie jak na większości terytorium kraju, również w rejonie Dobrej przeważają wiatry zachodnie, stanowiące blisko połowę ogółu wiatrów wiejących w ciągu roku. Wiosną i jesienią wzrasta udział wiatrów wschodnich. Nadto, najbliższe położone stacje IMGW w Kole i Kaliszu odnotowują dużą (7,3 i 11,3%) ilość cisz. Średnia ważona wiatrów (bez rozbicia na kierunki) sięga 4,2 m/s a wiatry wiejące z prędkością 3-7 m/s stanowią prawie 60% ogólnego udziału wiatrów w ciągu roku.

Warunki klimatu lokalnego, chociaż zbliżone do przedstawionej wyżej specyfiki makroklimatu, są jednak zróżnicowane. Największy, modyfikujący wpływ na klimat lokalny mają: Zbiornik Jeziorsko, wilgotne i podmokłe doliny Warty i Teleszyny oraz kompleksy leśne teras nadzalewowych i wysoczyzny. Dobrymi warunkami termicznymi, równomiernym nasłonecznieniem, małą wilgotnością powietrza i dobrym przewietrzaniem charakteryzują się powierzchnie wysoczyznowe. Nieco większa zmienność klimatu lokalnego, wynikająca głównie z położenia i wyniesienia terenu oraz różnic w sposobie użytkowania i zagospodarowania cechuje powierzchnie teras nadzalewowych Warty i Teleszyny. Specyficzne warunki klimatu lokalnego mają tereny leśne. Lasy charakteryzują się z reguły nieco gorszym nasłonecznieniem (zacielenie), ale dużą zacisznością i dobrymi warunkami termiczno-wilgotnościowymi o zmniejszonych wahaniach dobowych. Są to tereny o wzbogaconym składzie fizyko-chemicznym powietrza w tlen, ozon,

olejki eteryczne (fitoncydy) oraz inne substancje śladowe podnoszące komfort bioklimatyczny. Tereny położone na ich obrzeżach przez dużą część roku znajdują się w zasięgu szerokofrontowego napływu czystego powietrza.

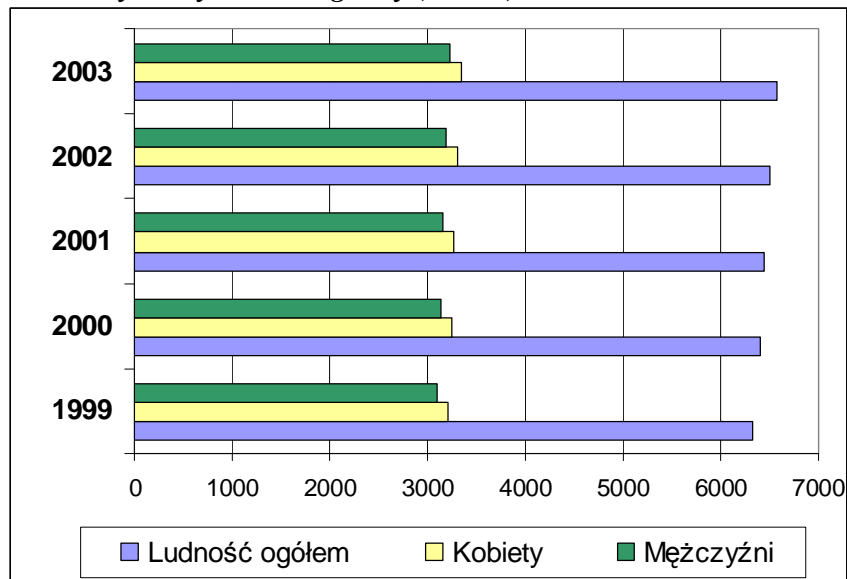
Niekorzystnymi warunkami termiczno-wilgotnościowymi, częstym występowaniem mgieł, zastoisk chłodnego powietrza i inwersji temperatur oraz zdecydowanie ukierunkowanym przewietrzaniem wyróżniają się terasy zalewowe Warty i Teleszyny. Duże znaczenie, w warunkach klimatu lokalnego, mają doliny drobnych cieków, stanowiące kierunki grawitacyjnego spływu wychłodzonego powietrza z wysoczyzny.

2.3. Ludność

2.3.1. Liczba i struktura ludności

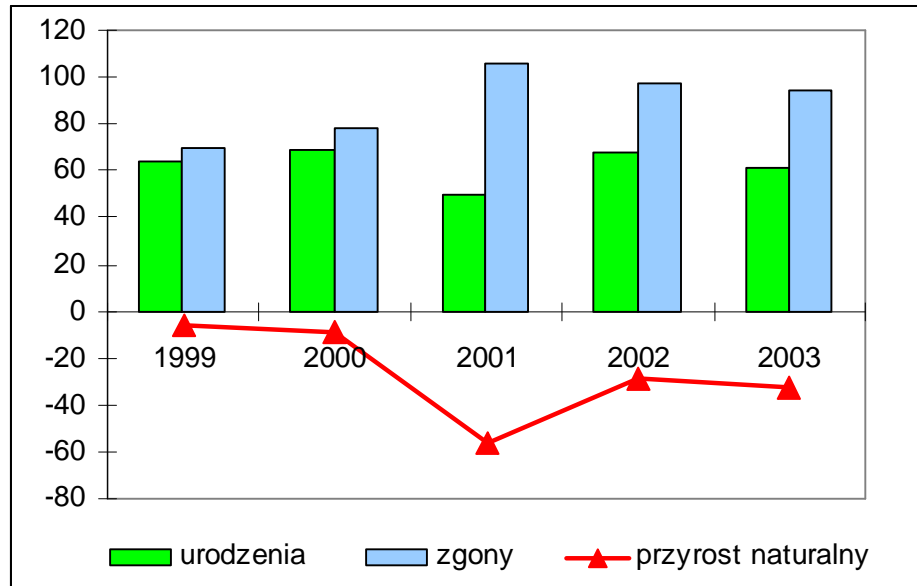
Na terenie gminy Dobra mieszka 6569 osób (stan na 31 grudnia 2003 roku). Liczba mieszkańców gminy w ostatnich pięciu latach zmieniła się stosunkowo znacznie, wzrosła bowiem o 249 osób, czyli o 3,9%. Nieznaczną przewagę wśród mieszkańców stanowią kobiety (50,8%), choć dynamika wzrostu ich liczby we wspomnianym okresie (3,6%) była niższa niż w przypadku mężczyzn (4,3%). Statystycznie na 100 mężczyzn zamieszkujących gminę w roku 2003 przypadały 103 kobiety.

Wykres 2.3.1. Zmiany liczby ludności gminy (l. osób)

Współczynnik przyrostu naturalnego (mierzony saldem urodzeń i zgonów na 1 tysiąc mieszkańców) w ostatnich kilku latach wykazywał duże wartości ujemne – w 1999 roku wyniósł $-0,95$, w 2000 roku było to już $-1,42$, w 2001 roku aż $-8,75$. W ostatnich latach wskaźnik ten wynosił około -5 . Średnia dla całego omawianego okresu wyniosła $-4,1$. Współczynnik ten należy określić jako bardzo niski, uwzględniając fakt, że średnio dla całego kraju waha się o w okolicy zera. W gminach o podobnym charakterze i wielkości przyrost naturalny mierzony tym wskaźnikiem osiąga zwykle wyższe wartości. Należy zauważyć, że w gminie liczba urodzeń w roku 2003 była niższa niż pięć lat wcześniej, podczas gdy w tym samym czasie zanotowano wzrost liczby zgonów o ponad 34%. Szczegółowe dane dotyczące ruchu naturalnego ludności na terenie gminy prezentuje wykres 3.2.

Wykres 2.3.2. Przyrost naturalny na terenie gminy

Zestawiając dane dotyczące przyrostu naturalnego z ogólną liczbą ludności w gminie można zaobserwować tendencje ruchów migracyjnych mieszkańców gminy. Należy zaważyć, że zjawisko to w gminie od lat charakteryzuje się dodatnim bilansem, czyli każdego roku osiedlających się na jej terenie nowych mieszkańców jest więcej niż osób wyprowadzających się poza obszar gminy. Łącznie w ostatnich 5 latach 575 nowych osób zameldowało się na terenie gminy, natomiast w tym samym okresie w odwrotnym kierunku podążyło 312 osób.

Dane, dotyczące ludności gminy z uwzględnieniem struktury płci i struktury wiekowej, przedstawiono w Tabelach 3.1. i 3.2.

Tabela 2.3.1. Struktura ludności gminy Dobra według grup wiekowych w 2003 r.

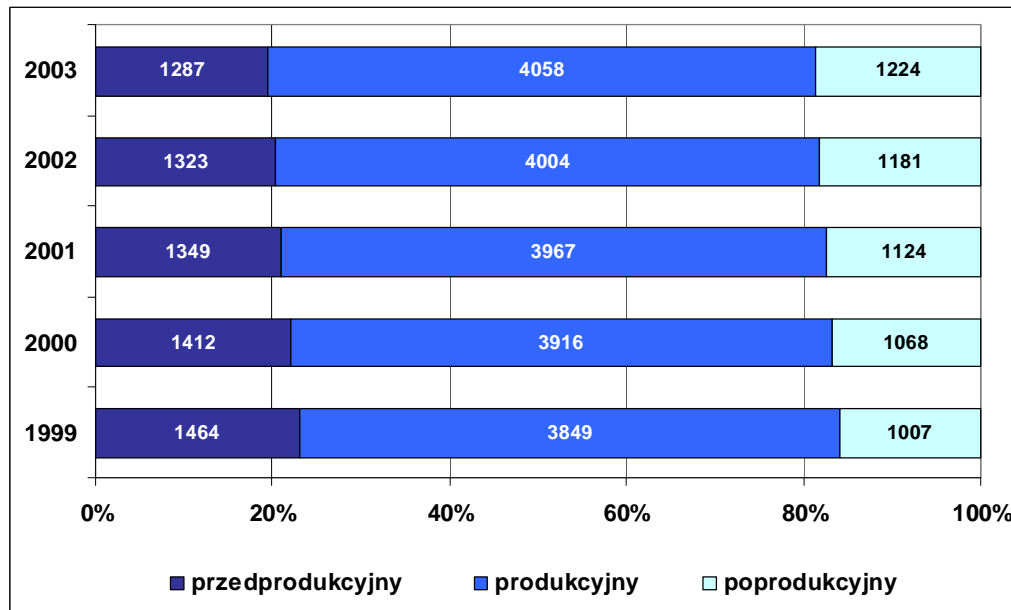
KATEGORIE	OGÓLEM		Kobiety		Mężczyźni	
	liczba	procent	Liczba	procent	liczba	procent
DZIEC 0 – 2 LAT	129	2,0%	60	1,8%	69	2,1%
DZIECI 3 – 6 LAT	263	4,0%	131	3,9%	132	4,1%
DZIECI 7 - 16 LAT	895	13,6%	451	13,5%	444	13,7%
LUDNOŚĆ 17 – 19	304	4,6%	152	4,6%	152	4,7%
LUDNOŚĆ 20 - 24	543	8,3%	259	7,8%	284	8,8%
LUDNOŚĆ 25 - 39	1 337	20,4%	623	18,7%	714	22,1%
LUDNOŚĆ 40 - 59	1 746	26,6%	835	25,0%	911	28,2%
LUDNOŚĆ 60 - 64	281	4,3%	153	4,6%	128	4,0%
LUDNOŚĆ 65 - 69	265	4,0%	140	4,2%	125	3,9%
LUDNOŚĆ 70 - 79	464	7,1%	276	8,3%	188	5,8%
LUDNOŚĆ 80 +	342	5,2%	257	7,7%	85	2,6%
RAZEM:	6 569	100,00%	3 337	100,00%	3 232	100,00%

Tabela 2.3.2. Dynamika struktury ludności gminy Dobra według grup wiekowych.

WIEK	1998		2002	
	liczba osób	procent	liczba osób	procent
0-18 lat	1464	23,2 %	1287	19,6 %
19-60/65 lat*	3849	60,9 %	4058	61,8 %
pow. 60/65 lat*	1007	15,9 %	1224	18,6 %

*60 lat dla kobiet i 65 lat dla mężczyzn

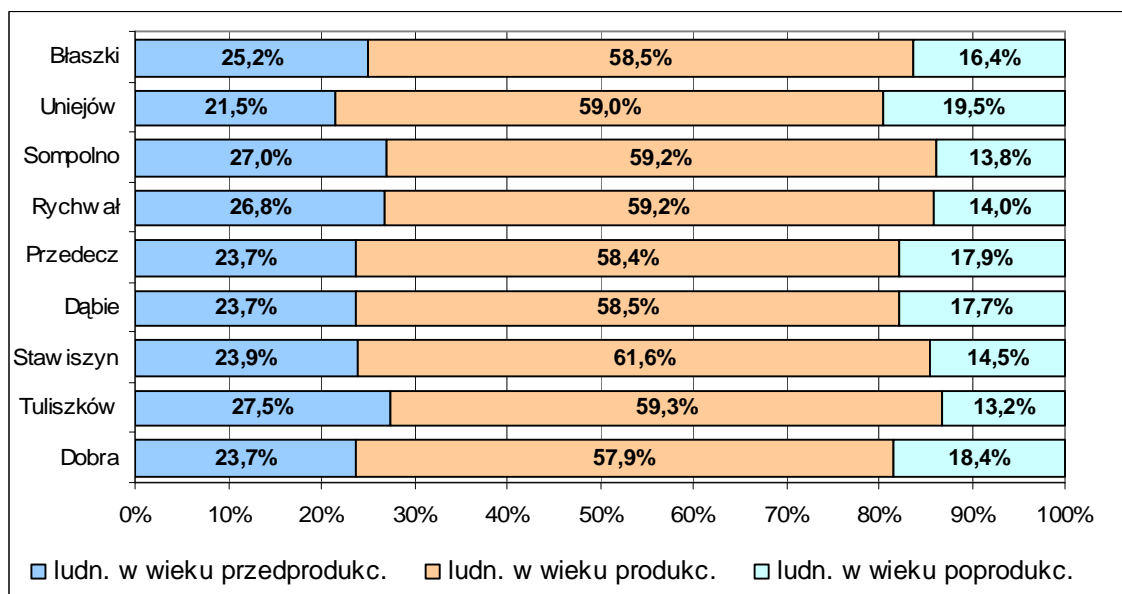
Jak wynika z powyższych zestawień ludność gminy starzeje się. W czasie ostatnich pięciu lat bardzo znacząco spadł odsetek ludzi młodych w społeczeństwie – ich liczba zmalała w tym okresie o 177 osób (12,1%) i w roku 2003 stanowili oni już mniej niż jedną piątą całej społeczności gminy. Jednocześnie odnotowano wzrost liczebności wśród ludności pozostałych grup wiekowych. Zauważalny jest szczególnie wzrost udziału ludzi starszych w strukturze wiekowej gminy, ich liczba jest już niemal równa liczbie osób poniżej 18 lat. Utrzymujący się na niskim poziomie przyrost naturalny jak również wyjazdy młodych w celach edukacyjnych są głównymi przyczynami opisywanego zjawiska. Należy zauważyć, że tendencja ta utrzymuje się, a jej powstrzymanie jest celem rozwojowej polityki samorządu. Zjawisko to jest odzwierciedleniem przemian struktury wiekowej w skali kraju i wymaga skoordynowanych działań w wielu dziedzinach życia. Zmiana proporcji między różnymi grupami wiekowymi wpływa znacząco na rynek pracy, bowiem decyduje o liczbie ludności w wieku produkcyjnym. Wzrost jej liczby - przy tendencjach rozwojowych w gospodarce - zwiększa potencjał siły roboczej w gminie, a z drugiej strony – w przypadku recesji gospodarczej - powoduje wzrost zagrożenia bezrobociem.

Wykres .2.3.3. Ludność gminy w podziale na wiek przed-, po- i produkcyjny

Przedstawiona na wykresie 3.3 klasyfikacja ludności gminy ze względu na wiek przed-, po- i produkcyjny jest pochodną struktury wiekowej ludności. W ostatnich latach zanotowano spadek liczby osób sposobnych się do pierwszej pracy przy jednoczesnym znaczącym wzroście liczby osób w wieku poprodukcyjnym. Zwiększenie liczby osób w wieku produkcyjnym i ich udziału w

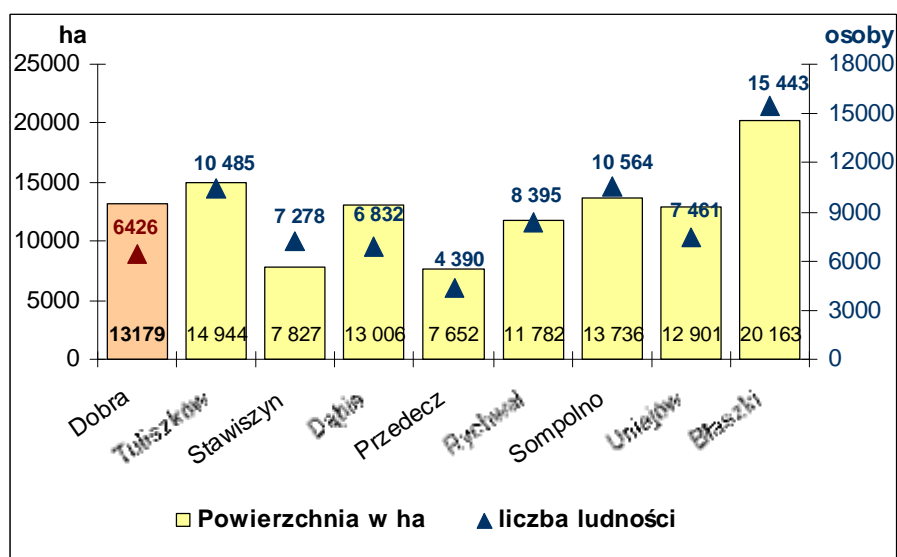
ogóle ludności powoduje w perspektywie kilkunastu lat zagrożenie jeszcze większego procentu osób w wieku poprodukcyjnym w strukturze ludności i co za tym idzie, wzrostem wysokości obciążeń społecznych. Również w porównaniu z wybranymi pobliskimi gminami struktura wiekowa mieszkańców gminy Dobra prezentuje się niekorzystnie. Obrazuje to wykres 3.4.

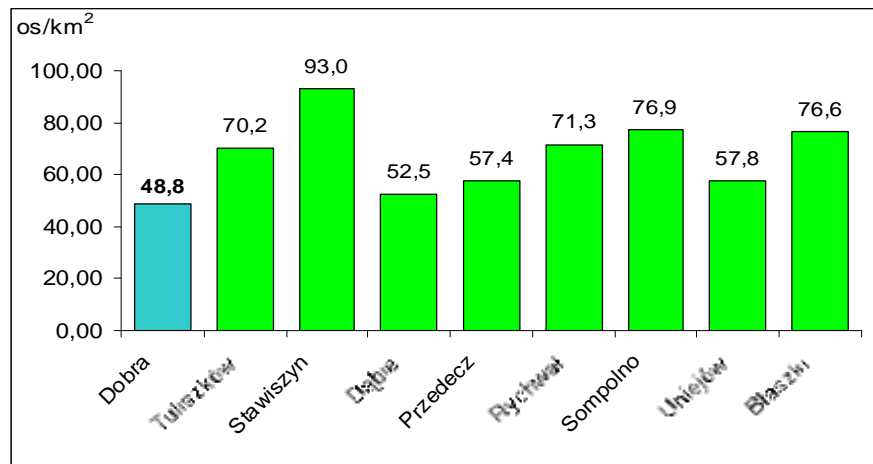
Wykres 2.3.4. Powierzchnia i ludność wybranych gmin.

Gmina charakteryzuje się bardzo niskim wskaźnikiem gęstości zaludnienia w porównaniu do gmin o podobnym charakterze. Na terenie gminy Dobra o powierzchni ponad 13 tys. hektarów, mieszkało w 2002 roku niespełna 6,5 tys. osób. Daje to przeciętna gęstość zaludnienia około 49 osób na kilometr kwadratowy. Wykresy 3.5. i 3.6. pokazują gęstość zaludnienia w pobliskich gminach o podobnym do Dobrej charakterze.

Wykres 2.3.5. Powierzchnia i ludność wybranych gmin.

Wykres 2.3.6. Gęstość zaludnienia wybranych gmin.

Jak wynika z powyższego zestawienia gęstość zaludnienia w gminie jest najniższa spośród badanych jednostek. Ma to swoje odzwierciedlenie w układzie osadniczym gminy, a także w konsekwencji powoduje kłopoty z planowaniem sieci instalacji wodno-kanalizacyjnej.

2.3.2. Sieć osadnicza

Na terenie gminy znajdują się 34 miejscowości, z których wyodrębnione zostało 27 miejscowości sołeckich. Szczegółowe dane zawarto w tabeli 3.3. Podstawową jednostką osadniczą jest miasto Dobra usytuowane w środkowej części gminy. Rozmieszczenie pozostałych jednostek jest względnie równomierne na całym obszarze. Taki układ osadniczy należy ocenić pozytywnie, gdyż zapewnia równy dostęp wszystkich mieszkańców do usług administracyjnych realizowanych w Urzędzie Miejskim w Dobrej.

Tabela 2.3.3. Sołectwa na terenie gminy Dobra (stan na 21.09.2003r.).

Lp.	Sołectwo	Powierzchnia (ha)	Liczba mieszkańców
1.	Chrapczew	171,11	92
2.	Czajków	186,18	65
3.	Dąbrowica	566,79	258
4.	Długa Wieś	137,80	280
5.	Januszówka	269,38	112
6.	Józefów	292,63	111
7.	Linne	353,85	280
8.	Łęg Piekarski	296,18	108
9.	Mikulice	508,26	379
10.	Miłkowice	464,90	207
11.	Moczydła	145,97	83

12.	<u>Ostrówek</u>	341,59	114
13.	Piekary	284,51	148
14.	Potworów	360,25	140
15.	Rzechta	576,76	216
16.	Rzysko	677,75	321
17.	Rzysko BG	287,38	113
18.	Skęczniew	466,25	527
19.	<u>Stawki</u>	433,71	93
20.	Stefanów	199,11	102
21.	Strachocice Kolonia	461,25	226
22.	Strachocice Wieś	529,96	215
23.	<u>Szymany</u>	210,17	99
24.	Ugory	228,83	186
25.	Wola Piekarska	419,82	207
26.	Zagaj	341,04	110
27.	<u>Żeronice</u>	467,66	206
28.	Miasto Dobra	548,25	1.571

2.3.3. Bezrobocie

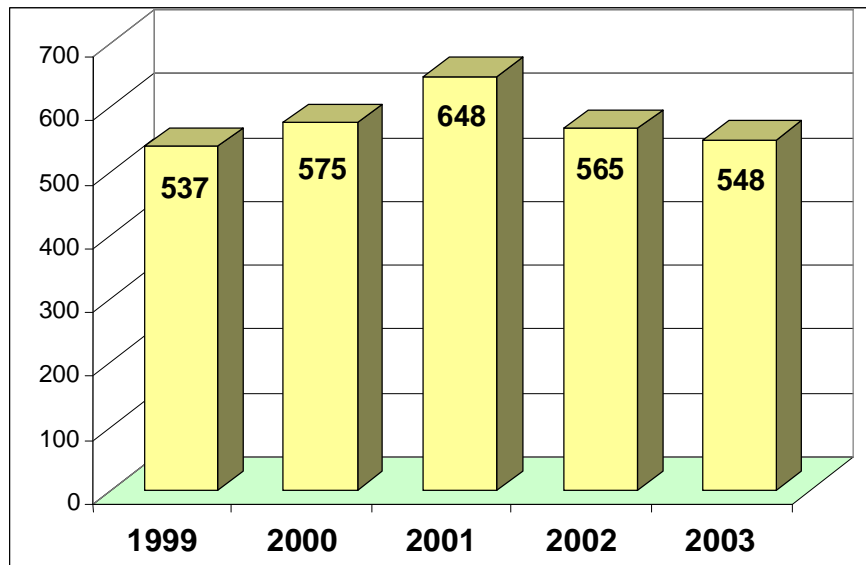
Wskaźnik bezrobocia na terenie gminy Dobra kształtował się w ostatnich latach na następującym poziomie:

- 1999 r. – 17,0%
- 2000 r. – 18,1%
- 2001 r. – 19,9%
- 2002 r. – 18,1%
- 2003 r. – 18,9%,

czyli był on o kilka punktów procentowych wyższy od średniej krajowej. W analizowanym okresie dynamika wzrostu stopy bezrobocia była niższa niż w skali kraju, jednak zjawisko to osiągnęło wysoki poziom i jest dużym problemem lokalnej społeczności.

Podstawowe dane o liczbie osób bezrobotnych na terenie gminy przedstawiono na poniższym wykresie.

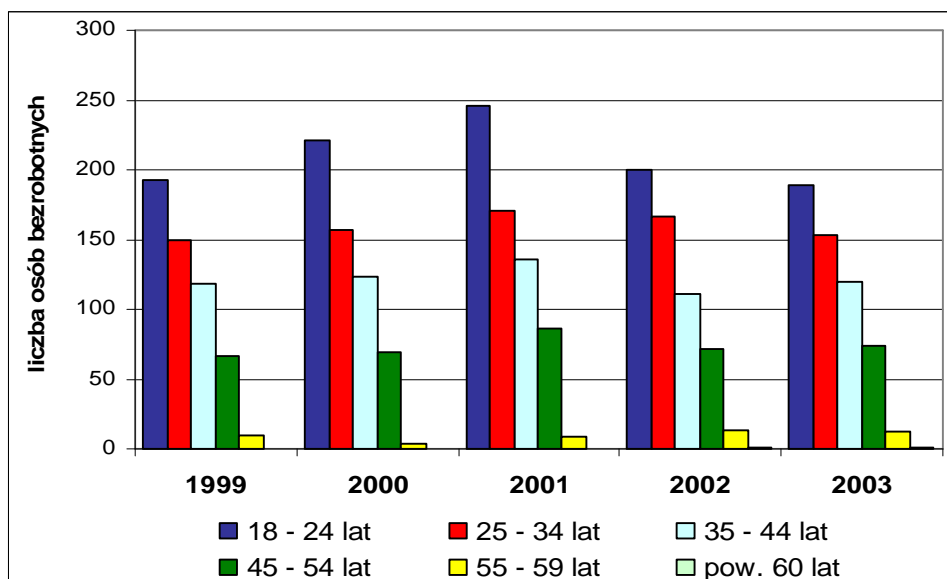
Wykres 2.3.6. Liczba osób bezrobotnych w gminie Dobra

Do roku 2001 liczba bezrobotnych w gminie Dobra nieprzerwanie rosła – w roku 2001 osiągnęła 648 osób, o 20,7% więcej niż dwa lata wcześniej. Od tego czasu można zaobserwować stopniowy spadek tego wskaźnika, w roku 2003 bez pracy pozostawało 548 osób, co oznacza zmniejszenie ich liczby o 16,4% w stosunku do roku 2001.

Dokładna analiza bezrobocia przeprowadzana jest według następujących kryteriów:

- § wieku bezrobotnych
- § czasu pozostawania na bezrobociu
- § wykształcenia zarejestrowanych bezrobotnych
- § stażu pracy bezrobotnych.

a) Struktura wiekowa osób bezrobotnych

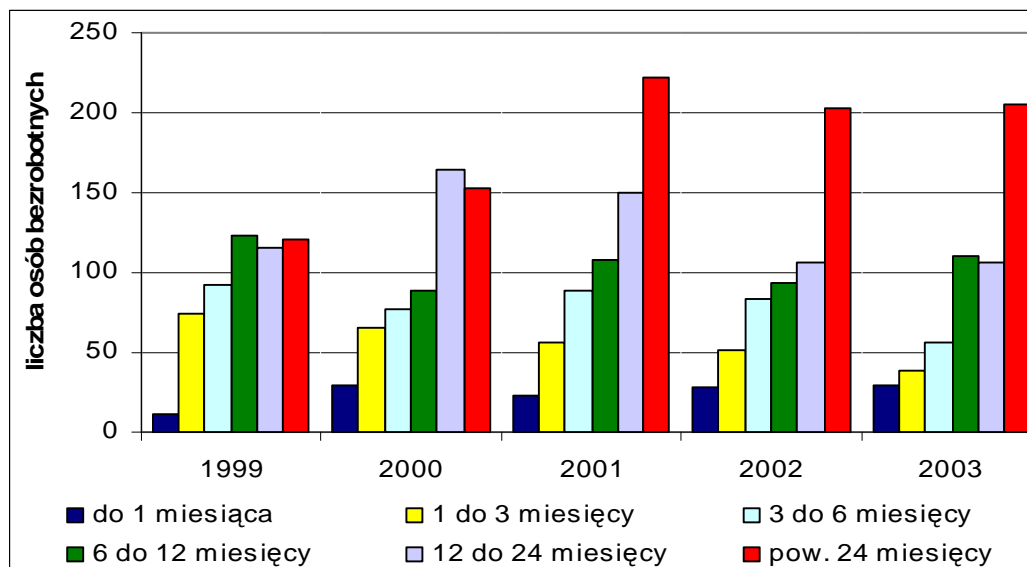
Wykres 2.3.7. Struktura wiekowa osób bezrobotnych

W ciągu ostatnich 5 lat proporcje między grupami wiekowymi osób bezrobotnych nie uległy znaczącym zmianom. Nieznacznie spadł udział bezrobotnych w wieku 18-24 lat – z 35,9% do 34,5%, natomiast wzrósł udział osób w wieku 45-59 lat – z 14,4% do 15,7%. Nadal największą grupę stanowią osoby młode – w roku 2003 bez pracy pozostawało 341 osób w wieku od 18 do 34 lat.

Przedstawiona struktura wiekowa bezrobotnych jest zjawiskiem charakterystycznym w Polsce, udział ludzi młodych dochodzi często nawet do 40%, jednakże jest to zjawisko bardzo niepokojące. Świadczy o poważnym ograniczeniu perspektyw osób wchodzących na rynek pracy i niedostosowaniu systemu edukacji do potrzeb życia gospodarczego oraz konieczności poszukiwania zatrudnienia poza obszarem gminy.

b) Czas pozostawania na bezrobociu

Wykres 2.3.8. *Struktura bezrobotnych według czasu pozostawania na bezrobociu*

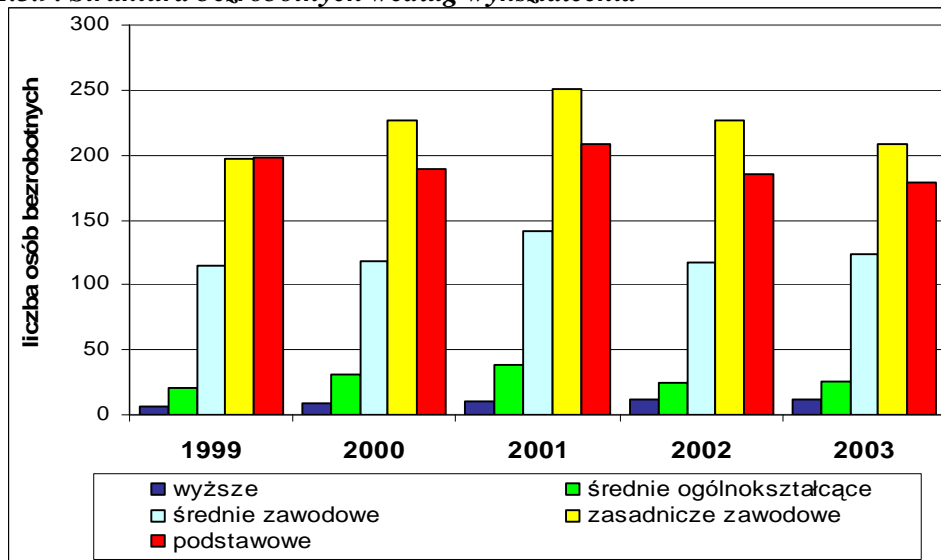
Szczególnie niepokojącym zjawiskiem jest wzrost liczby długotrwale bezrobotnych - powyżej 12 miesięcy. Podczas gdy w 1999 roku było ich jeszcze 235 (43,8%), to w 2001 roku już 372 (57,4%), a w roku 2003 – 312 (56,9%). Proporcje udziałów poszczególnych grup uległy następującym zmianom:

- bezrobotni do 1 miesiąca – wzrost udziału z 2,2% do 5,5% (z 12 do 30 osób)
- bezrobotni od 1 do 3 miesięcy – spadek udziału z 14,0% do 7,1% (z 75 do 39 osób)
- bezrobotni od 3 do 6 miesięcy – spadek udziału z 17,1% do 10,4% (z 92 do 57 osób)
- bezrobotni od 6 do 12 miesięcy – spadek udziału z 22,9% do 20,1% (ze 123 do 110 osób)
- bezrobotni od 12 do 24 miesięcy – spadek udziału z 21,4% do 19,5% (ze 115 do 107 osób)
- bezrobotni powyżej 24 miesięcy – wzrost udziału z 22,3% aż do 37,4% (wzrost liczbowy ze 120 do 205 osób).

Przedstawioną strukturę należy ocenić bardzo negatywnie. Gwałtowny wzrost osób długotrwale pozostających bez pracy mówi o dużych trudnościach związanych z dostosowaniem się do aktualnej sytuacji na rynku pracy, m.in. o braku odpowiednich kwalifikacji i zdolności do ich uzupełniania i poszerzania. Osobom tym bardzo ciężko jest samodzielnie znaleźć pracę i sytuacja taka zniechęca ich do podejmowania jakiegokolwiek większej aktywności w tym kierunku.

c) Wykształcenie zarejestrowanych osób bezrobotnych

Wykres 2.3.9. *Struktura bezrobotnych według wykształcenia*

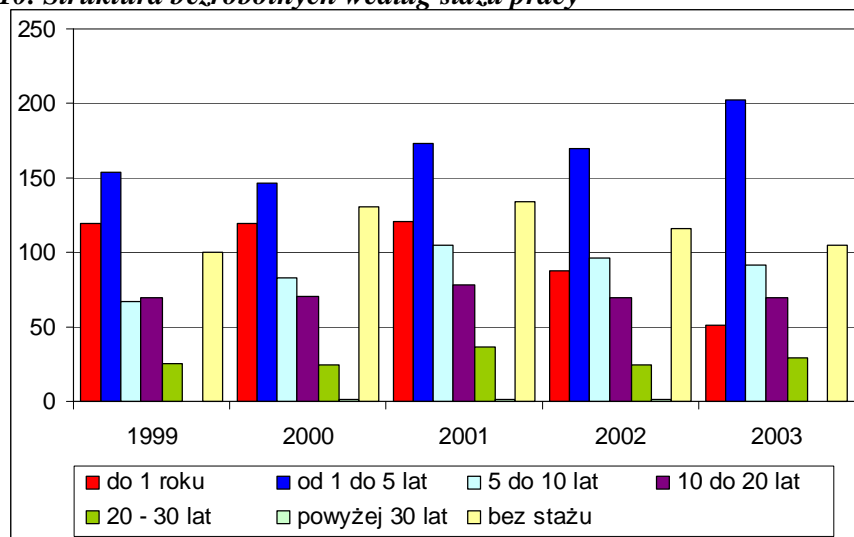

Biorąc pod uwagę kwalifikacje zawodowe osób bezrobotnych można zauważyć, że najliczniejszą grupę stanowią osoby z wykształceniem podstawowym (32,7% bezrobotnych) oraz zasadniczym zawodowym (aż 38,0%).

Należy także odnotować znaczny udział osób z wykształceniem średnim zawodowym (22,4%), a bardzo niski ze średnim ogólnokształcącym (4,7%), co wynika ze struktury zatrudnienia na lokalnym rynku pracy. Najmniej jest bezrobotnych z wykształceniem wyższym (12 osób, czyli około 2%).

d) Staż pracy osób bezrobotnych

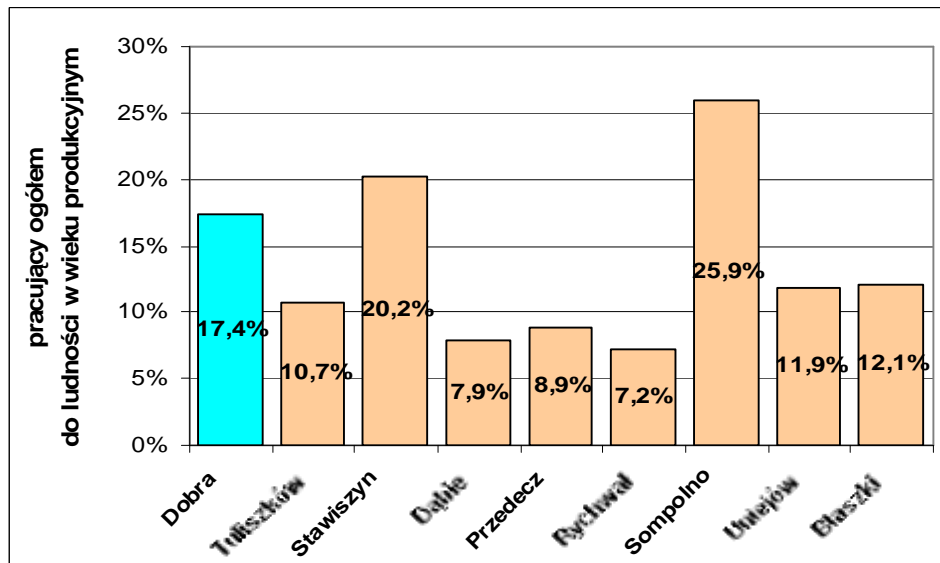
Wykres 2.3.10. *Struktura bezrobotnych według stażu pracy*

Analizując rynek bezrobotnych według kryterium stażu pracy okazuje się, że struktura ta zmieniła się w ostatnim okresie, spadła liczba osób bezrobotnych pracujących wcześniej krócej niż rok, nadal najliczniejsza jest grupa osób, które zdołały przepracować od 1 do 5 lat, ich udział wzrósł w ostatnich pięciu latach z 26,8% do 36,9% ogółu bezrobotnych. Nadal bardzo liczna jest również grupa osób, która nigdy jeszcze nie pracowała – w roku 2003 było ich 105 (około 20% ogółu bezrobotnych).

Dla porównania sytuacji na rynku pracy w gminie Dobra i pobliskich jednostek o podobnym charakterze przyjęto wskaźnik liczby pracujących do ogółu ludności w wieku produkcyjnym na terenie gminy. Dane te przedstawiono na poniższym wykresie.

Wykres 2.3.11. Sytuacja na rynku pracy w wybranych gminach

Liczba pracujących w gminie Dobra jest stosunkowo wysoka, co pozwala wnioskować o lepszych warunkach do znajdowania zatrudnienia, niż w większości gmin zlokalizowanych w jej sąsiedztwie. Jednak należy też zauważyć, że wskaźnik ten utrzymuje się na niskim poziomie, czyli sytuacja na rynku pracy na całym tym obszarze jest trudna.

2.3.4. Władze lokalne

Burmistrzem Dobrej jest pani Marianna Ochocka. Została wybrana na to stanowisko w wyborach powszechnych 27 października 2002 roku. W tych samych wyborach wyłoniono 15-osobową Radę Miejską w składzie:

Eugeniusz Żerkowski - Przewodniczący

Jan Grzelak - Wiceprzewodniczący

Paweł Janicki - Wiceprzewodniczący

Michał Błażełek

Henryk Gręzicki

Henryk Grzelak

Wiesław Ignaczak

Kazimierz Jasiński

Józef Krotowski

Krzysztof Kucharski

Janusz Kuras

Stanisław Sekura

Piotr Bernard Stencel

Andrzej Śmieja

Stanisław Zasiadczyk

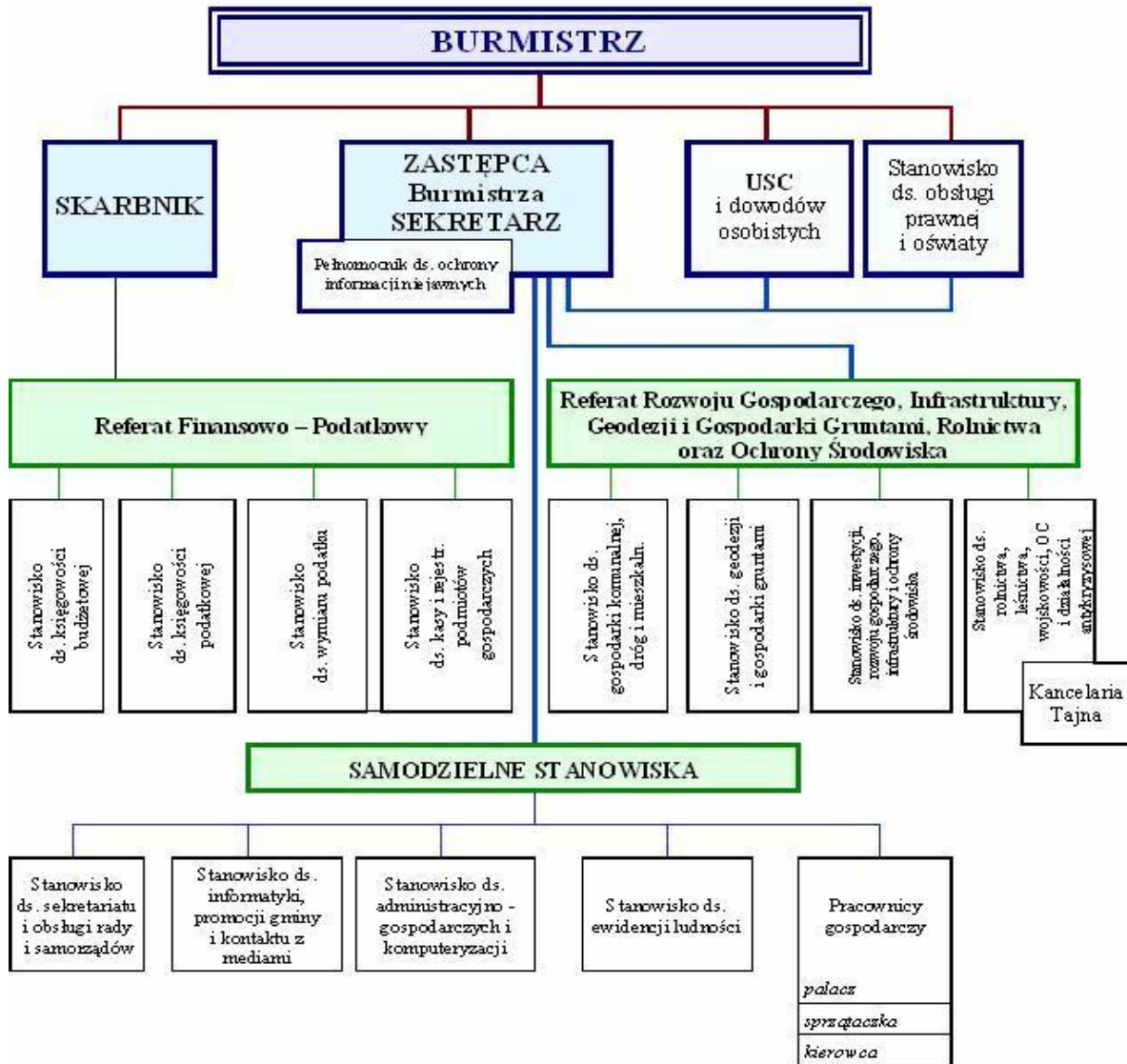
Ze składu Rady Miejskiej wyodrębniono następujące komisje stałe:

- § Komisja Rewizyjna
- § Komisja Budżetowa i Mienia Komunalnego
- § Komisja Socjalno-Społeczna.

Kadrę kierowniczą tworzą 4 osoby:

- § Burmistrz Dobrej
- § Zastępca Burmistrza Dobrej
- § Sekretarz Dobrej
- § Skarbnik Dobrej.

Struktura organizacyjna Urzędu Miejskiego została przedstawiona na poniższym schemacie:

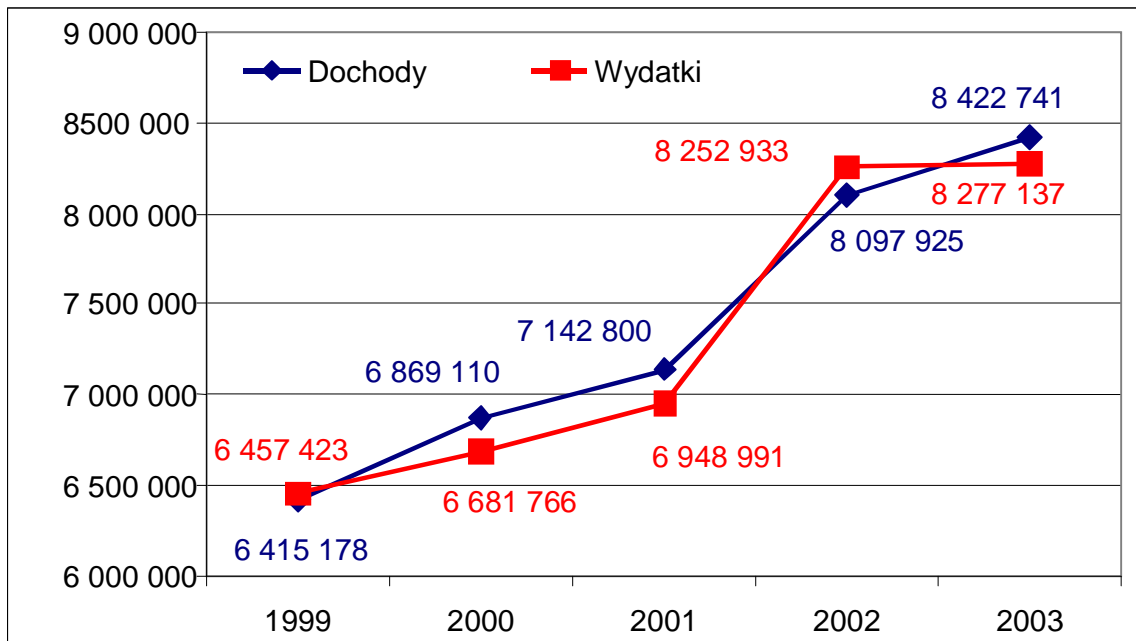

2.4. Budżet gminy

2.4.1. Bilans dochodów i wydatków budżetowych

Bilans dochodów i wydatków gminy w latach 1999-2003 ilustruje poniższy wykres.

Wykres 2.4.1. Porównanie poziomu dochodów i wydatków z budżetu gminy (w zł)

W latach 1999 oraz 2002 wystąpiła nadwyżka wydatków budżetowych nad dochodami. Lata 2000, 2001 oraz 2003 to okresy zakończone nadwyżką budżetową.

W ostatnich 3 latach wykonanie budżetu przedstawiało się następująco:

Na rok 2001 zaplanowano nadwyżkę w wysokości 177.700 zł. Na koniec roku wyniosła ona ostatecznie 193.809 zł, przede wszystkim na skutek osiągniętych wyższych dochodów budżetowych. Wpływy budżetowe zostały wykonane o 4,9% powyżej planu, do czego w największym stopniu przyczyniły się większe wpływy z tytułu podatków i opłat lokalnych oraz z majątku gminy. Wydatki zrealizowano w wysokości 104,8% planu rocznego.

Na 2002 rok zaplanowany był deficyt na poziomie 102.300 zł. Na końcu roku deficyt wyniósł ostatecznie w 155.008 zł. Zarówno osiągnięte dochody, jak i wydatki były wyższe od zaplanowanych.

Na 2003 rok w budżecie gminy zaplanowana była nadwyżka na poziomie 282.700 zł. Jednak na skutek wzrostu wydatków oraz wzrostu dochodów, rok zamknął się nadwyżką w wysokości 145.604 zł.

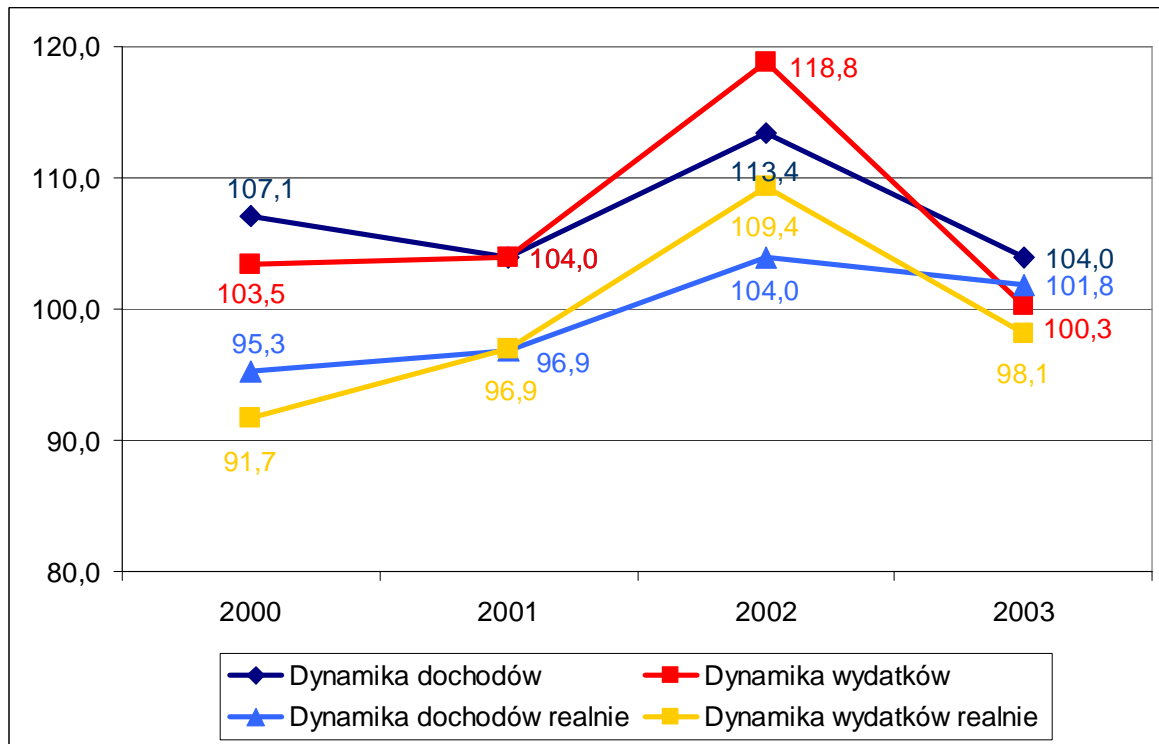
Na dzień 31 grudnia 2003 r. gmina posiadała zadłużenie z tytułu:

- § dwóch pożyczek długoterminowych – 541.700 zł,
- § trzech pożyczek krótkoterminowych – 199.000 zł.

Pomimo zadłużenia związanego z realizowaniem inwestycji, gmina posiada dobrą płynność finansową.

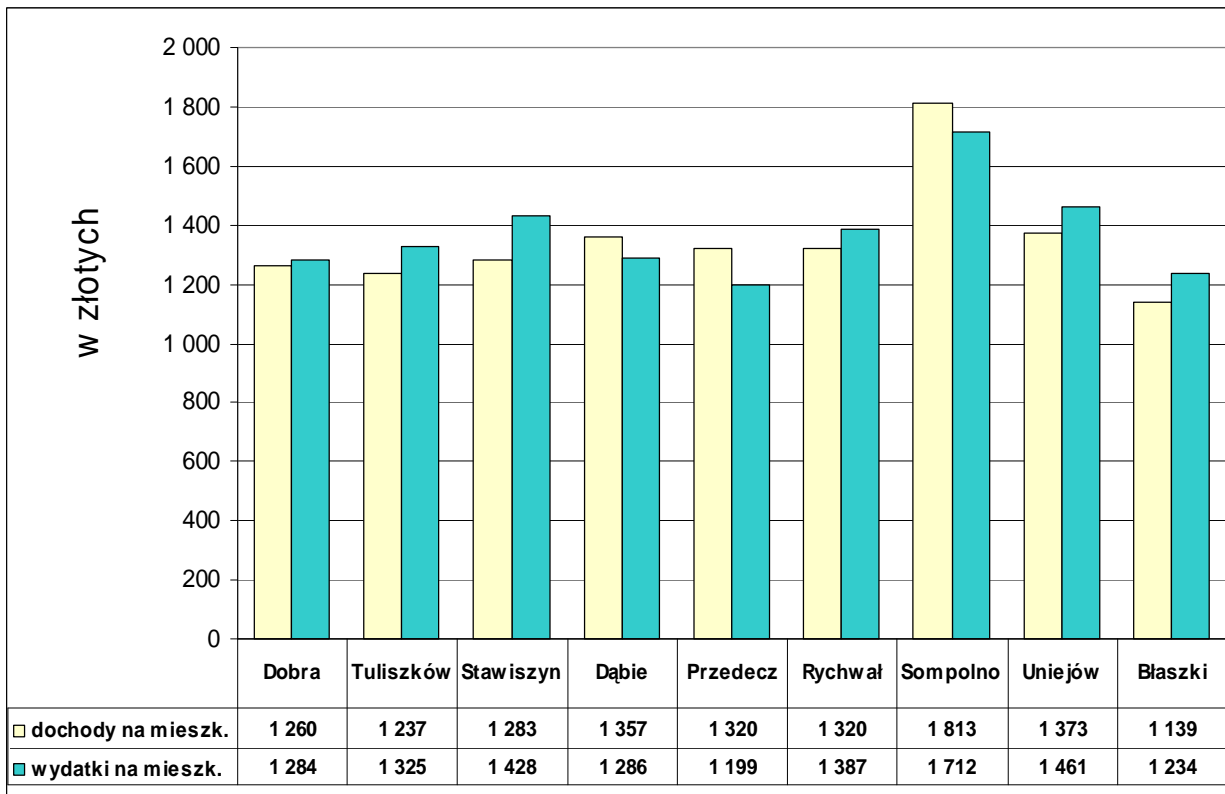
Dynamika dochodów i wydatków, czyli ich procentowa zmiana w stosunku do poprzedniego roku została przedstawiona na poniższym wykresie.

Wykres 2.4.2. Porównanie dynamiki dochodów i wydatków gminy (rok poprzedni=100)

Z prezentowanego zestawienia wynika, że dla finansów gminy zdecydowanie najgorsze były lata 2000 i 2001, kiedy to nawet po uwzględnieniu poziomu inflacji dochody spadły. Duże wahania dynamiki wydatków spowodowane były przede wszystkim wysokimi inwestycjami poczynionymi w 2002 roku. W roku 2000 realne dochody były o 4,7% niższe niż rok wcześniej, a wydatki o 8,3% niższe, w roku 2001 dochody oraz wydatki były o 3,1% mniejsze niż w roku 2000. Dopiero rok 2002 przyniósł realny wzrost dochodów (o 4%) oraz wydatków (o 9,4%). W 2003 roku natomiast nastąpił wzrost realnych dochodów o 1,8% i jednoczesny spadek wydatków w ujęciu realnym o 1,9%.

Dla oceny sytuacji finansowej gminy najbardziej przydatnym jest wskaźnik dochodów i wydatków budżetowych przypadających na jednego mieszkańca. Daje on możliwość porównania kondycji finansowej gmin o różnej wielkości. Zestawienie danych dotyczących gminy Dobra z innymi jednostkami samorządowymi prezentuje poniższy wykres.

Wykres 2.4.3. Dochody i wydatki budżetowe gmin w przeliczeniu na 1 mieszkańca w roku 2002

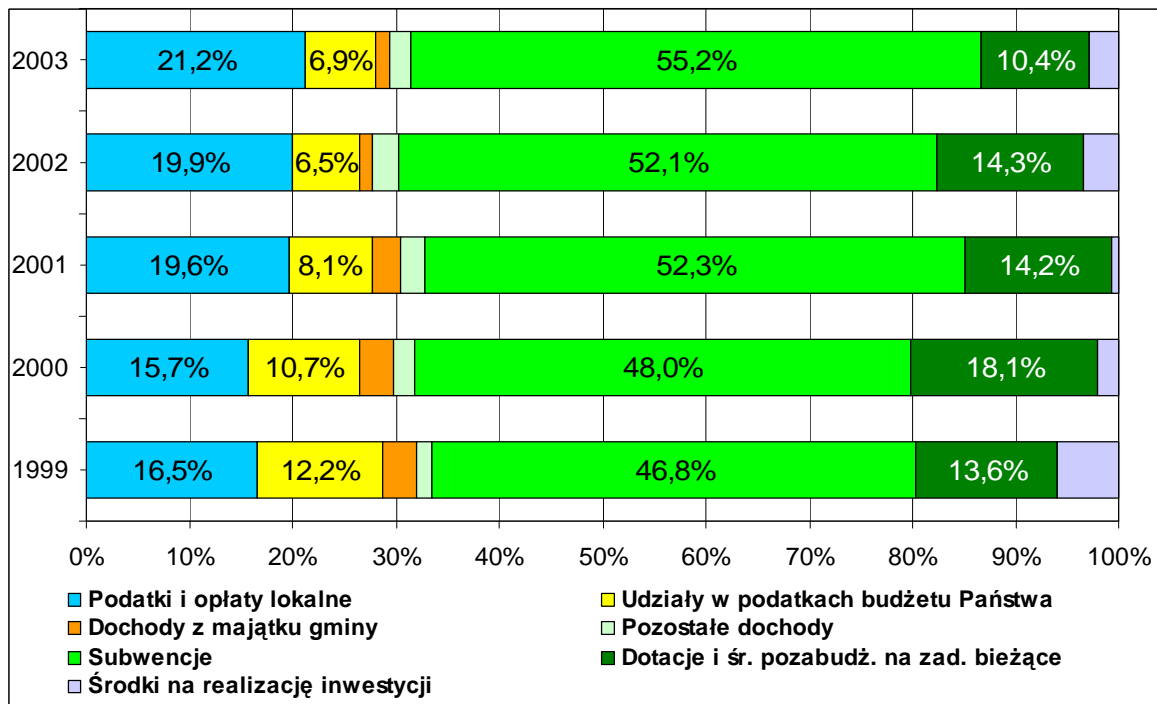
Jak wynika z opracowania gmina Dobra charakteryzuje się stosunkowo niskimi wartościami zarówno dochodów, jak i wydatków budżetowych w przeliczeniu na jednego mieszkańca. Niższe wskaźniki dotyczą tylko gminy Błaszki. Można też zauważyć, że władze gminy cechuje troska o zrównoważenie finansów samorządu, co najlepiej oddaje porównanie z pobliską gminą Tuliszków, dla której wskaźnik dochodów na mieszkańca jest niższy o około 2%, podczas gdy jej wydatki są wyższe o ponad 3% niż w gminie Dobra.

2.4.2. Dochody

Poziom i zmiany dochodów budżetu gminy na przestrzeni ostatnich czterech lat zostały przedstawione wyżej. Strukturę dochodów, czyli udziały poszczególnych składników w dochodach gminy przedstawiono na poniższym wykresie.

Wykres 2.4.4. Struktura dochodów budżetu gminy

Z powyższych danych wynika, że największy udział w dochodach gminy mają subwencje, i co istotne ich udział jest rosnący – z 46,8% w 1999 do 55,2% w 2003 roku (w tym subwencja oświatowa stanowiła od 71,78% w 1999 roku do 75,3% tej sumy w roku 2003). Na kolejnych miejscach znalazły się podatki i opłaty lokalne: 16,5-21,2% dochodów, udziały w podatkach stanowiących dochód budżetu Państwa (12-6,9%) oraz dotacje (13,6%-10,4%). W ostatnich latach struktura dochodów budżetowych gminy ulegała generalnie niekorzystnym zmianom – wzrosła rola subwencji, a spadła udziałów w podatkach budżetu Państwa. Wzrastał udział dochodów z podatków i opłat lokalnych (z 16,5% w 1999 do 21,2% w 2003 roku), choć ich udział w dochodach gminy był wciąż stosunkowo niski, co wpływa to niekorzystnie na samodzielność finansową gminy, czyli nie pozwala na dysponowanie wydatkami budżetowymi w sposób swobodny.

Na **dochody własne** gminy składają się dochody z następujących grup:

- podatki i opłaty lokalne,
- dochody z majątku gminy,
- udziały w podatkach stanowiących dochód budżetu Państwa,
- pozostałe dochody.

Udział dochodów własnych gminy w łącznych dochodach w poszczególnych latach został przedstawiony w poniższym zestawieniu.

Tabela 2.4.1. Dochody ogółem a dochody własne budżetu gminy

Rok	Dochody ogółem (zł)	Dochody własne (zł)	Procentowy udział dochodów własnych
1999	6 415 178	1 367 667	21%
2000	6 869 110	1 448 887	21%
2001	7 142 800	1 768 330	25%
2002	8 097 925	1 916 050	24%
2003	8 422 741	2 076 049	25%

Z powyższych danych wynika, że udział dochodów własnych w ostatnich 5 latach stanowił 21-25% łącznych dochodów budżetowych. Jeśli jednak w najbliższym czasie nie zostanie przeprowadzona reforma finansów publicznych, może dojść w kolejnych latach do zmniejszenia udziału dochodów własnych w sumie dochodów samorządów, co będzie oznaczać blokowanie procesu decentralizacji finansów publicznych i prowadzić do deprecjacji idei samorządności.

W ramach tej grupy zachodziły znaczące zmiany – udział podatków i opłat lokalnych wzrósł z 16,5% do 21,2%, natomiast udziały w dochodach budżetu Państwa spadły z 12,2% do 6,9%. Stopniowo maleje również udział dochodów z majątku gminy (z 3,3% do 1,4%), wzrasta natomiast udział pozostałych dochodów (z 1,5% w 1999 roku do 2,5% w 2002 roku i spadek do 2% w 2003 roku).

Podatki i opłaty lokalne

Tabela 2.4.2. Udział podatków lokalnych w dochodach ogólnych gminy

Rok	Dochody ogółem	Podatki i opłaty lokalne	Udział %
1999	6 415 178	1 059 497	17%
2000	6 869 110	1 077 635	16%
2001	7 142 800	1 402 069	20%
2002	8 097 925	1 613 855	20%
2003	8 422 741	1 786 587	21%

Udział podatków i opłat lokalnych w dochodach gminy w latach 1999-2003 ulegał stosunkowo istotnym zmianom. Podczas gdy łączne dochody miasta w analizowanym okresie wzrosły nominalnie o 31,3%, to podatki i opłaty lokalne aż o 67,6%.

Udział podatków i opłat lokalnych w dochodach budżetu gminy w latach 1999 i 2000 kształtował się na poziomie około 17 i 16%, w latach 2001 i 2002 utrzymywał się na stałym poziomie 20%, czyli wzrastał w takim samym tempie, co łączne dochody budżetu gminy. W 2003 roku udział ten wzrósł do 21%, głównie dzięki wysokiemu wzrostowi podatku od nieruchomości od osób prawnych (o prawie 200 tys. zł).

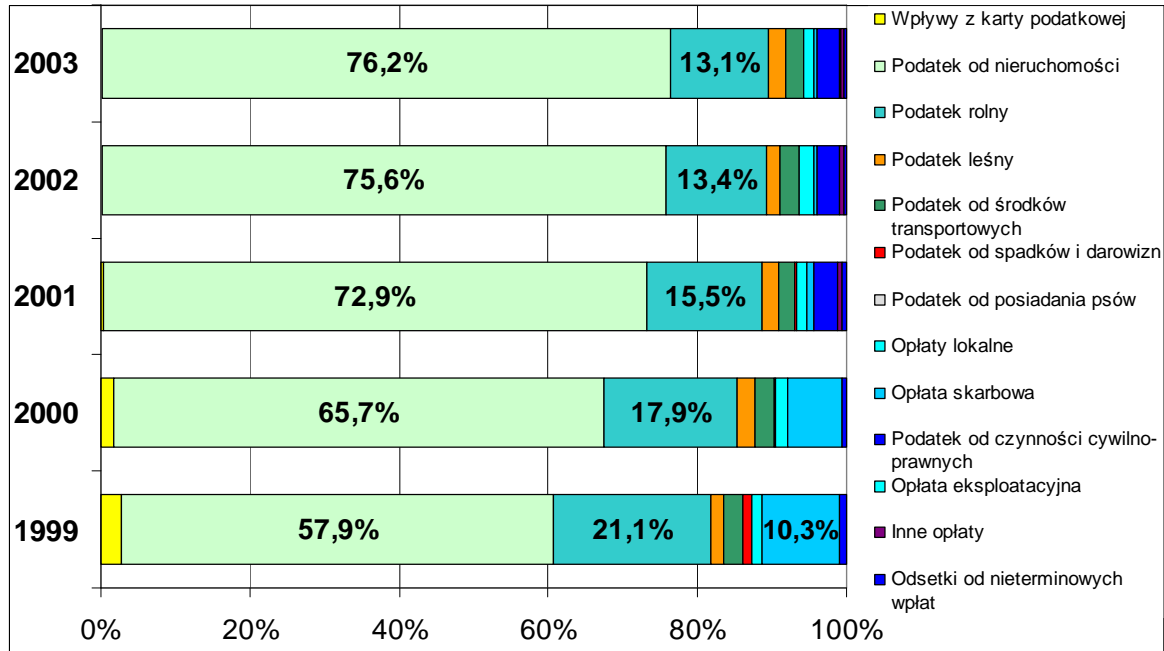
Coraz większym problemem dla budżetu gminy jest zaleganie przez niektórych płatników z uiszczaniem kwot z tytułu podatków lokalnych.

Gmina dochodzi swoich należności poprzez kierowanie do dłużników upomnień, a następnie kierowanie tytułów wykonawczych do pobrania w drodze egzekucji komorniczej. Przeważająca część zaległości powstała kilka lat temu; każdego roku zwiększają się one o naliczane odsetki.

Głównie dotyczą one podmiotów, znajdujących się w stanie likwidacji bądź upadłości. Część należności jest umarzanych lub odraczanych ze względu na ich nieściągalność, ponieważ znaczna część podatników pozostaje bez jakichkolwiek dochodów

Udział poszczególnych podatków przedstawiono na poniższym wykresie.

Wykres 2.4.5. Struktura podatków i opłat lokalnych

W grupie podatków i opłat lokalnych zdecydowanie dominują dochody z tytułu podatku od nieruchomości. W ostatnich 5 latach ich udział wzrósł z 57,9% do 76,2%. W ramach podatku od nieruchomości podatki od osób prawnych stanowiły od 78,6% w 1999 roku do 74,4% w roku 2003.

Drugie miejsce zajmują dochody z podatku rolnego, dające w analizowanym okresie od 21,1% do 13,1% przychodów w ramach podatków i opłat lokalnych.

Podatek od środków transportu stanowił od 2,6 do 2,3% dochodów podatkowych miasta. Na skutek zmiany przepisów od roku 1998 znaczenie tego podatku spadło, a pojawiła się subwencja drogowa, rekompensująca utracone dochody.

Podatek leśny stanowił w analizowanym okresie od 1,8 do 2,3%, a podatek od czynności cywilno-prawnych, mający w latach 1999 i 2000 zerowy udział w dochodach budżetu, wyniósł 2,9% w roku 2003.

Od 2001 r. udział opłaty skarbowej w dochodach budżetu gminy zmniejszył się znacząco, co było spowodowane wprowadzeniem podatku od czynności cywilno-prawnych, umniejszającego opłatę skarbową. Jeszcze w latach 1999 i 2000 udział ten wynosił odpowiednio 10,3 i 7,2% dochodów, by spaść do 1,0% w roku 2001 i do 0,5% w latach 2002 i 2003.

Udział w podatkach stanowiących dochód budżetu Państwa. **Dotacje i środki pozabudżetowe na zadania bieżące**

Tabela 2.4.3. Udział w podatkach stanowiących dochód budżetu Państwa

Rok	Dochody ogółem	Udział w podatkach stanowiących dochód budżetu Państwa	Udział podatku do dochodów ogółem	Dotacje i środki pozabudżetowe zadania bieżące	Udział dotacji nad dochodów ogółem
1999	6 415 178	780 938	12%	874 806	14%
2000	6 869 110	736 753	11%	1 245 454	18%
2001	7 142 800	575 361	8%	1 016 757	14%
2002	8 097 925	530 407	7%	1 154 186	14%
2003	8 422 741	577 365	7%	871 831	10%

Udział dochodów z tytułu udziału w podatkach stanowiących dochód budżetu Państwa w ostatnich 5 latach spadł do bardzo niskiego poziomu niecałych 7%. Obecnie prawie w 100% jest to udział w podatku dochodowym od osób fizycznych.

Udział dotacji i środków pozabudżetowych na zadania bieżące w ostatnich latach stanowił 10-18% dochodów gminy. Największą część wśród nich stanowią zadania zlecone, przede wszystkim w zakresie pomocy społecznej. Ich udział w ostatnich 5 latach wynosił 71-92%.

Subwencje

Tabela 2.4.4. Poziom subwencji w latach 1999-2003 (w zł)

Wyszczególnienie	1999	2000	2001	2002	2003
Subwencja podstawowa	615 351	748 289	742 350	771 378	832 358
Subwencja oświatowa	2 155 401	2 281 352	2 667 271	3 132 952	3 499 635
Subwencja rekompensująca	231 954	268 154	323 541	317 379	315 503
Razem subwencje ogólne z budżetu państwa	3 002 706	3 297 795	3 733 162	4 221 709	4 647 496

Jak już wyżej wspomniano, subwencje stanowiły najistotniejsze źródło dochodów budżetowych gminy: 46,8-55,2% dochodów w latach 1999-2003. W tym okresie subwencja oświatowa stanowiła 72-75% subwencji z budżetu państwa.

Dochody z majątku gminy**Tabela 2.4.5. Struktura dochodów z majątku gminy w latach 1999-2003 (w zł)**

Wyszczególnienie	1999	2000	2001	2002	2003
Dochody z najmu i dzierżawy składników majątku	53 514	37 501	73 534	79 784	89 835
Sprzedaż mienia, wyrobów i składników majątku	150 103	188 370	115 343	16 788	22 780
Zarząd, użytkowanie i użytkowanie wieczyste	8 464	7 075	6 980	7 041	6 783
Razem dochody z majątku gminy	212 081	232 946	195 857	103 613	119 398

Dochody z majątku gminy w latach 1999-2003 wykazywały znaczne wahania - od 212 tys. zł w 1999 r. do 119 tys. zł w 2000 r.

Źródłami dochodów w tej grupie były:

- § sprzedaż mienia – łącznie około 493 tys. zł w ciągu ostatnich pięciu lat (57%),
- § najem i dzierżawa – łącznie około 334 tys. zł (39%),
- § zarząd i użytkowanie – około 36 tys. zł (4%),

Pozostałe dochody

Poziom pozostałych dochodów w ostatnich 5 latach wynosił: 96.089 zł (1,5% dochodów budżetu gminy) w 1999 roku, 138.306 zł (2%) w 2000, 170.404 zł w 2001, 198.582 zł w 2002 (2,5%), oraz 170.064 (2%) w 2003 roku. Największy udział w tej grupie mają wpływy z zezwoleń na sprzedaż alkoholu, wpływy z usług, różne opłaty oraz odsetki ze środków na rachunkach bankowych.

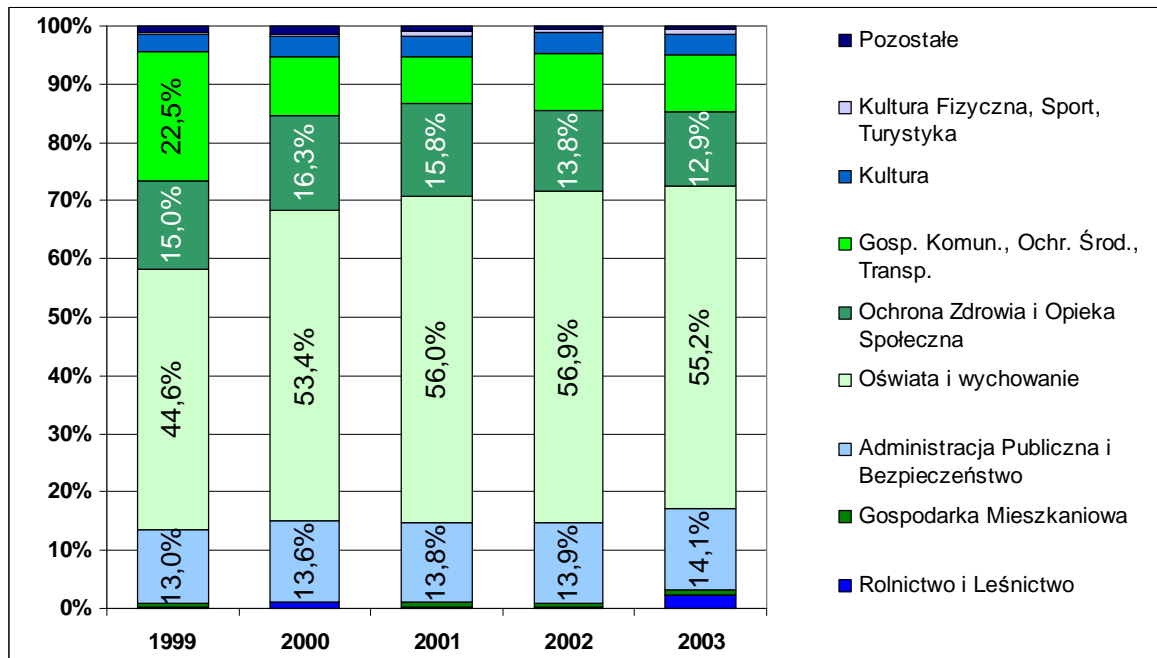
Dotacje i środki pozabudżetowe na zadania bieżące

Środki te w 1999 roku wyniosły 875 tys. zł (13,6% dochodów budżetu), natomiast w 2003 roku – 872 tys. zł (10,4% dochodów). W 2003 roku 91,9% omawianych środków pochodziło z dotacji na zadania zlecone, a pozostałe – na realizację własnych zadań bieżących (7,4%), oraz zadania realizowane na podstawie porozumień z organami administracji rządowej (około 0,5%).

2.4.3. Wydatki gminy

Wydatki z budżetu gminy w podziale na działy zostały przedstawione na poniższym wykresie.

Wykres 2.4.6. Wydatki budżetowe w poszczególnych działach (w %)

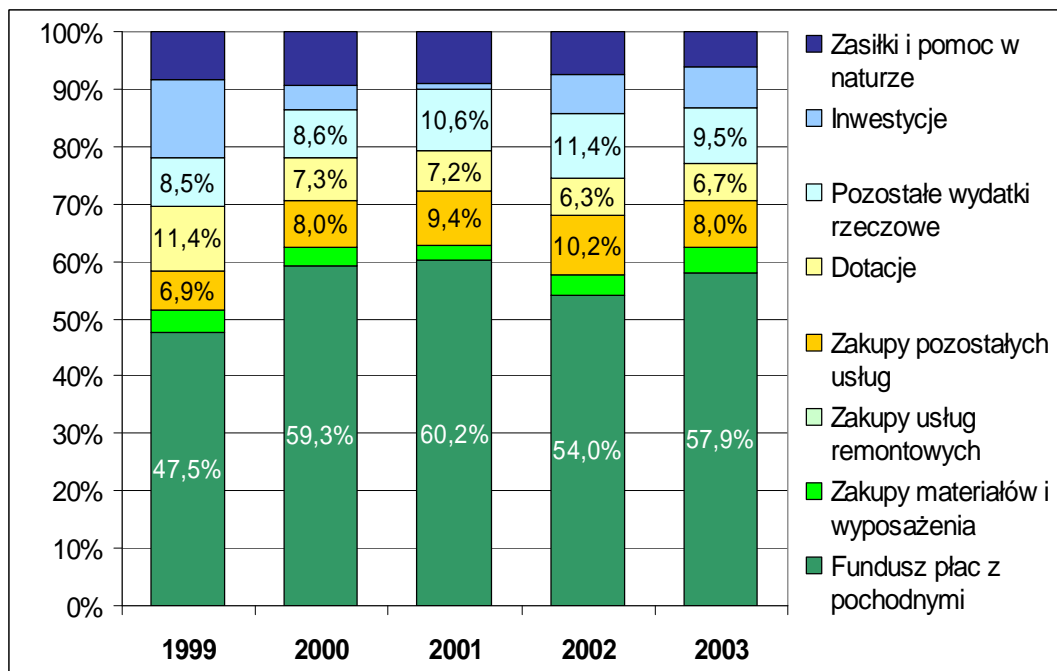

Wnioski, wynikające z wyżej zaprezentowanych danych są następujące:

- § Od 1996 roku, kiedy to zadania oświatowe są w całości realizowane przez gminy, wydatki na oświatę stały się okazałą pozycją wydatków z budżetu. W latach 1999-2003 wysokość tych wydatków wzrosła z 2,9 mln zł do 4,6 mln zł, stanowiąc 45-55% wydatków miasta. Subwencja oświatowa w różnym stopniu pokrywa wydatki gminy na oświatę – podczas gdy w 1999 r. stanowiła ona 75% wydatków na oświatę, to w 2003 r. udział ten wzrósł do 77%.
- § Wydatki na gospodarkę komunalną, ochronę środowiska i transport w ostatnich 5 latach stanowiły od 22,5% w 1999 r. do 9,8% wydatków budżetowych w 2003 r. W ujęciu kwotowym największe wydatki miały miejsce właśnie w 1999 roku – 1,4 mln zł. W ramach tej grupy wydatków zdecydowanie przeważają zadania inwestycyjne (opisane poniżej).
- § Kwota wydatków na administrację oraz bezpieczeństwo wzrosła z 838 tys. zł w 1999 roku do 1.167 tys. zł w 2003. Jej udział przez cały analizowany okres wahał się w granicach 13-14%.
- § W ostatnich 5 latach udział wydatków na ochronę zdrowia i opiekę społeczną wynosił 15-12,9% i były to wydatki w wysokości od 966 tys. zł do 1.064 tys. zł rocznie. W ramach omawianej grupy około 93-94% wydatków było związanych z opieką społeczną.
- § W latach 1999-2003 poziom wydatków na kulturę mieścił się w przedziale około 184-295 tys. zł i stanowił 2,8-3,6% wszystkich wydatków miasta.
- § Nakłady na kulturę fizyczną i sport są na niskim poziomie. Wahały się one w granicach 0,3-0,7% wydatków budżetowych gminy Dobra, co kwotowo przedstawia się na poziomie od 20 tys. zł do 56 tys. zł na przełomie ostatnich pięciu lat.

Innego podziału wydatków budżetowych można dokonać według kryterium rodzajowego.

Wykres 2.4.7. Struktura wydatków gminy według rodzajów

Najważniejszą pozycją w wydatkach z budżetu gminy jest fundusz płac z pochodnymi (obejmuje on nie tylko pracowników Urzędu Miejskiego, ale także innych jednostek gminnych, w tym płace w oświacie). Jego poziom w latach 1999-2003 wzrósł z 3,07 mln zł do 4,79 mln zł, co oznacza wzrost udziału w łącznych wydatkach budżetu gminy z 47,5% do 57,9%.

Kolejną pozycję stanowią zasiłki i pomoc w naturze – 537 tys. zł w 1999 roku (8,3%) i 521 tys. zł w 2003 roku (6,3%).

Poziom wydatków inwestycyjnych był zmienny i wyniósł 875 tys. zł w 1999 roku, 272 tys. zł w 2000 roku, 67 tys. zł w 2001 roku, 551 tys. zł w 2002 roku i 584 tys. zł w 2003 roku. Ich średni udział w całości wydatków budżetowych gminy w ostatnich 5 latach wyniósł 6,5%.

Do roku 2002 regularnie wzrastał poziom pozostałych wydatków rzeczowych – z 550 tys. zł w 1999 roku do 944 tys. zł w 2002 roku, czyli z 8,5% do 11,4% wydatków budżetowych, by w 2003 roku spaść do poziomu 785 tys. zł (9,5% wydatków).

Zakupy pozostałych usług wyniosły 448 tys. zł w 1999 roku, 654 tys. zł w 2001 roku i 662 tys. zł w 2003 roku, stanowiąc odpowiednio 6,9%, 9,4% i 8% wydatków budżetowych.

Na zakupy materiałów i wyposażenia przeznaczono 245 tys. zł w 1999 roku, 172 tys. w 2001 roku i 373 tys. zł w 2003 roku (odpowiednio 3,8%, 2,5% i 4,5% wydatków).

Poziom udzielanych dotacji wyniósł 736 tys. zł w 1999 roku, 503 tys. zł w 2001 roku i 558 tys. zł w 2003 roku (odpowiednio 11,4%, 7,2% i 6,7% wydatków).

Wydatki inwestycyjne

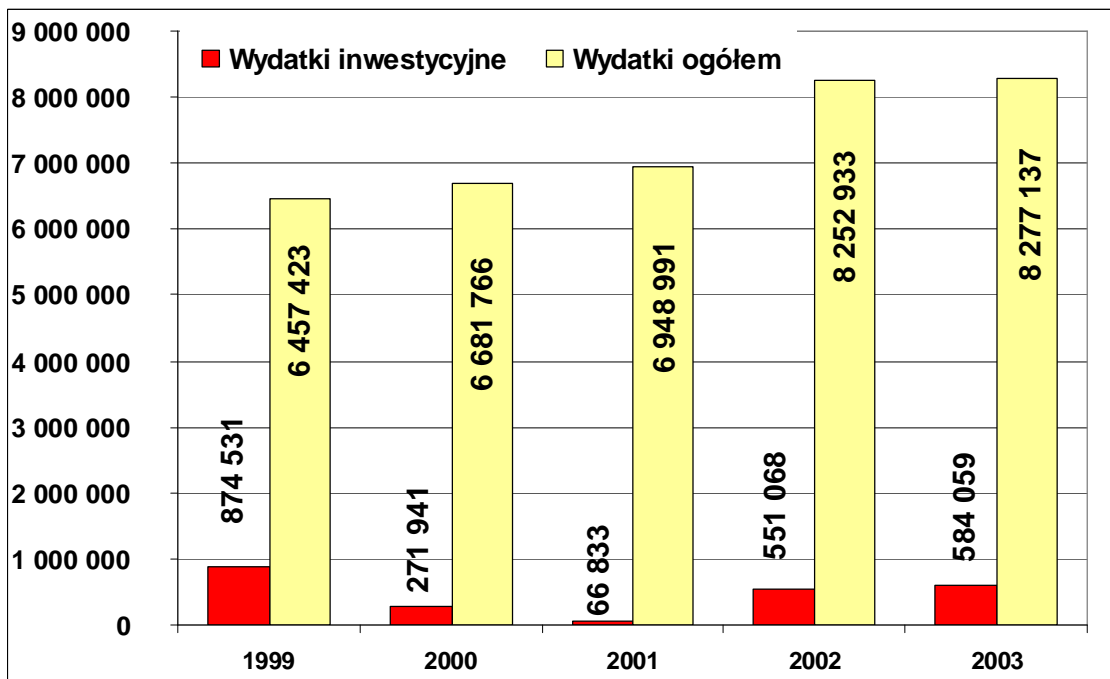
Poziom wydatków inwestycyjnych i ich udział w całkowitych wydatkach budżetowych gminy przedstawiono w tabeli.

Tabela 2.4.6. Poziom wydatków inwestycyjnych i ich udział w wydatkach budżetu gminy

Rok	Wydatki inwestycyjne w zł	Udział inwestycji w wydatkach budżetowych
1999	874 531	13,5%
2000	271 941	4,0%
2001	66 833	1,0%
2002	551 068	6,7%
2003	584 059	7,1%

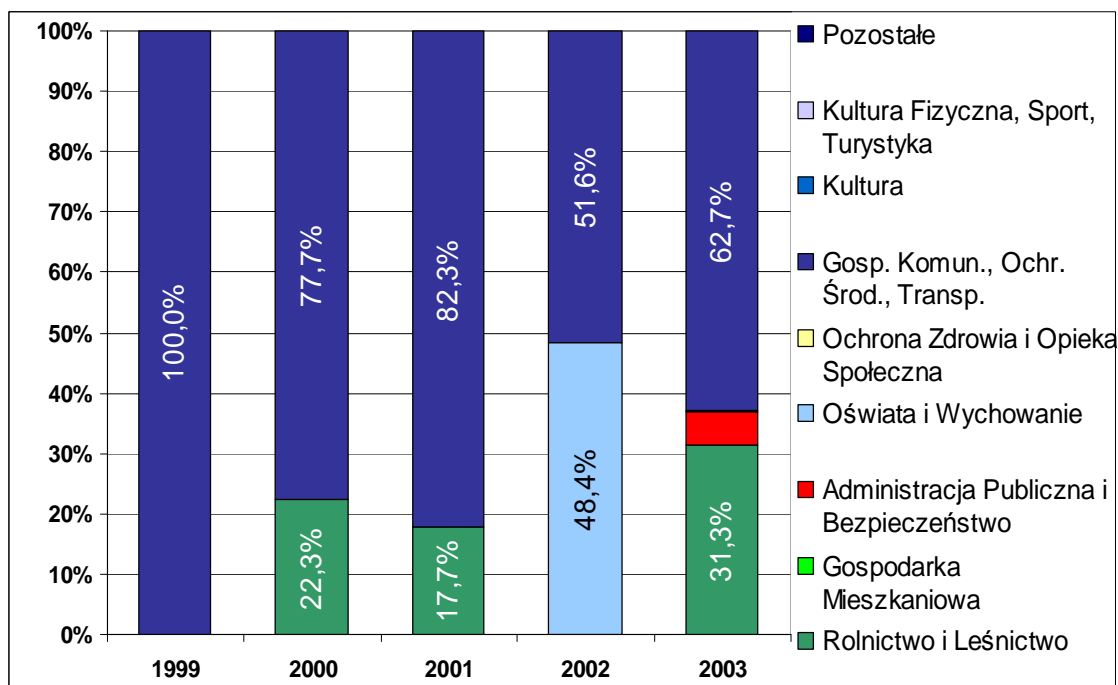
Poziom wydatków inwestycyjnych w porównaniu do całkowitych wydatków budżetowych gminy oraz struktura wydatków inwestycyjnych zostały w formie graficznej przedstawione na poniższych wykresach:

Wykres 2.4.8. Wydatki ogółem a wydatki na inwestycje (w zł)

Wykres 2.4.9. Struktura wydatków inwestycyjnych

Ogółem w latach 1999-2003 wartość inwestycji wyniosła 2,3 mln zł, czyli średnio 6,5% wydatków budżetowych. Najwięcej, bo 1,8 mln zł (76,3%) przeznaczono na inwestycje w sferze Gospodarki Komunalnej, Ochrony Środowiska i Transportu. Na drugim miejscu znalazła się Oświata i Wychowanie – 269 tys. zł (11,5%), a na trzecim Rolnictwo i Leśnictwo – 255 tys. zł (11%).

Najważniejsze inwestycje w gminie w ostatnich latach zawiera poniższe zestawienie.

Tabela 2.4.7. Najważniejsze inwestycje w gminie w latach 2000-2003

Lp.	Nazwa zadania	Pochodzenie środków na inwestycje	Poniesione nakłady inwestycyjne w zł	Okres inwestowania
1	Modernizacja drogi Długa Wieś - Moczydła - Ugory o długości 5,6 km polegająca na nawiezieniu nawierzchni kamiennej	Fundusz Ochrony Gruntów Rolnych	144 500,00	lata 2000-2001
		budżet gminy	848,92	
	RAZEM		145 348,92	
2	Modernizacja drogi Piekary o długości 0,51 km polegająca na położeniu nawierzchni asfaltowej	budżet gminy	87 874,98	lata 2000-2002
		RAZEM	87 874,98	
3	Wymiana stolarki okiennej w budynku szkolnym w Piekarach	Gminny Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej	87 296,32	2001 rok
		RAZEM	87 296,32	
4	Modernizacja chodnika (ciąg drogi krajowej nr 83 w miejscowości Dobra	budżet gminy	55 533,35	2002 rok

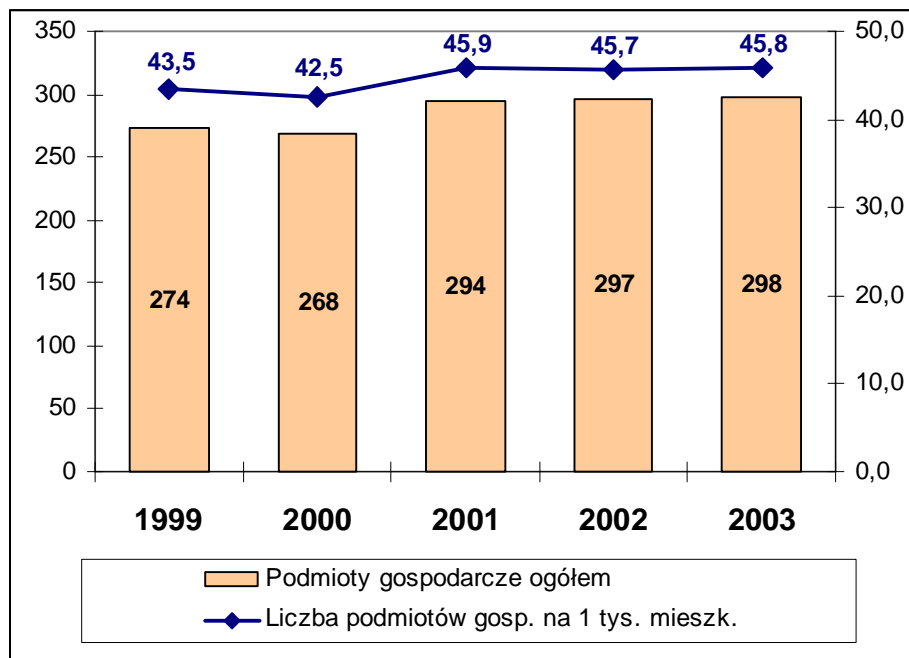
Lp.	Nazwa zadania	Pochodzenie środków na inwestycje	Poniesione nakłady inwestycyjne w zł	Okres inwestowania
	RAZEM		55 533,35	
5	Modernizacja kotłowni oraz instalacja olejowego centralnego ogrzewania w Zespole Szkół Publicznych w Dobrej	Gminny Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej	128 000,00	2002 rok
		budżet gminy	143 439,07	
	RAZEM		271 439,07	
6	Wymiana stolarki okiennej w budynku szkolnym Zespołu Szkół Publicznych w Dobrej	budżet gminy	131 745,42	lata 2002 - 2003
		RAZEM		
7	Budowa wodociągu Dąbrowica - Moczydła o długości sieci 8,1 km. Długość przyłączy 4,3 km i 84 przyłącza	Wpłaty mieszkańców	68 300,00	2003 rok
		budżet gminy	114 521,12	
		Gminny Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej	100 000,00	
	RAZEM		282 821,12	
8	Droga Chrapczew - Szymany o długości 2,38 km polegająca na nawiezieniu nawierzchni kamiennej	Fundusz Ochrony Gruntów Rolnych	119 000,00	2003 rok
		budżet gminy	19 673,05	
	RAZEM		138 673,05	
9	Droga Linne o długości 1,247 km polegająca na położeniu nawierzchni asfaltowej	Fundusz Ochrony Gruntów Rolnych	138 000,00	2003 rok
		budżet gminy	19 792,53	
	RAZEM		157 792,53	
10	Droga Potworów o długości 0,71 km polegająca na położeniu nawierzchni asfaltowej	Fundusz Ochrony Gruntów Rolnych	71 000,00	2003 rok
		budżet gminy	3 711,13	
	RAZEM		74 711,13	

2.5. Działalność gospodarcza

2.5.1. Podmioty gospodarcze

Według stanu na koniec grudnia 2003 roku, w rejestrze działalności gospodarczej, prowadzonej przez Urząd Miejski w Dobrej, zarejestrowanych było 298 podmiotów gospodarczych (wraz z osobami fizycznymi, prowadzącymi działalność gospodarczą). Od 1999 roku liczba podmiotów wzrosła o 24, czyli o 8,8%. Na 1 tys. mieszkańców przypada prawie 46 podmiotów gospodarczych, podczas gdy pięć lat wcześniej było to prawie 43,5 podmiotów.

Wykres 2.5.1. Zmiana liczby podmiotów gospodarczych (na podstawie rejestru działalności gospodarczej w UM)

Jak wynika z wykresu dynamika zmian liczby podmiotów gospodarczych na terenie gminy nie jest wielka i skorelowana jest ze wzrostem liczby ludności. Zwiększenie liczby podmiotów po roku 2000 w pewnym stopniu związane było z sytuacją na rynku pracy i poszukiwaniem możliwości prowadzenia własnej działalności gospodarczej. Innym czynnikiem wpływającym na wspomnianą tendencję była szeroko stosowana praktyka samozatrudnienia, wymuszana przez pracodawców w celu zmniejszenia ich kosztów działalności.

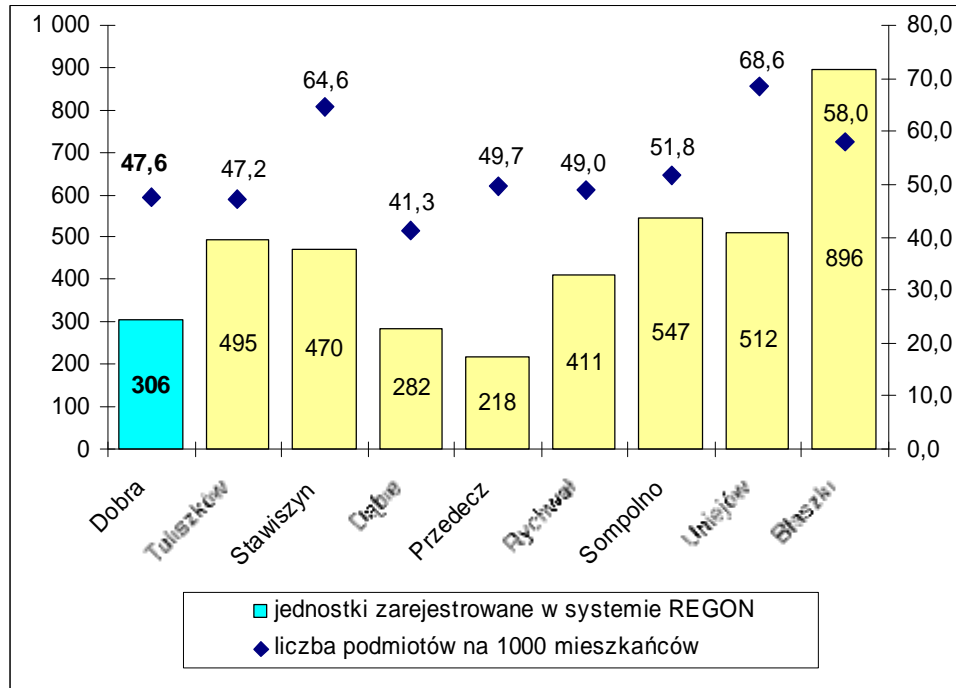
Z kolei według danych systemu REGON Głównego Urzędu Statystycznego, liczba podmiotów gospodarczych na terenie gminy była następująca (stan na koniec grudnia):

- w 1999 roku – 330
- w 2000 roku – 310
- w 2001 roku – 306
- w 2002 roku – 306,

przy czym jeszcze w roku 1999 liczba podmiotów gospodarczych położonych na terenie miasta Dobra równała się liczbie podmiotów z obszaru wiejskiego gminy (165), a w roku 2002 już 55,2% ogólnej ich liczby było zlokalizowanych poza miastem.

Porównanie aktywności gospodarczej na terenie gminy Dobra z podobnymi jednostkami terytorialnymi ukazuje wykres 5.2.

Wykres 2.5.2. Porównanie liczby podmiotów gospodarczych dla wybranych gmin miejsko-wiejskich w roku 2002.

Jak można zauważyć gmina Dobra charakteryzuje się stosunkowo niskim wskaźnikiem aktywności gospodarczej wśród podobnych jednostek samorządowych. Wspomniany spadek liczby podmiotów (według danych GUS-u) nakazuje przewidywać dalsze pogorszenie się tej sytuacji. Należy też stwierdzić, że wartość wskaźnika liczby podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców w gminie Dobra jest bardzo niska w porównaniu z obszarem regionu i całego kraju. Odpowiednie wartości przedstawione są w tabeli 5.1.

Tabela 2.5.1. Liczba podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców

	Polska	Wielkopolska	Gmina Dobra
Ogółem	90,7	96,5	47,6
Gminy miejsko-wiejskie	78,3	85,4	

Jak wykazano powyżej wskaźnik aktywności gospodarczej dla gminy Dobra stanowi zaledwie 60,8% średniej dla gmin miejsko-wiejskich w kraju oraz 55,8% identycznego wskaźnika dla Wielkopolski.

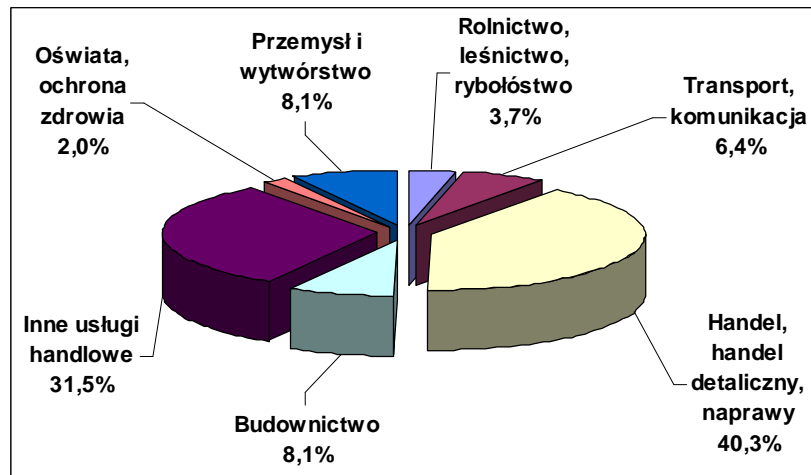
Dominującym rodzajem działalności gospodarczej w gminie jest handel i rzemiosło – 120 podmiotów oraz inne usługi handlowe – 94 podmioty w roku 2003. Struktura taka ma swoje uzasadnienie w stosunkowo niskich nakładach związanych z rozpoczęciem prowadzenia działalności w wymienionych sektorach i szybkim uzyskiwaniem przychodów. W kolejnych działach liczba jednostek prowadzących działalność jest już znacznie mniejsza:

- § budownictwo - 24
- § przemysł i wytwórstwo – 24
- § transport i komunikacja – 19.

Nowe podmioty gospodarcze rejestrowane są niemal wyłącznie w sektorze handlu i usług, liczba jednostek w pozostałych działach gospodarki utrzymuje się na ustabilizowanym poziomie.

W formie graficznej strukturę podmiotów gospodarczych gminy Dobra w roku 2003 przedstawia wykres 5.3.

Wykres 2.5.3. Struktura podmiotów gospodarczych według branż

Najbardziej znaczące zakłady pracy w gminie przedstawia poniższa tabela:

Tabela 2.5.2. Najważniejsze podmioty gospodarcze zlokalizowane na terenie gminy Dobra

Lp.	Nazwa zakładu	Miejscowość	Rodzaj wykonywanej działalności	Liczba pracowników
1.	P. P. H. LINDA	Chrapczew	Fabryka stolarki okiennej	165
2.	P. H. U „LANGO - LANGAZ”	Linne	Fabryka stolarki okiennej	54
3.	Z. P. H. OPTIM Karpiński, Cieślak	Dobra	Szycie odzieży	48
4.	P. P. H. FARPOL	Chrapczew	Produkcja napojów	45
5.	G. S. „S.CH.”	Dobra	Handel	42
6.	P. P. H. U. „VIGO” Kujawińska Katarzyna	Dobra	Szycie odzieży	40
7.	Zakład Mięsny Smoliński	Długa Wieś	Obój zwierząt	34

Lp.	Nazwa zakładu	Miejscowość	Rodzaj wykonywanej działalności	Liczba pracowników
8.	Ubojnia Zwierząt Wisznu	Linne	Obój zwierząt	31
9.	Zakład cukierniczo – piekarniczy „MARK”	Dobra	Piekarnia, cukiernia	22
10.	ANN – TRAK Borycki Jan	Strachocice	Produkcja palet	16
11.	Tartak Potyrański	Chrapczew, Długa Wieś	Stolarstwo	11
12.	Zakład Mechaniczny Szajrych Mieczysław	Długa Wieś	Usługi mechaniczne	8
13.	P. P. H. Budownictwo Koralewski Jan	Długa Wieś	Budownictwo	8

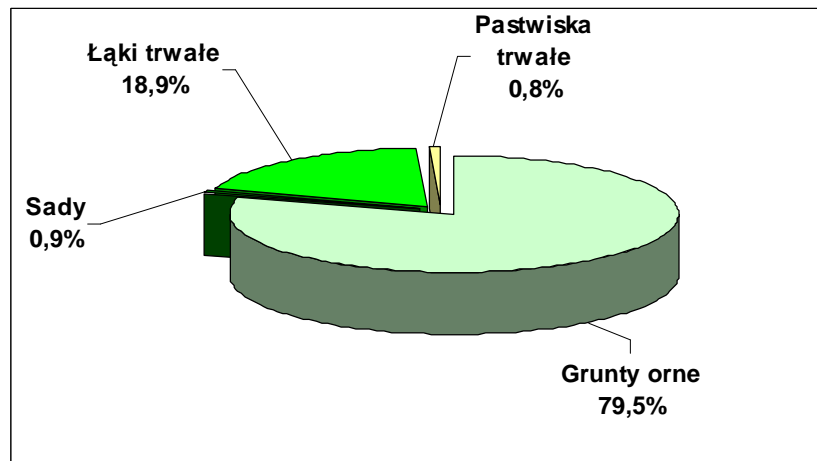
2.5.2. Rolnictwo

Rolnictwo w gminie Dobra jest źródłem utrzymania dużej części ludności. Użytki rolne zajmują ponad 9,2 tys. hektarów, co stanowi przeszło 70% całej powierzchni gminy. Większość z nich – około 80% - jest wykorzystywana jako grunty orne. Łąki i pastwiska zajmują 1,8 tys. hektarów na gospodarstwa sadownicze przypada znikomy odsetek użytków rolnych (85 hektarów).

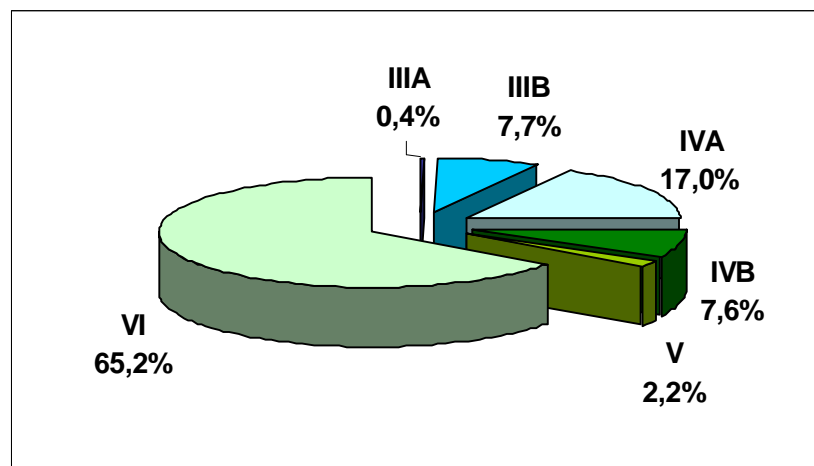
Niestety warunki gruntowe nie sprzyjają produkcji rolniczej. W odniesieniu do gruntów ornych gleby dobre klasy IIIa, IIIb, IVa zajmują zaledwie 25 % ich całkowitej powierzchni. Gleby słabe i najslabsze klasy V i VI stanowią aż około 70% gruntów ornych – jest to obszar 5 tys. hektarów.

Szczegółowe dane dotyczące struktury wykorzystania użytków rolnych oraz klas bonitacyjnych gleb przedstawiają poniższe wykresy.

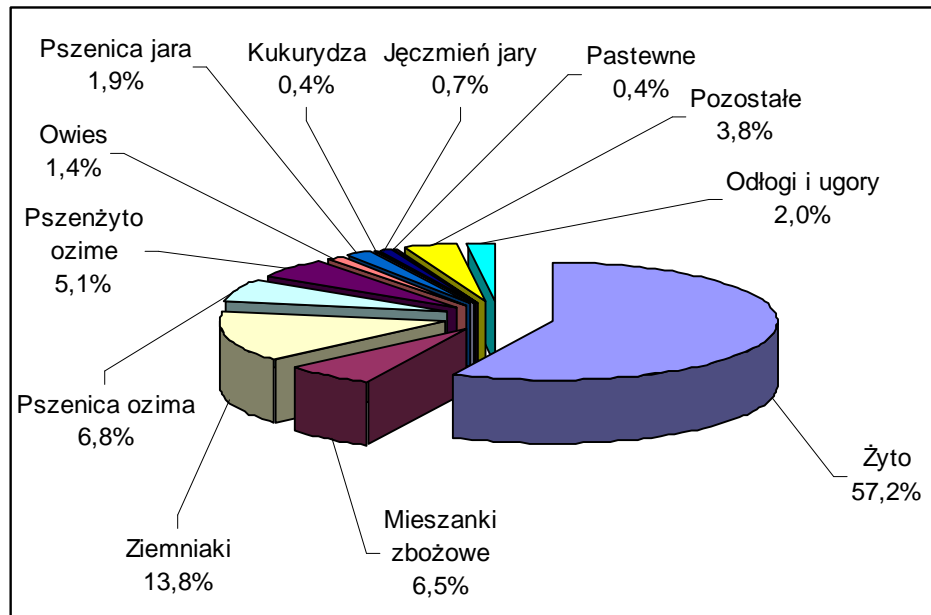
Wykres 2.5.4. Struktura użytków rolnych

Wykres 2.5.5. Klasy gruntów ornych na terenie gminy

Warunki naturalne przedstawione powyżej determinuje w wielkim stopniu charakter gospodarki rolnej na terenie gminy. W dominującej części o jej obrazie stanowią uprawy, które nie wymagają specjalnych warunków glebowych. Ich strukturę obrazuje kolejny wykres.

Wykres 2.5.6. Struktura upraw w gminie

W ukazanej strukturze upraw dominującą rolę odgrywa produkcja żyta – w roku 2003 uprawiano je na 2,1 tys. hektarów, choć jeszcze w roku 1999 było to prawie dwukrotnie więcej. Duży areal zajmuje również uprawa ziemniaków – w roku 2003 było to 526 ha. Rośnie znaczenie produkcji mieszanek zbożowych – w roku 1999 zajmowały one 450 hektarów (6,5% upraw), podczas gdy w roku 2003 już 587 hektarów (11,6%). Większe połacie pól zajmują również uprawy pszenicy ozimej (323 hektary) i pszenżyta ozimego (321 hektarów). Coraz większe obszary gruntów ornych stanowią odłogi i ugory – ich powierzchnia wzrosła ze 140 hektarów w roku 1999 do prawie 500 w roku 2003.

Na terenie gminy ważną rolę odgrywa również hodowla, przede wszystkim drobiu i trzody chlewnej. Szczegółowe dane na ten temat zostały przedstawione w tabeli.

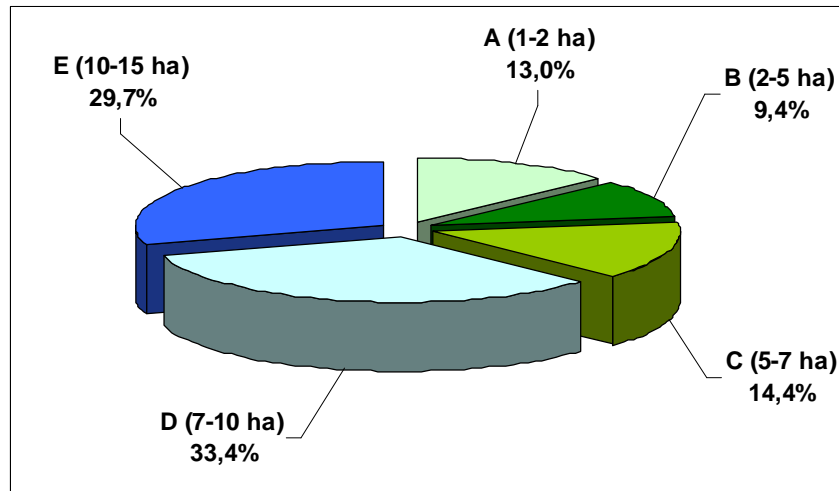
Tabela 2.5.3. Dane o hodowli na terenie gminy (stan na koniec 2003 roku)

Rodzaj hodowli	Sztuki
Bydło	3200
<i>w tym krowy</i>	1550
Trzoda chlewna	6500
<i>w tym lochy</i>	820
Owce	550
Kury	13550
<i>w tym nioski</i>	4000
Gęsi	330
Kaczki	2600
Indyki	20

Ważnym wskaźnikiem ukazującym stan rozwoju rolnictwa i efektywności produkcji na obszarach wiejskich jest wielkość gospodarstw rolnych. Na terenie gminy Dobra zlokalizowanych jest prawie 900 takich podmiotów. Najważniejsze dane na temat areалу gospodarstw rolnych zostały przedstawione na wykresie.

Wykres 2.5.7. Struktura gospodarstw rolnych według ilości w poszczególnych kategoriach

Z powyższych informacji wynika, że około 22 % gospodarstw (czyli około 200 podmiotów) to gospodarstwa małe – o powierzchni do 5 ha. Można przypuszczać, że gospodarstwa te w znacznej części nie stanowią głównego źródła utrzymania ich właścicieli. Najwięcej gospodarstw ma obszar od 7 do 10 hektarów – w tej grupie znajduje się prawie 300 podmiotów. Największe gospodarstwa w gminie osiągają do 15 hektarów i stanowią prawie 30 % ogółu. Jednak należy zauważyć, że nie są to podmioty duże w stosunku do innych regionów, gdzie wiele gospodarstw zajmuje powierzchnie kilkakrotnie wyższą niż wspomniane 15 hektarów.

Średnia powierzchnia indywidualnego gospodarstwa rolnego w gminie kształtuje się na poziomie około 9 ha, co w polskich warunkach jest wynikiem nieco poniżej średniej krajowej, wynoszącej 9,48 ha, jednak należy pamiętać, że w Wielkopolsce średnia powierzchnia gospodarstwa rolnego jest wyższa i sięga 13,13 ha. Na tym tle struktura powierzchniowa gospodarstw na obszarze gminy Dobra prezentuje się słabo i może być przyczyną problemów związanych z efektywnością produkcji rolnej.

2.6. Mienie komunalne

Podstawowe informacje na temat mienia komunalnego gminy Dobra zostały przedstawione w poniższej tabeli.

Tabela 2.6.1. Dane na temat mienia komunalnego gminy

RODZAJ MIENIA KOMUNALNEGO	2003r.
I. Grunty komunalne ogółem w ha	72,7
1. Grunty orne	17,7
2. Drogi	9,1
3. Lasy	2,1
4. Place i tereny zielone	7,2
5. Ogrody działkowe	0
6. Tereny rekreacyjne	8,7
7. Działki budowlane	6,6
8. Działki przemysłowo – handlowe	8,4
9. Cmentarze komunalne	0
10. Inne	12,9
II. Obiekty komunalne ogółem: liczba	92
1. Budynki mieszkalne	11
2. Budynki niemieszkalne, budowle	66
3. Obiekty szkolne	10
4. Obiekty przedszkolne	1
5. Miejsko – gminne biblioteki	1
6. Ośrodki kultury i świetlice	1
7. Ośrodki sportu i rekreacji	1
8. Obiekty służby zdrowia	1
9. Placówki usługowo – handlowe	2
10. Inne	0

W ostatnich latach wielkość powierzchni gruntów komunalnych i jej struktura zmieniała się w bardzo małym stopniu. Największy obszar w majątku komunalnym zajmują grunty orne, których powierzchnia stanowi niemal 25% całego mienia. Kolejnymi kategoriami majątku wyodrębnionymi ze względu na sposób jego użytkowania są drogi (12,5%), tereny rekreacyjne (12%), działki przemysłowo-handlowe (11,5%) oraz place i tereny zielone (10%). Interesującymi terenami ze względu na perspektywy rozwoju gminy są duże obszary o przeznaczeniu przemysłowym oraz budowlanym, co może przyciągnąć inwestorów i zapewnić gminie nowe źródło dochodów.

Skromna jest również liczba obiektów komunalnych, świadczących swe usługi mieszkańcom gminy. Z podobnymi problemami boryka się większość gmin wiejskich, w których większość potrzeb społeczności lokalnych musi być zaspakajana w pobliskich większych ośrodkach miejskich.

Podmioty gospodarki komunalnej

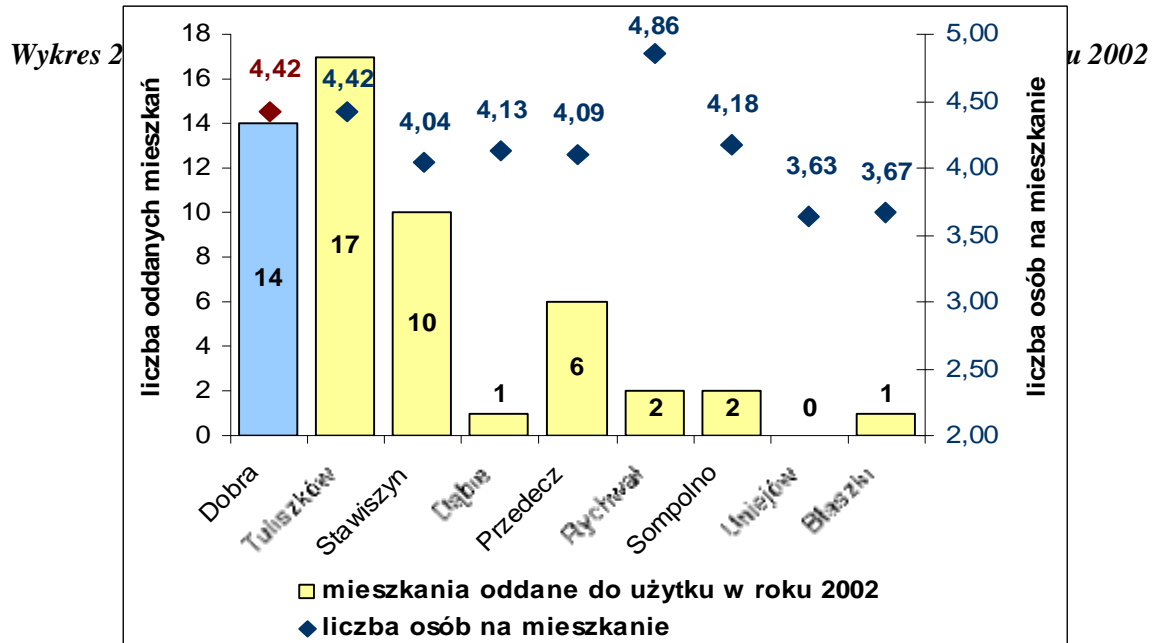
Za gospodarkę komunalną na terenie gminy Dobra odpowiada Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej. Jego działalność obejmuje:

- § utrzymanie i administrowanie substancji mieszkaniowej, będącej własnością gminy
- § wywóz nieczystości
- § utrzymanie gminnego składowiska odpadów
- § utrzymanie terenów zielonych
- § obsługa i utrzymanie gminnej oczyszczalni ścieków
- § obsługa i utrzymanie sieci wodociągowej oraz hydroforni w Dobrej.

2.7. Warunki życia mieszkańców

2.7.1. Sytuacja mieszkaniowa

Szczegółowe dane dotyczące sytuacji mieszkaniowej w gminie Dobra w zestawieniu z danymi dotyczącymi podobnych gmin przedstawia wykres 7.1.

Jak wynika z powyższego zestawienia gmina Dobra charakteryzuje się przeciętnymi warunkami mieszkaniowymi w porównaniu z podobnymi gminami. Pozytywną cechą mieszkalnictwa w gminie jest niewątpliwie stosunkowo duża liczba mieszkań oddanych do użytku, podczas gdy w niektórych gminach jest ona bliska zeru. Jednakże wskaźnik liczby osób przypadających na jedno mieszkanie kształtuje się na wysokim poziomie, nawet jeśli uwzględnić wiejski charakter tego obszaru. Należy zauważyć, że ogólna sytuacja na rynku mieszkań we wszystkich analizowanych gminach jest trudna. Ocena bezwzględnych wartości wymienionych wskaźników wypada niekorzystnie na tle średniej dla województwa, świadcząc o zastoju w lokalnych sektorach budownictwa mieszkaniowego i zmniejszającej się atrakcyjności osadniczej analizowanej grupy gmin.

2.7.2. Wodociągi

Zaopatrzenie społeczności gminy Dobra w wodę w większości nie budzi zastrzeżeń. Do sieci wodociągowej podłączona jest zdecydowana większość (około 94%) gospodarstw domowych. Instalacja wodociągowa na terenie gminy nie objęła dotychczas jednej wsi sołeckiej – Chrapczew, części sołectwa Stawki oraz pojedynczych domostw na pozostałym obszarze.

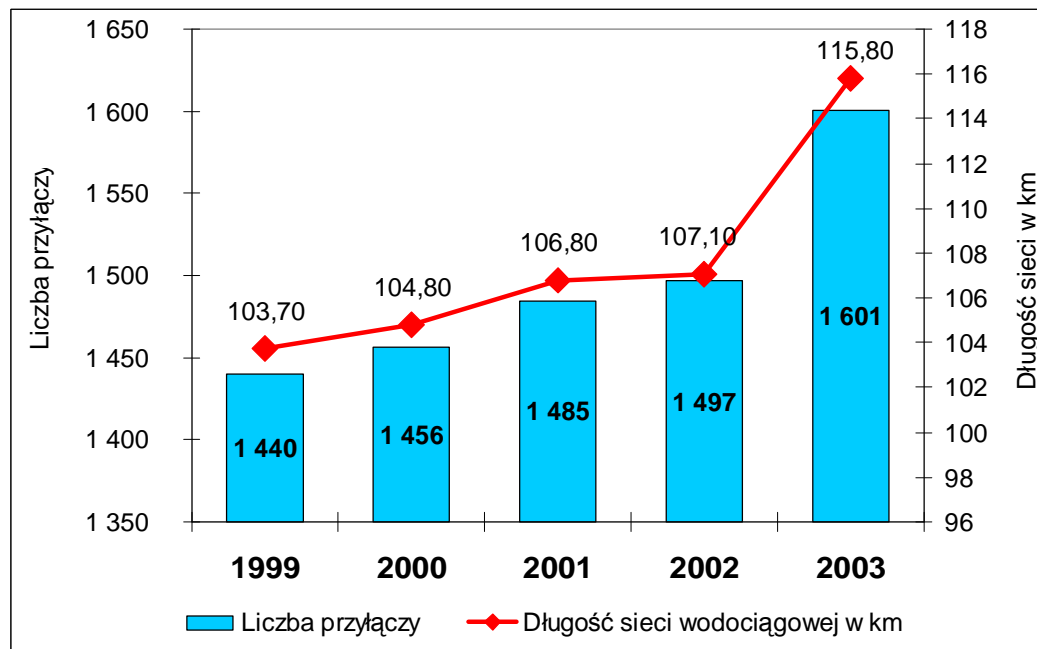
Mieszkańców gminy Dobra obsługuje 5 stacji hydroforowych, położonych w następujących miejscowościach:

- § Dobra
- § Potworów
- § Rzymsko
- § Piekary
- § Żeronice.

Ujęciem wody w Dobrej administruje Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Dobrej, podczas gdy pozostałe stacje zarządzane są przez Międzygminny Związek Wodociągów i Kanalizacji (zasilane są z nich również miejscowości na terenach gmin Kawęczyn i Warta). Opracowany został program rzeczowy rozwoju infrastruktury wodociągowej na terenie gminy Dobra, zawierający koncepcje rozbudowy i modernizacji poszczególnych stacji hydroforowych oraz wymianę części sieci wodociągowej.

Długość sieci wodociągowej na terenie gminy wynosi 115,8 kilometra. W ostatnich latach prowadzono systematyczną jego rozbudowę – od roku 1999 długość sieci zwiększono o 12 kilometrów (11,6%). Zanotowano również proporcjonalny wzrost wielkości sieci polegający na budowie nowych przyłączy. W latach 1999-2003 do wodociągu podłączono kolejnych 161 nowych gospodarstw domowych (wzrost o 11%), z czego w samym roku 2003 – 104. Ogólna liczba instalacji na koniec roku 2003 osiągnęła 1601 przyłączy.

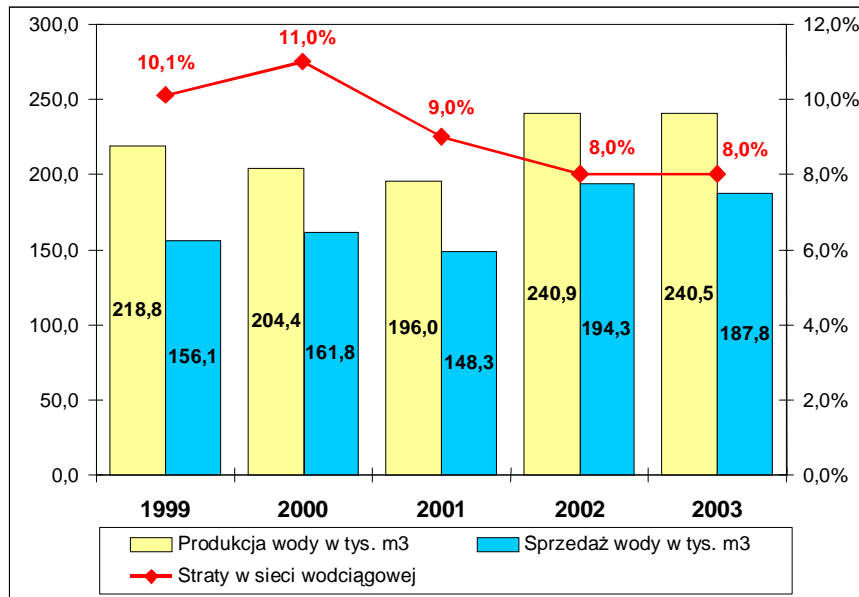
Wykres 2.7.2. Rozwój sieci wodociągowej w latach 1999-2003

Stan jakości wody dostarczanej do mieszkań na terenie gminy określany był jako dobry jednak w ostatnich latach systematycznie się pogarszał. Brak jest znaczących różnic w jej jakości na całej długości wodociągu.

Łączna produkcja wody w latach 1999-2003 wzrosła z 218,8 tys. m³ do 240,5 tys. m³, czyli o 9,9%. Podobną tendencję wykazywała sprzedaż wody – w roku 1999 wyniosła ona 156,1 tys. m³, podczas gdy w roku 2003 już 187,8 tys. m³ (wzrost o 20%). Graficzne przedstawienie danych dotyczących produkcji wody zawiera wykres 7.3.

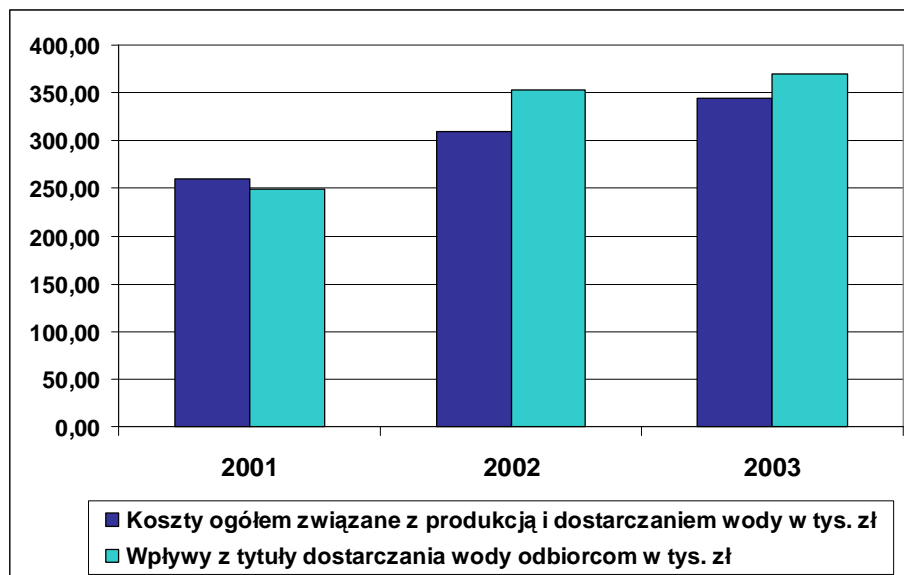
Wykres 2.7.3. Produkcja i sprzedaż wody w latach 2001-2002 (tys. m³)

Powyższe zestawienie ukazuje niepełne wykorzystanie zdolności produkcyjnych przez gminną sieć wodociągową. Wskaźnik sprzedaży wody wykazuje stabilną wartość w granicach niespełna 80% produkcji. Spadły natomiast straty wykazywane w eksploatacji sieci wodociągowej, w roku 2003 było to już 8% w procesie produkcji i dostarczania wody.

Bilans przychodów i kosztów związanych z zaopatrzeniem gminy Dobra w wodę przedstawia wykres 7.4.

Wykres 2.7.4. Przychody i koszty gminnej sieci wodociągowej

Jak można zauważyć od roku 2002 działalność gminnych wodociągów przestała być deficytowa. Rok ten zamknięto zyskiem w wysokości 43 tys. złotych, co stanowiło 12,2 % całości przychodów. Efekt ten został osiągnięty poprzez podłączenie nowych klientów do sieci jak również wzrost opłat za dostarczenie wody. Niepokojącym zjawiskiem jest systematyczne powiększanie się wartości zaległości z tytułu opłat za wodę, wynoszące na koniec roku 2003 już 31,5 tys. złotych (wzrost o ponad 50% w stosunku do roku 2001).

2.7.3. Kanalizacja

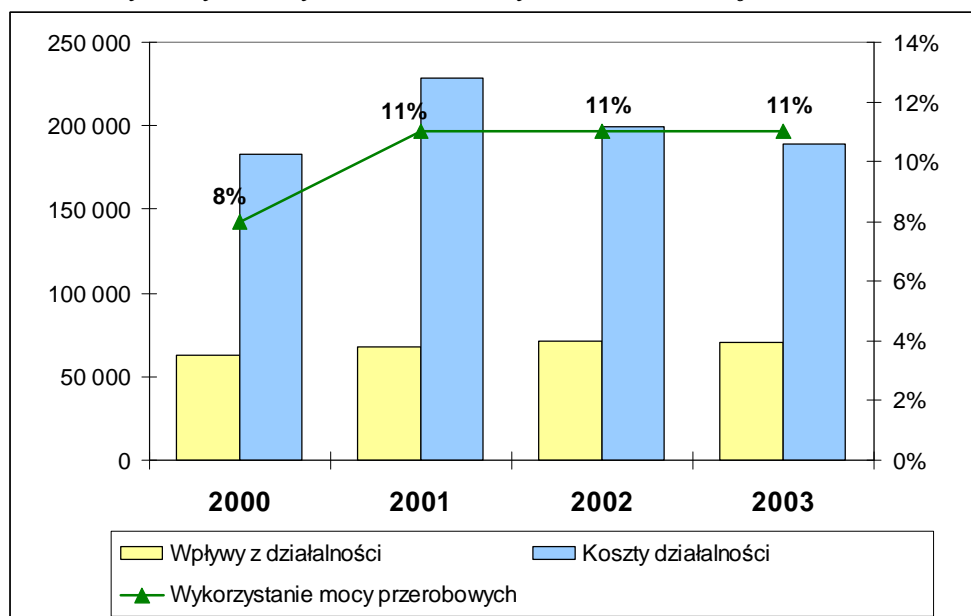
W gminie Dobra istnieją niewielkie obszary objęte kanalizacją deszczową i sanitarną. Zakres terytorialny instalacji ogranicza się do części miasta Dobra, obejmuje 4 bloki mieszkalne i ubojnię. Aktualnie prowadzone są prace III etapu inwestycji budowy kanalizacji sanitarnej w mieście. Dla pozostałych obszarów gminy nie przygotowano dotychczas programu podłączenia do kanalizacji sanitarnej, ścieki dowożone są do oczyszczalni w Dobrej. Z uwagi na duże rozproszenie gospodarstw na terenie gminy rozważana jest także koncepcja budowy sieci oczyszczalni przydomowych, co zmniejszyłoby koszty budowy sieci kanalizacyjnej.

Oczyszczalnię w Dobrej oddano do eksploatacji w 1997 roku. Jest to instalacja typu SBR mechaniczno – biologicznego. Jej maksymalne obciążenie wynosi 420 tys. m³, podczas gdy dotychczasowe wykorzystanie to około 60 tys. m³ ścieków łącznie odprowadzanych z kolektora oraz dowożonych z gospodarstw. Na potrzeby osiedli DPS i RZGW w miejscowości Skęczniew znajduje się również zakładowa oczyszczalnia ścieków.

Według danych na koniec roku 2003 do sieci kanalizacyjnej było podłączonych zaledwie 26 gospodarstw domowych, a długość wynosiła 1,4 km. Wielkości te wzrastają wraz z realizacją projektu kanalizacji miasta.

Opłata za zrzut ścieków do kanalizacji wynosiła w 2003 roku 2,26 zł/m³, podczas gdy rok wcześniej – 2 zł (wzrost o 13%). Z uwagi na bardzo niski stopień wykorzystania oczyszczalni koszt oczyszczenia m³ ścieków jest o wiele wyższy – w roku 2003 wynosił 10,51 zł, a pod koniec 2002 roku – 11,3 zł (spadek o 7%). Graficzne zestawienie finansowych szczegółów działalności oczyszczalni prezentuje poniższy wykres.

Wykres 2.7.5. Przychody i koszty działalności oczyszczalni w Dobrej

Jak widać zakład przynosi duże straty z działalności i musi być dotowany przez gminę. Deficyt środków w 2003 roku spadł do 119 tys. zł, podczas gdy jeszcze w roku 2001 było to ponad 160 tys. zł (spadek o 26%). Cały czas jednak deficyt ten stanowi aż 170% sumy wpływów z działalności oczyszczalni).

2.7.4. Gospodarka odpadami stałymi

Obecny stan gospodarki odpadami na terenie gminy jest niezadowolający. Gmina korzysta ze składowiska odpadów usytuowanego w miejscowości Golimówka. Ma ono jednak charakter tymczasowy, nie posiada stosownych zabezpieczeń technicznych chroniących środowisko przed zanieczyszczeniem. W kilku miejscach na terenie gminy powstały dzikie wysypiska odpadów (wyrobiska poeksploatacyjne, nieużytki, wysychające starorzecza), co przyczynia się do degradacji tych obszarów. System gospodarowania odpadami w gminie dotychczas nie obejmuje programu segregacji śmieci, co w poważnym stopniu ogranicza możliwości odzyskiwania surowców wtórnych, przetworzenia odpadów, czy zabezpieczenia substancji niebezpiecznych.

Widząc konieczność zmian w gospodarce odpadami gmina Dobra przystąpiła do Związku Komunalnego Gmin „Czyste Miasto, Czysta Gmina”. Wraz z nią w jego skład wchodzi:

- § Miasto Kalisz
- § Miasto Sieradz
- § Miasto Turek
- § Miasto i Gmina Tuliszków
- § Miasto i Gmina Warta
- § Gmina Blizanów
- § Gmina Brzeziny
- § Gmina Ceków Kolonia
- § Gmina Godziesze Wielkie
- § Gmina Gołuchów
- § Gmina Goszczanów
- § Gmina Kawęczyn
- § Gmina Koźminek
- § Gmina Lisków
- § Gmina Małanów
- § Gmina Mycielin
- § Gmina Opatówek
- § Gmina Wróblew

Głównymi celami jakie postawił sobie związek są:

- organizacja spójnego systemu zbiórki, transportu i unieszkodliwiania odpadów wdrażanego w oparciu o „Plan gospodarki odpadami”
- stworzenie silnego centrum gospodarki odpadami, poprzez budowę Zakładu Utylizacji i Unieszkodliwiania Odpadów Komunalnych „Orli Staw” w Prażuchach Dolnych w gminie Ceków Kolonia.

Zarząd związku opracowuje szczegółowe roczne plany finansowe uwzględniające kolejne etapy inwestycji. W roku 2004 budżet związku ustalono na poziomie 20 236 700 zł, z czego 14 981 900 zł stanowią planowane wpływy z funduszu ISPA. Pozostała kwota zaplanowana do wydania pochodzi z wpłat gmin członkowskich na dofinansowanie zadań inwestycyjnych i bieżących związku oraz uruchomionej nadwyżki z lat ubiegłych. Wpłata gminy Dobra w roku 2004 wynosi 66 200 złotych (z czego 89% na inwestycje) – stanowi ona 1,4% sumy wpłat uiszczanych przez członków związku. Planowane oddanie do użytku nowego zakładu utylizacji przewiduje się na I kwartał 2006 roku.

2.7.5. Zaopatrzenie w energię elektryczną i ciepłą

Dostawy energii elektrycznej dla odbiorców z terenu gminy Dobra zapewniają dwa zakłady położone w województwie łódzkim. Administracją i zarządzaniem gospodarką energetyczną zajmuje się Energetyka Kaliska. W mieście Dobra znajduje się rozdzielnia elektryczna oraz oddział pogotowia energetycznego, obsługującego obszar gminy. Zasoby energetyczne i gęstość sieci przesyłowej należy uznać za wystarczające w stosunku do bieżącego zapotrzebowania gospodarstw domowych. Ważnym czynnikiem kształtowania rozwoju jednostki jest również możliwość zaspokojenia wymagań energetycznych potencjalnych inwestorów rozważających lokalizację przedsięwzięcia na danym obszarze. W rejonie gminy Dobra zwiększenie poboru energii związane z przyszłą aktywizacją gospodarczą nie stanowi problemu w związku z niewykorzystaniem pełnych mocy zakładów energetycznych.

Drugim istotnym zagadnieniem jest produkcja energii ciepłej na potrzeby gminy Dobra, w szczególności uwzględniając wpływ tych procesów na stan środowiska naturalnego. Na terenie gminy poważny problem stanowi duża liczba kotłowni węglowych, w większości przestarzałych i zanieczyszczających atmosferę. Zadaniem samorządu jest opracowanie koncepcji wykorzystania bardziej ekologicznych źródeł energii i systematyczna likwidacja starych instalacji grzewczych.

2.7.6. Telefonizacja

W gminie Dobra usługi telefoniczne realizują dwa podmioty – Telekomunikacja Polska S.A. i Polskie Telefony Środkowo – Zachodnie (razem ok. 1300 abonentów). Długość światłowodów wynosi około 26 km. Centrala telefoniczna w gminie Dobra nie jest przystosowana do instalowania sztywnych łączy internetowych, większość połączeń z Internetem wykonywana jest na modemach analogowych zarówno w szkołach, jak i w Urzędzie Miejskim w Dobrej. Zainstalo-

wana w Urzędzie Miejskim centrala cyfrowa obsługuje obecnie zaledwie 2 stanowiska z modkami ISDN.

Cały obszar gminy Dobra jest objęty zasięgiem sieci telefonii komórkowej wszystkich trzech operatorów GSM działających w Polsce: Era GSM, Plus GSM oraz Idea Centertel

2.7.7. Drogownictwo i komunikacja

a) Drogi

Głównymi szlakami komunikacyjnymi przebiegającymi przez gminę są droga krajowa nr 82 Turek – Sieradz oraz droga wojewódzka z Opatówka do Poddębic. Sieć dróg powiatowych i gminnych jest dobrze rozwinięta i pokrywa równomiernie obszar gminy. Najważniejsze z nich przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 2.7.1. Najważniejsze odcinki dróg na terenie gminy

Odcinek	Numer
Dobra - Rzymско BG	P - 7049
Rzymско BG - Rzymско Wieś	P - 7050
Strachocie (Szkoła) - Strachocie Wieś	P - 7051
Miłkowice - Strachocie (Las)	P - 7052
Strachocie Kol. – Kościanki	P - 7053
Dobra – Golimówka	P - 7054
Mikulice – Gąsin	P - 7034
Czajków – Dobra	P - 7055
Stawki - Wola Piekarska	P - 7056
Miłkowice – Ziemięcín	P - 7057
Dobra – Stawki	P - 7058
Moczydła - Dąbrowica (Szkoła)	P - 7059
Dąbrowica Kol. – Szymany	P - 7060
Czyste – Chrapczew	P - 7061
Czyste Kol. – Stawki	P - 7062
Stawki – Kaczka	P - 7063
Rzechta – Skęczniew	P - 7064
Mikulice – Żeronice	P - 7065
Miłkowice - Zbiornik Jeziorsko	P - 7071
Stawki Potworowskie - Marianów	P - 7073
Dobra – Boleszczyn	P - 7074
Rzymско - Skęczniew	P - 7078
Łęg Piekarski - Księżę Młyny	P - 7080
Mikulice – Potworów	P - 7087

Główne trasy utrzymywane są w dobrym stanie technicznym, niestety odcinki dróg powiatowych i gminnych w większości wymagają gruntownych remontów, duża ich część posiada nawierzchnię żwirową. Długość i rodzaj dróg poszczególnego typu zestawiono w tabeli.

Tabela 2.7.2. Długość dróg na terenie gminy

Rodzaj dróg	Długość	
	Utwardzone	Niutwardzone
Krajowe	15 293	0
Wojewódzkie	8 797	0
Powiatowe	38 904	2 512
Gminne	11 400	95 045
RAZEM	74 394	97 557

Powolna poprawa stanu sieci drogowej jest powodowana niskimi możliwościami finansowymi samorządu gminy Dobra. Środki przeznaczane na infrastrukturę drogową wystarczają jedynie na utrzymanie istniejącego jej stanu i drobne inwestycje. W dużym zakresie zadania inwestycyjne finansowane są ze środków pozyskiwanych ze źródeł pozabudżetowych – w roku 2003 było to 250 tys. zł, co stanowiło 86,4% całości wydatków na te cele. Gmina zmuszona jest zmniejszać także wydatki na bieżące utrzymanie dróg, co dodatkowo pogarsza ich stan techniczny. W roku 2003 było to zaledwie 26,8 tys. złotych, blisko trzykrotnie mniej niż 5 lat wcześniej. Większe kwoty przeznaczane są na zadania związane z oświetleniem ulic, w ostatnich 5 latach było to średnio 163 tys. zł rocznie, z czego około 62% było przeznaczane na obsługę dróg krajowych, wojewódzkich i powiatowych.

b) Transport

Mieszkańcy gminy obsługiwani są jedynie przez transport autobusowy. Na lokalnym rynku transportowym nie funkcjonują indywidualni przewoźnicy, monopolistą jest PKS. Z racji dobrego położenia gminy przy ruchliwych trasach komunikacyjnych, dostępność gminy pod względem transportowym należy ocenić wysoko. Należy jednak zauważyć, że liczba połączeń autobusowych, które przebiegają przez gminę z roku na rok systematycznie maleje. Szczegółowe informacje dotyczące przewozów zawiera poniższe zestawienie.

Tabela 2.7.3. Transport publiczny w gminie Dobra

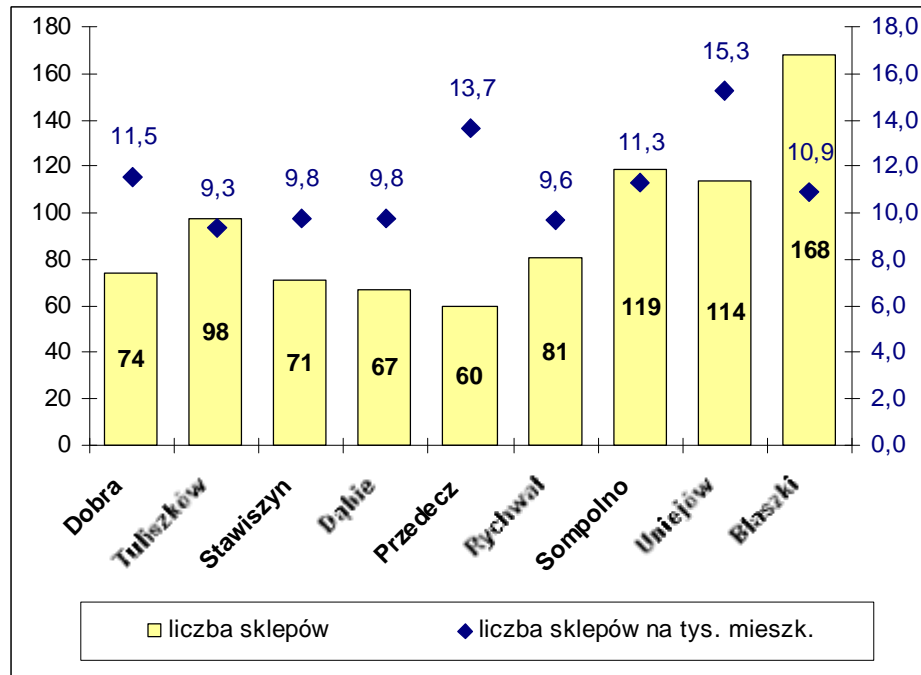
Transport publiczny	1999	2000	2001	2002	2003
Liczba linii autobusowych	73	70	67	64	62
Długość linii autobusowych w km	1207	1160	1114	1091	1059
Liczba przewożonych pasażerów	3212	2660	2680	2852	3011

Mimo poważnego zmniejszenia oferty przewoźnika (liczba połączeń na przestrzeni 5 lat spadła o 15%) liczba pasażerów po dużym spadku w roku 2000 (o ponad 17%) nieprzerwanie rośnie, co świadczy o dużym zapotrzebowaniu na usługi transportowe wśród mieszkańców gminy. Poza licznymi połączeniami z Turkiem i miejscowościami wewnątrz powiatu PKS oferuje bezpośrednie połączenia z Koninem, Łodzią, Sieradzem oraz Katowicami.

2.7.8. Usługi dla ludności

Według danych GUS, na koniec 2003 roku na terenie gminy działały 74 sklepy. Wartość wskaźnika ilości sklepów na 1000 mieszkańców gminy wyniosła więc 11,5. Zestawienie opisywanych wartości dla podobnych jednostek terytorialnych przedstawia poniższy wykres.

Wykres 2.7.6. Liczba sklepów w wybranych gminach miejsko-wiejskich

Jak wynika z przedstawionego porównania liczba sklepów w gminie Dobra jest stosunkowo wysoka w zestawieniu z innymi gminami o zbliżonym charakterze. Należy jednak zauważyć, że w porównaniu do średniej z województwa wielkopolskiego wskaźnik ten jest jednak niższy (średnia dla wielkopolskich gmin miejsko-wiejskich wynosi 13,5, a dla całej Wielkopolski 12,5).

Na terenie gminy funkcjonuje tylko jeden urząd pocztowy w centralnej miejscowości gminy – Dobrej, przy ulicy Kilińskiego 72.

Infrastruktura usługowa dla ludności jest bardzo skromna, na terenie gminy funkcjonuje 1 restauracja oraz 4 bary. Funkcję miejsc spotkań spełniają także sale Ochotniczej Straży Pożarnej, gmina posiada 12 takich obiektów oraz świetlica w Józefowie.

2.8. Pomoc społeczna i bezpieczeństwo mieszkańców gminy

2.8.1. Pomoc społeczna

Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dobrej obejmuje zakresem swojego działania wszystkie miejscowości na terenie gminy. Głównymi jego zadaniami są:

- Tworzenie warunków organizacyjnych funkcjonowania pomocy społecznej w tym rozbudowę niezbędnej infrastruktury socjalnej
- Analiza i ocena zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia pomocy społecznej
- Przyznawanie i wypłacanie przewidywanych ustawą świadczeń
- Pobudzanie społecznej aktywności w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin
- Praca socjalna rozumiana jako działalność zawodową skierowana na pomoc osobom i rodzinom we wzmocnieniu lub odzyskaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi.

Szczegółowe dane na temat pracy Miejsko- Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej zebrano w poniższej tabeli.

Tabela 2.8.1. Liczba środowisk objętych pomocą społeczną (według powodów) w latach 1999-2003

Lp.	Powód udzielenia świadczenia	1999	2000	2001	2002	2003
1	niepełnosprawność	89	105	123	98	73
2	długotrwała choroba	52	90	86	81	85
3	bezzadność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	53	57	63	81	79
4	ubóstwo	168	279	424	289	271
5	alkoholizm	22	21	85	24	20
6	bezrobocie	131	164	151	136	141
7	potrzeby ochrony macierzyństwa	41	56	52	34	38
8	trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	0	2	2	0	1

Z powyższego zestawienia wynika, że głównymi problemami społecznymi w gminie są: ubóstwo i bezrobocie. Wśród pozostałych okoliczności, które warunkują pomoc ośrodka należy wymienić niepełnosprawność, choroby i problemy opiekuńczo – wychowawcze. Bardzo negatywnym zjawiskiem jest ciągły wzrost liczby środowisk, które wymagają zapewnienia pomocy – w ostatnich 5 latach wzrosła ona o 27%. Największy wzrost dotyczył przypadków ubóstwa i skutków długotrwałych chorób.

W trudnej sytuacji ekonomicznej wielu gospodarstw domowych pomoc udzielana przez ośrodek jest konieczna do przetrwania w warunkach minimum socjalnego. Ponadto w roku 2000 zapewniono pomoc 134 rodzinom, które ucierpiały wskutek klęski żywiołowej.

Poziom wydatków z budżetu gminy na pomoc społeczną (łącznie z utrzymaniem MGOPS i dodatkami mieszkaniowymi) w ostatnich 5 latach wzrósł z 895 tys. zł do 1 mln zł (około 12%). Średni udział wydatków na pomoc społeczną w ogólnych wydatkach z budżetu gminy wyniósł w tym okresie 13,7 % każdego roku.

Informacja na temat udzielonych świadczeń w ramach zadań własnych gminy została zamieszczona w poniższej tabeli.

Tabela 2.8.2. Świadczenia pomocy społecznej w ramach zadań własnych gminy

L.p.	Rodzaj świadczenia	2001		2002		2003	
		Liczba odbiorców	Koszty	Liczba odbiorców	Koszty	Liczba odbiorców	Koszty
1	Posiłek	121	26 037	221	59 746	242	51 949
2	Specjalistyczne usługi opiekuńcze	5	16 320	0	0	0	0
3	Usługi opiekuńcze	36	84 387	32	102 681	35	106 427
4	Zdarzenia losowe	0	0	3	2 000	0	0
5	Pogrzeb	2	1 200	3	2 830	1	1 539
6	Wyprawka	7	399	0	0	0	0
7	Zasiłki celowe i w naturze	445	43 478	361	55 170	193	49 461
Razem		616	171 822	620	222 427	471	209 376

Najpowszechniejszym świadczeniem udzielanym przez ośrodek pomocy społecznej jest wydawanie posiłków, w roku 2003 skorzystały z nich 242 osoby. Największe wydatki związane są z zapewnieniem usług opiekuńczych osobom potrzebującym, zadania te stanowią zwykle ponad połowę wydatków budżetu na pomoc społeczną w ramach zadań własnych. Systematycznie spadała liczba odbiorców świadczeń w formie zasiłków celowych i w naturze, dzieje się tak na skutek uszczelnienia systemu ich przyznawania.

Dane, dotyczące udzielonych świadczeń w ramach zadań zleconych gminie, zostały zamieszczone w poniższej tabeli.

Tabela 2.8.3. Świadczenia pomocy społecznej w ramach zadań zleconych gminie

Lp.	Rodzaj świadczenia	2001		2002		2003	
		Liczba odbiorców	Koszty	Liczba odbiorców	Koszty	Liczba odbiorców	Koszty
1	Zasiłek stały	8	32 676	8	27 682	8	35 112
2	Zasiłek stały wyrównawczy	31	119 649	38	134 258	37	144 143
3	Zasiłek okresowy i okresowy specjalny	66	16 289	102	30 731	0	0
4	Renta socjalna	72	322 532	76	329 286	77	258 965
5	Macierzyństwo	48	25 437	22	26 036	20	23 834
6	Zasiłek rodzinny	6	2 857	6	2 692	5	3 066
7	Zasiłek pielęgnacyjny	28	38 043	35	32 325	31	30 820
8	Zasiłek dla kombatantów	34	6 868	0	0	0	0
9	Składka na ubezpieczenie społeczne	6	15 076	5	5 099	4	3 872
10	Składka na ubezpieczenie zdrowotne	109	37 660	99	30 188	86	25 511
11	Zasiłek okresowy gwarantowany	4	15 480	3	12 707	2	3 866
Razem		412	632 568	394	631 005	270	529 188

W ramach zadań zleconych w 2003 roku prawie połowę wypłaconych świadczeń stanowiły renty socjalne. Z pozostałych form pomocy największe wydatki wiązały się z wypłatą zasiłków stałych (33,8% całości wydatków na zadania zlecone gminie z zakresu pomocy społecznej) oraz pielęgnacyjnych (5,8%).

2.8.2. Bezpieczeństwo na terenie gminy

Od dnia 1 sierpnia 2003 r. Decyzja Nr 46 Komendanta Powiatowego Policji w Turku stworzony został Posterunek Policji w Dobrej obejmujący teren działania gminę i miasto Dobra. Stan etatowy na koniec roku 2003 przedstawiał się następująco:

- Kierownik
- 1 osoba zespołu kryminalnego
- 2 osoby zespołu prewencji
- 2 dzielnicowych.

Dane dotyczące przypadków naruszenia prawa na terenie gminy Dobra w latach 2000-2003 prezentuje poniższa tabela.

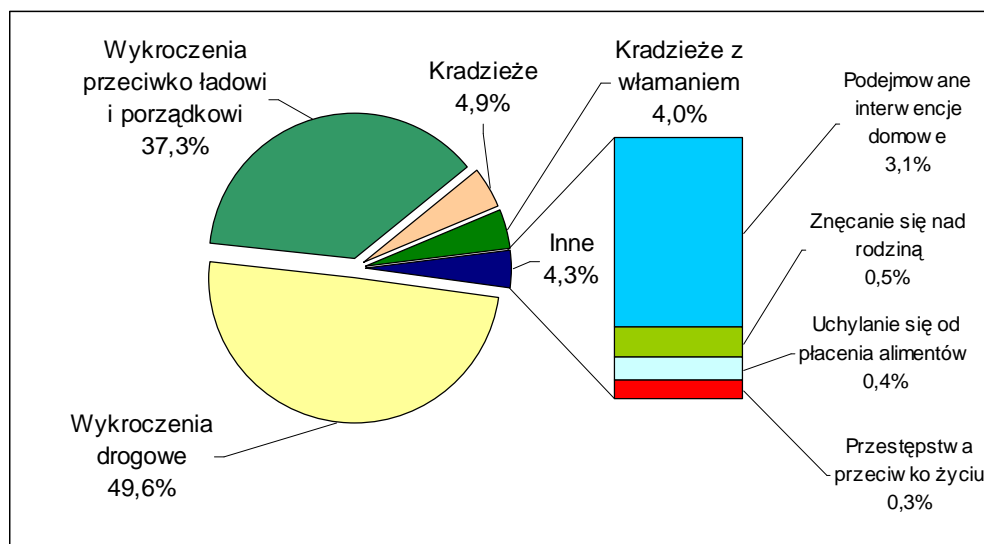
Tabela 2.8.4. Liczba stwierdzonych przestępstw i wykroczeń w podziale na kategorie

Rodzaj naruszenia prawa	2000	2001	2002	2003
Kradzieże	20	65	49	50
Kradzieże z włamaniem	56	45	40	41
Przestępstwa przeciwko życiu	11	6	5	3
Znęcanie się nad rodziną	6	8	9	5
Uchylenie się od płacenia alimentów	5	5	5	4
Wykroczenia przeciwko ładowi i porządkowi	40	55	73	384
Wykroczenia drogowe	559	659	426	510
Podejmowane interwencje domowe	116	105	84	32
Ogółem	813	948	691	1029

Według danych policji, miejscami najbardziej zagrożonymi przestępczością na tym terenie są:

- rejon dworca PKS przy ul. Kilińskiego
- rejon parku przy ul. Parkowej
- rejon przy sklepie GS w Piekarach
- rejon stacji paliw w Linnym
- domki letniskowe w miejscowościach Dąbrowa, Kościanki, Januszówka, Zborów, Miłkowice.

Graficzne przedstawienie wskaźników charakteryzujących okoliczności łamania prawa na terenie gminy Dobra zostało zawarte na poniższym wykresie.

Wykres 2.8.1. Przypadki łamania prawa na terenie gminy Dobra w roku 2003

Zdecydowanie najwięcej zdarzeń związanych jest z łamaniem przepisów drogowych. Ich liczba utrzymuje się każdego roku na poziomie około 500 zdarzeń. Z pozostałych kategorii najczęściej incydentów dotyczy łamania porządku i zakłócenia ładu społecznego – w analizowanym okresie zanotowano 552 takie zdarzenia. Liczba najcięższych przestępstw na terenie gminy jest mała, w latach 2000-2003 odnotowano 25 przestępstw przeciwko życiu, a ich liczba każdego roku malała. Ogólna liczba wypadków naruszeń prawa w gminie znacząco spadła w roku 2002, jednak już w następnym okresie zwiększyła się o niemal 50%.

Wyniki prac dochodzeniowych Postrunku Policji w Dobrej w roku 2003 przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 2.8.5. Wyniki pracy dochodzeniowej policji na terenie gminy

Kwalifikacja prawna	Wszczęte	Zakończone	Stwierdzone	Wykryte	Niewykryte	Wskaźnik wykrywalności
Kryminalne	107	113	172	119	65	69,2 %
Przeciwko życiu	10	14	3	2	1	66,7 %
Przeciwko mieniu	78	79	152	99	64	65,1 %
Ogółem	195	206	327	220	130	67,3 %

Wskaźniki dotyczące wykrywalności przestępstw są zbliżone do siebie we wszystkich kategoriach prawnych przypadków łamania prawa. Wartości na poziomie około 67% należy ocenić jako średnie, w przyszłości wymagające poprawienia w celu zapewnienia poczucia bezpieczeństwa wśród mieszkańców gminy.

2.8.3. Ochotnicza Straż Pożarna

Wyposażenie poszczególnych jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej na obszarze gminy Dobra przedstawia poniższa tabela.

Tabela 2.8.6. Wyposażenie Ochotniczych Straży Pożarnych

L.p.	Miejscowość	Stan osobowy	Wyposażenie w sprzęt
I. WŁĄCZONE DO KRAJOWEGO SYSTEMU RATOWNICZO-GAŚNICZEGO			
1.	OSP Dobra	45	Sam. Gaśniczy STAR 2446BA Sam. Gaśniczy JELCZ 004 BA Sam lekki, motopompa, wężę
2.	OSP Piekary	27	Sam. Gaśniczy STAR 256 BA motopompa, wężę
II. POZOSTAŁE			
3.	OSP Strachocice	32	Sam. Gaśniczy STAR 256 BA motopompa, wężę
4.	OSP Żeronice	28	Samochód Żuk, motopompa wężę
5.	OSP Rzymosko	20	Samochód Żuk, motopompa wężę
6.	OSP Miłkowice	25	Samochód Nysa, motopompa wężę
7.	OSP Dąbrowica	24	Samochód Żuk, motopompa wężę
8.	OSP Linne	12	Motopompa, wężę
9.	OSP Rzechta	18	Motopompa, wężę
10.	OSP Mikulice	15	Motopompa, wężę
11.	OSP Ostrówek	16	Motopompa, wężę
12.	OSP Potworów	29	Motopompa, wężę
13.	OSP Skęczniew	36	Motopompa, wężę

Najpoważniejszym zadaniem, przed jakim stoją jednostki OSP w gminie Dobra jest zapobieganie i gaszenie pożarów obszarów leśnych. Lasy państwowe i prywatne gminy Dobra zajmują powierzchnię ok. 2450 ha i są zakwalifikowane do najwyższych klas według stopnia zagrożenia

pożarowego. Następną kategorią obiektów będących potencjalnym źródłem skażeń są magazyny i składy zawierające materiały takie jak: paliwa, papier, bawełna, tkaniny syntetyczne, kauczuk, masy plastyczne, drewno, farby, lakiery, rozpuszczalniki i podobne substancje a także składowisko komunalne lub nielegalne wysypiska śmieci znajdujące się na terenie gminy, przeważnie w lasach. Obiekty te mogą być źródłem bardzo groźnych pożarów, w wyniku których wydzielają się będą do otoczenia substancje niebezpieczne.

Na terenie gminy organizowane są Gminne Zawody Sportowo-Pożarnicze OSP, których celem jest sprawdzenie wyszkolenia pożarniczego jednostek OSP i przygotowanie do skutecznego prowadzenia akcji ratowniczo-gaśniczej oraz popularyzacja wśród społeczeństwa zagadnień ochrony przeciwpożarowej. Impreza sportowo-pożarnicza tego typu cieszy się dużym zainteresowaniem miejscowej ludności czego dowodem jest liczba widzów sięgająca około tysiąca osób.

2.9. Służba Zdrowia

Dane dotyczące liczebności kadry zatrudnionej w sektorze ochrony zdrowia na obszarze gminy przybliża poniższa tabela.

Tabela 2.9.1. Liczba lekarzy i personelu medycznego zatrudnionego na terenie gminy

Kadra ochrony zdrowia	2002 r.
1. Lekarze medycyny ogółem zatrudnieni w placówkach świadczących usługi POZ w tym:	5
a) lekarze ze specjalnością lekarza rodzinnego	2
b) ze specjalnością pediatrii	1
c) specjaliści II stopnia	2
2. Lekarze innych specjalizacji ogółem zatrudnieni na terenie gminy na podstawie kontraktu z kasą chorych w tym:	1
– ginekolog	1
3. Pielęgniarki i położne środowiskowe zatrudnione na terenie gminy w placówkach POZ na podstawie kontraktu z kasą chorych	7
4. Stomatolodzy posiadający kontrakt z kasą chorych	2
Ludność na 1 lekarza (w tys.)	1,3
w tym na 1 lekarza stomatologa (w tys.)	3,3

Wskaźniki dotyczące liczebności personelu medycznego w gminie Dobra kształtują się nieco powyżej średnich wartości obliczonych dla gmin miejsko-wiejskich województwa wielkopolskiego, jednak niskie wartości bezwzględne tych wskaźników pozwalają określić dostępność do opieki zdrowotnej jedynie na poziomie podstawowego minimum. Opiekę specjalistyczną zapewniają mieszkańcom gminy placówki znajdujące się poza jej obszarem, co pogarsza ocenę ich przystępności.

Na terenie gminy prowadzą działalność dwie apteki zaopatrujące w potrzebne medykamenty całą społeczność gminy. Dla potrzeb mieszkańców działa również laboratorium analityczne.

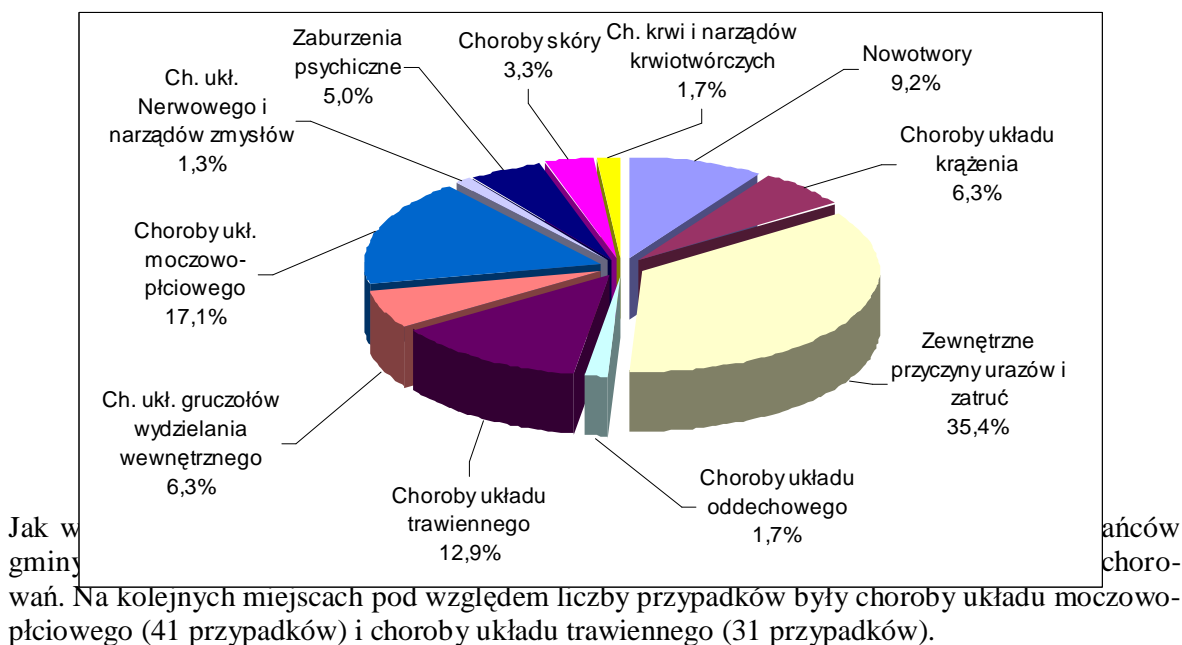
Okresowo na terenie gminy przeprowadza się badania profilaktyczne z zakresu:

- konsultacji kardiologicznych
- badania oczu
- badania słuchu
- mammografii (już od 35 roku życia),
- badania prostaty
- prześwietlenia płuc.

Zachorowalność

Według statystyk lokalnej przychodni w 2003 roku zanotowano 240 przypadków zachorowań na terenie gminy. Strukturę rodzajów chorób, na jakie cierpieli mieszkańcy gminy Dobra, ukazuje poniższy wykres.

Wykres 2.9.1. Struktura zachorowalności mieszkańców gminy

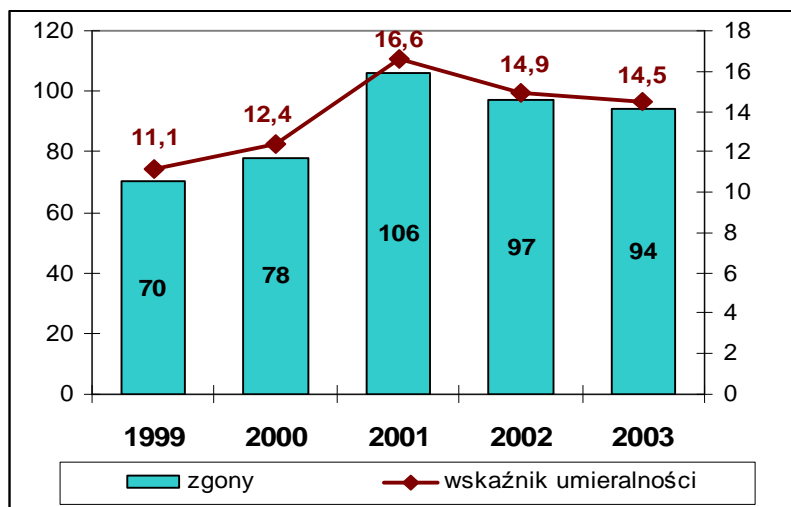

Na kolejnych miejscach pod względem liczby przypadków były choroby układu moczowo-płciowego (41 przypadków) i choroby układu trawiennego (31 przypadków).

Umieralność

Wskaźnik umieralności, mierzony liczbą zgonów na 1 tys. mieszkańców, po roku 1999 wyraźnie wzrósł i ustabilizował się na poziomie około 14,5. Średnia jego wartość w ostatnich 5 latach wyniosła około 14. Należy stwierdzić, że wielkości te są bardzo wysokie w porównaniu z danymi dotyczącymi województwa wielkopolskiego – 9,25 zgonów na tys. mieszkańców i całej Polski – odpowiednio 9,42. Szczegółowe dane dotyczące umieralności w gminie przedstawiono na poniższym wykresie.

Wykres 2.9.2. Wskaźnik umieralności w gminie

Niepokojącym wnioskiem płynącym z przedstawionej analizy jest ponad 30-procentowy wzrost wskaźnika umieralności w okresie ostatnich pięciu lat. Bardzo wysokie jego wartości mogą świadczyć o problemach w zapewnieniu odpowiedniego standardu życia i opieki zdrowotnej. W znacznym stopniu proces ten przyczynia się do średniookresowych zmian w strukturze demograficznej opisywanej jednostki samorządowej.

2.10 Oświata, kultura i sport

2.10.1. Przedszkola

Na terenie gminy zlokalizowane są dwie placówki przedszkolne – w Dobrej i Piekarach. Ponadto na terenie gminy funkcjonują 3 oddziały przedszkolne mieszczące się przy szkołach podstawowych w Strachocicach, Dąbrownicy i Piekarach.

Syntetyczną informację na temat organizacji opieki przedszkolnej w gminie Dobra zaprezentowano w poniższej tabeli.

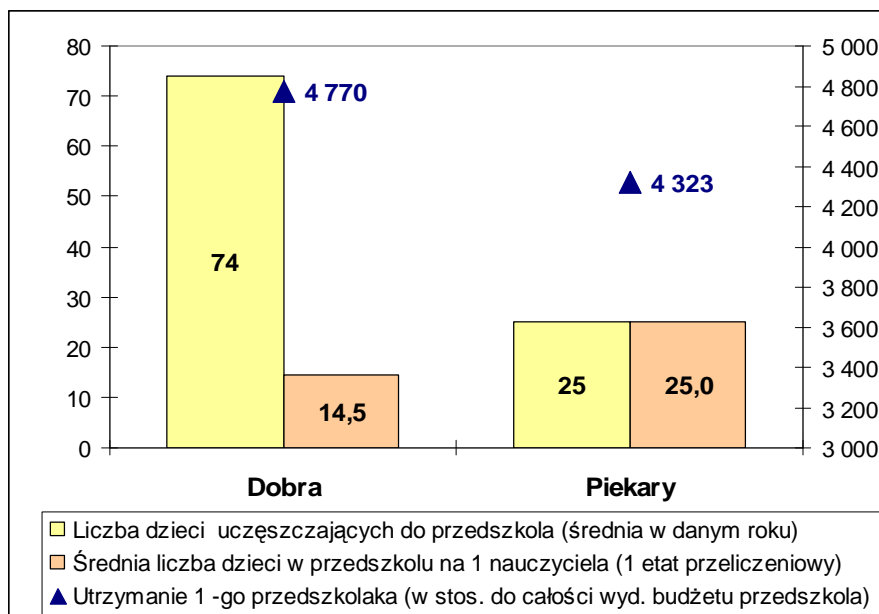
Tabela 2.10.1. Podstawowe dane o przedszkolach na terenie gminy w roku 2003

Przedszkola	Dobra	Piekary
Liczba dzieci uczęszczających do przedszkola (średnia w danym roku)	74	25
w tym liczba dzieci w wieku lat 6	38	0
Liczba oddziałów dla dzieci	4	1
Liczba etatów przeliczeniowych dydaktycznych	5,09	1
Wydatki z budżetu przedszkola ogółem	353 009	108 068
Średnia liczba dzieci na 1 oddział	18,5	25,0
Średnia liczba dzieci w przedszkolu na 1 nauczyciela (1 etat przeliczeniowy)	14,5	25,0
Utrzymanie 1 -go przedszkolaka (w stos. do całości wyd. budżetu przedszkola)	4 770	4 323

We wszystkich placówkach opieka przedszkolna zapewniana jest w wymiarze 5-cio godzinnym, jedynie w przedszkolu w Dobrej dzieci mogą pozostać do 9 godzin w ciągu dnia. Z możliwości tej korzysta 28% podopiecznych. Z kwoty przeznaczanej w budżecie gminy na działalność przedszkoli około 90 % stanowią płace i pochodne od płac nauczycieli i pracowników administracji i obsługi. Reszta środków niemal w całości przeznaczana jest na bieżące utrzymanie pomieszczeń, w których odbywają się zajęcia oraz drobne zakupy sprzętu oraz zabawek.

Koszty utrzymania opieki przedszkolnej na terenie gminy wzrosły z 263 tys. zł w roku 1999 do prawie 460 tys. zł w roku 2003, czyli o około 75%. Kwota ta stanowiła średnio każdego roku około 5,2% całości wydatków budżetowych. Dane dotyczące kosztów funkcjonowania przedszkoli przedstawiono na poniższym wykresie.

Wykres 2.10.1. Koszty utrzymania a liczba dzieci w przedszkolu

Jak wynika z powyższego zestawienia niższe koszty utrzymania w przeliczeniu na jednego przedszkolaka generuje placówka w Piekarach, jednak standard opieki w tym przedszkolu jest niższy, co można zmierzyć w liczbie dzieci przypadających na jednego nauczyciela. W Piekarach wszystkie dzieci przebywają w jednej grupie, nie ma podziału na oddziały według wieku.

2.10.2. Szkolnictwo podstawowe i gimnazjalne

Na terenie gminy Dobra działają cztery szkoły podstawowe i jedno gimnazjum. Są to Zespół Szkół w Dobrej, Zespół Szkolno-Przedszkolny w Piekarach oraz szkoły podstawowe w Dąbrownicy i Strachocicach.

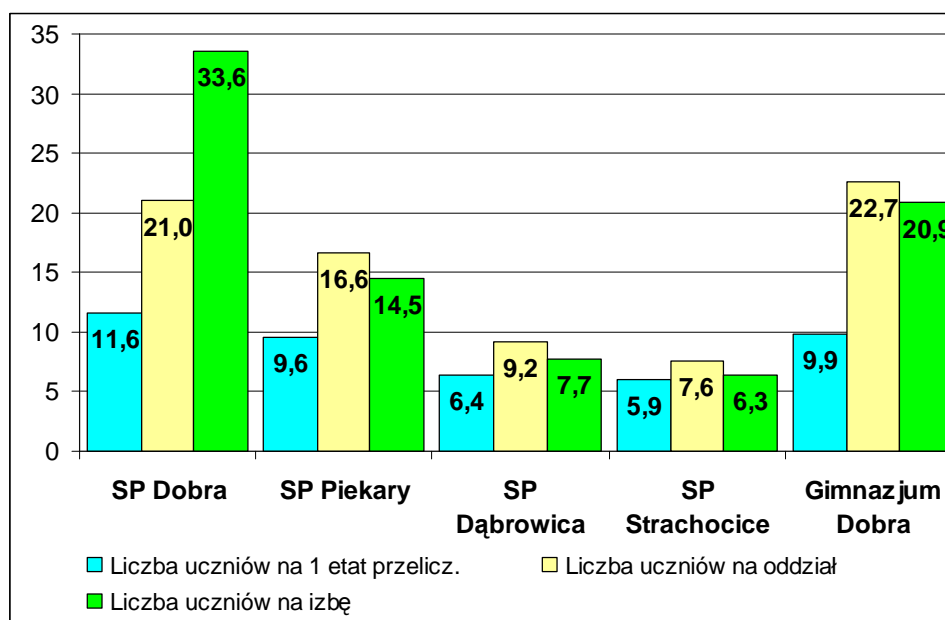
Tabela 2.10.2. Podstawowe dane o szkołach podstawowych i gimnazjum (rok szkolny 2003/2004)

Szkoły	SP Dobra	SP Piekary	SP Dąbrownica	SP Strachocice	Gimn. Dobra
Liczba uczniów ogółem, stan w dniu 1.09.2002	336	116	46	38	272
w tym liczba dzieci w oddziałach "0"	0	17	6	5	-
Liczba zmian	2	1	1	1	1
Liczba nauczycieli dydaktycznych w etatach przeliczeniowych (wraz z nauczycielami w oddziałach "0")	28,88	12,11	7,16	6,39	27,44

Z kwoty przeznaczanej na utrzymanie szkół podstawowych około 90% stanowią płace i pochodne od płac nauczycieli i pracowników obsługi. W 2003 roku ponad 145 tys. zł przeznaczono na zakup materiałów i wyposażenia (4% budżetu szkół), a kolejne 9 tys. zł wydatkowano na zakup pomocy naukowych, dydaktycznych i książek. Jedyną ważniejszą inwestycją w placówkach oświatowych w latach 2000-2003 była wymiana stolarki okiennej w budynku szkolnym w Piekarach w roku 2001. Środki na ten cel w wysokości 88 tys. zł pozyskano z Gminnego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

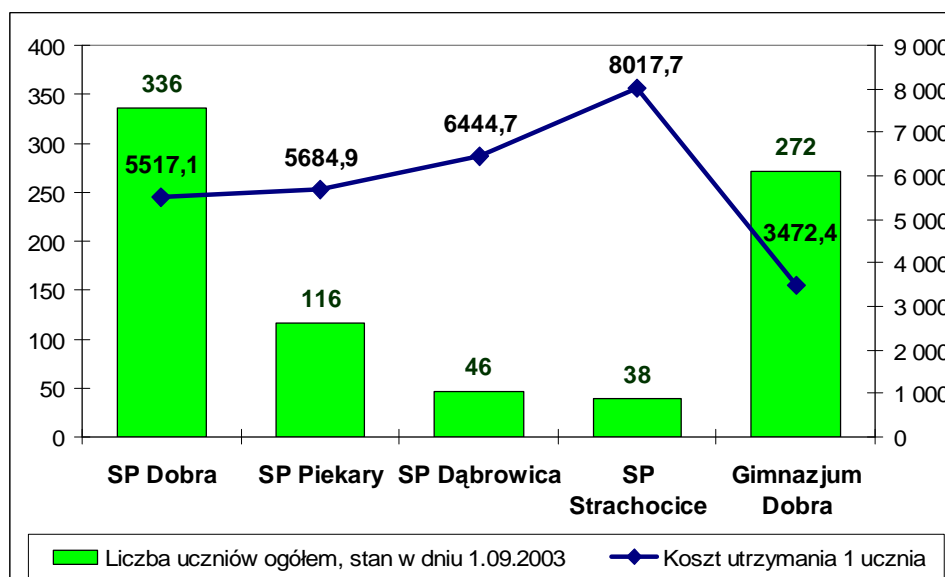
Informacje dotyczące warunków nauczania w poszczególnych szkołach na terenie gminy Dobra przedstawia poniższy wykres.

Wykres 2.10.2. Wskaźniki liczby uczniów w szkołach na terenie gminy w roku szkolnym 2003/2004

Liczba uczniów w danej szkole przesądza o kosztach jej funkcjonowania, przeliczonych na 1 ucznia, co obrazuje kolejny wykres.

Wykres 2.10.3. Wielkość szkoły a koszt utrzymania 1 ucznia (rok szkolny 2003/2004)

Z powyższych danych wynika, że wyższe koszty ponoszą placówki mniejsze, kształcące niewielką liczbę uczniów. Koszt utrzymania 1 ucznia w szkole w Strachocicach jest o około 45 % wyższy niż w szkole w Dobrej i 41% wyższy niż w szkole w Piekarach. Sytuacja demograficzna może jeszcze pogorszyć stan finansów przede wszystkim mniejszych placówek.

Tabela 2.10.3. Prognozowana liczba dzieci w poszczególnych szkołach

Rok szkolny	Dobra	Piekary	Dąbrowica	Strachocice
2004/2005	281	105	46	45
2005/2006	267	107	38	37
2006/2007	258	101	35	39
2007/2008	243	101	35	36

Według danych Urzędu Miejskiego 51 uczniów zamieszkałych na terenie gminy spełnia obowiązek szkolny poza jej granicami (w tym 14 uczniów szkół podstawowych). Najwięcej z nich uczęszcza do szkół w gminach Przykona (35 dzieci) i Warta (9).

Uczniowie szkół na terenie gminy Dobra mogą korzystać z oferty prowadzonych w tych placówkach zajęć nadobowiązkowych. Należy zauważyć, że jest to zagadnienie bardzo ważne z uwagi na problem zagospodarowania wolnego czasu dzieci i możliwości rozwijania ich zainteresowań. Część tych zajęć jest prowadzona społecznie, co świadczy o docenieniu przez pedagogów wagi tego problemu. Poniżej zaprezentowano ofertę zajęć dodatkowych prowadzonych w szkołach.

Tabela 2.10.4. Zajęcia dodatkowe w szkołach

Szkoła	Zespół Szkół w Dobrej	Szkoła	Zespół Szkolno-Przedszkolny w Piekarach	Szkoła Podstawowa w Dąbrowicy	Szkoła Podstawowa w Strachocicach
Liczba godzin dodatkowych finansowanych z budżetu gminy	12		13	1	1
Rodzaj zajęć	koło polonistyczne (2) koło muzyczne (2) chór szkolny koło matematyczne szkolny klub sportowy		koło matematyczne koło teatralne koło informatyczne koło artystyczne	Kółko artystyczne	Kółko artystyczne
Liczba godzin dodatkowych prowadzonych społecznie	8		brak informacji	3	3
Rodzaj zajęć	koło polonistyczne (2) koło informatyczne (2) koło języka angielskiego koło fizyczne koło chemiczne koło matematyczne		brak informacji	Klub Europejski Kółko informacyjne Kółko ekologiczne	Klub Europejski Kółko języka niemieckiego Kółko ekologiczne

Łączna liczba uczestników zajęć prowadzonych w szkołach to ponad 400 osób, co potwierdza ogromne zainteresowanie dzieci tego typu ofertą. W znacznym stopniu urozmaica ona zestaw możliwych sposobów spędzania czasu przez młodych.

W związku z przedstawioną organizacją szkolnictwa na terenie gminy samorząd zobowiązany jest zapewnić możliwość dojazdu do szkół uczniów z bardziej oddalonych wsi. Liczby opisujące korzystających z tej możliwości w poszczególnych szkołach przedstawia kolejna tabela.

Tabela 2.10.5. Dowozy do szkół na terenie gminy

Wyszczególnienie		Zespół Szkół w Dobrej		Szkoła Podstawowa w Piekarach
		gimnazjum	szkoła podstawowa	
Liczba uczniów dowożonych do szkół	ogółem	169	173	106
	w tym:			
	do 4 km. od miejsca zam.	20	27	61
	pow. 4 km.	149	146	45
Liczba dzieci dowożonych do oddziałów „0”	ogółem	-	-	17

Według danych Urzędu Miejskiego w pierwszym półroczu 2003 roku na dowozy uczniów do szkół wydano ponad 142,5 tys. złotych, z czego prawie 120 tys. złotych (około 83%) dotyczyło uczniów Zespołu Szkół w Dobrej. Koszt ten zwiększa jeszcze zapewnienie opieki nad uczniami korzystającymi z dojazdów, co stanowi średni miesięczny wydatek w wysokości około 11 tys. złotych.

W szkołach stworzono również możliwość skorzystania z dożywiania w przerwach międzylekcyjnych. Zarówno w placówce w Dobrej, jak i w Piekarach dla uczniów przygotowuje się herbatę (koszt – 1 zł miesięcznie), a także obiady, z których korzysta średnio około 220 dzieci. W placówkach w Strachocicach i Dąbrownicy uczniom podawana jest herbata i bułki, których zakup finansowany jest ze środków MGOPS w Dobrej.

2.10.3. Kultura i sport

Największymi imprezami odbywającymi się na terenie gminy są „Dni Dobrej”. Przy ich przygotowaniu współdziałają z samorządem liczne organizacje społeczne i instytucje, takie jak: Ochotnicza Straż Pożarna, kluby sportowe, koła zainteresowań. Podczas tej imprezy mieszkańcy mogą przyglądać się zawodom sportowym, brać udział w konkursach, a także wysłuchać koncertów muzyki rozrywkowej.

Cenioną instytucją kulturalną na terenie gminy jest Orkiestra Dęta OSP Dobra – Żeronice. W swoim repertuarze posiada marsze pochodowe i pogrzebowe, pieśni kościelne i okolicznościowe oraz utwory koncertowe. Orkiestra brała udział w wielu wojewódzkich, międzypowiatowych i powiatowych przeglądach otrzymując wysokie oceny artystyczne – między innymi I miejsca na Przeglądach Amatorskich Orkiestr Dętych w Świnicach Warckich i Kleczewie w kategorii muzyka koncertowa i muzyka marszowa.

Ważną instytucją kulturalną na terenie gminy jest biblioteka. Zajmuje ona dwa lokale o pow. 94m². Jedno z pomieszczeń to wypożyczalnia dla dorosłych i dzieci, drugie – czytelnia z księgozbiorem podręcznym, służąca czytelnikom, poszukujących literatury związanej z realizacją programu nauczania. Biblioteka gromadzi i udostępnia zbiory ze wszystkich dziedzin wiedzy. Na

koniec 2003 roku księgozbiór liczył 10904 książek: literatury pięknej dla dorosłych - 3430, literatury dla dzieci - 3802, literatury popularno-naukowej - 3672. Placówka obsługuje mieszkańców miasta i terenu gminy wszystkich wsi. Czytelnicy zarejestrowani w Bibliotece reprezentują wszystkie grupy wiekowe. Na koniec 2003r. zarejestrowanych było 589 czytelników. Liczba odwiedzin w wypożyczalni w ciągu roku wynosi około 2850 osób. Na miejscu z czytelni skorzystało 540 osób, razem liczba czytelników rocznie przekracza 3,3 tys. osób. W 2003r. wypożyczono 12149 książek, na miejscu skorzystano z 483 propozycji.

Oprócz pracy bibliotecznej Biblioteka organizuje i prowadzi działalność kulturalno-oświatową. Podstawowe formy działalności to:

- wizualna popularyzacja zbiorów – hasła, gazetki, wystawki książek, przeglądy
- prowadzenie lekcji bibliotecznych we współpracy ze szkołami, działającymi na terenie gminy
- wycieczki młodzieży szkolnej do Biblioteki w czasie których przeprowadzone są konkursy czytelnicze
- wycieczki dzieci z Przedszkola (czytanie bajek, zajęcia plastyczne).

W ostatnich dwóch latach Biblioteka uczestniczyła w powiatowych konkursach:

- Moja miejscowość w obiektywie – konkurs fotograficzny
- Mistrz pięknego czytania – konkurs czytelniczy

W Dobrej funkcjonują różne organizacje skupiające mieszkańców według ich zainteresowań. Jedną z nich jest sekcja 8 Polskiego Związku Hodowców Gołębi Poczтовых skupiająca 18 członków. Organizuje ona okolicznościowe wystawy ptaków, uświetniając gminne imprezy. Jej członkowie biorą również udział w zawodach gołębi pocztowych, odnosząc sukcesy i zdobywając liczne puchary i nagrody.

Inną instytucją jest Koło Łowieckie Nr 13 „SZARAK”. Koło organizuje zawody strzeleckie z kbks z okazji święta „Dni Dobrej”, prowadzi konkurencje „Strzelanie z wiatrówki” w ramach spartakiady organizowanej przez K.S. „Wicher” w Dobrej, bierze również czynny udział w organizowaniu „Rajdu Trzeźwości”. We współpracy ze szkołami w Piekarach i Dąbrowicy, organizuje pogadanki na temat ochrony zwierzyny łownej oraz wspólnie z dziećmi sprząta śmieci pozostawione w lesie w Dąbrowicy, oraz dokarmia zwierzynę łowną w okresie zimy. Cyklicznymi uroczystościami są obchody dnia świętego Huberta, w których uczestniczą zaproszeni goście i mieszkańcy gminy.

Od roku 1933 w Dobrej działa Miejsko-Gminny Ludowy Klub Sportowy „Wicher”. Obecnie prowadzi on sekcję wyczynową piłki nożnej, która w 3 drużynach wiekowych posiada 70 członków. Wszystkie drużyny biorą udział w rozgrywkach na poziomie klasy okręgowej Konińskiego Okręgowego Związku Piłki Nożnej. Działalność klubu jest finansowana z budżetu gminy, dotacji z budżetu powiatu, środków własnych (składki członkowskie, bilety), darowizn, środków pochodzących z organizowanych imprez (festyny i zabawy taneczne), a także z realizowanych projektów z Fundacji Wspomagania Wsi. Klub administruje obiektem sportowym będącym mieniem komunalnym gm. Dobra. Na obiekcie znajduje się: boisko do gry w piłkę nożną, boisko do gry w koszykówkę i siatkówki, trybuny na 300 miejsc, scena, budynek socjalny o pow. 120 m² (dwie szatnie, natryski, pralnia, magazyn, pokój sędziowski, pokój administracyjny, wc), budynek gospodarczy. Część budynku (50 m²) członkowie klubu wykonali w czynie społecznym wraz z instalacją wodociągową i kanalizacyjną.

Klub Karate Tradycyjnego w Dobrej powstał 1 października 2002 r. z inicjatywy grupy miłośników tej dziedziny sportu. Treningi odbywają się dwa razy w tygodniu w dwóch sekcjach.

Uczestniczy w nich ok. 40 osób, z czego 27 w sekcji karate i 13 w sekcji samoobrony. W okresie istnienia klubu odbyły się:

- dwa egzaminy na stopnie uczniowskie
- dwa wyjazdy na zawody jako kibice (Puchar Europy w Łodzi i Puchar Świata w Warszawie)
- zawody na „Dni Dobrej”
- obóz w Miłkowicach (lato 2003).

W przyszłości planowany jest udział w zawodach okręgowych, ogólnopolskich oraz w obozach sportowych

2.11. PROMOCJA GMINY I ATRAKCJE TURYSTYCZNE

2.11.1. Promocja gminy

W Urzędzie Gminy Dobra wyodrębniono stanowisko ds. informatyki, promocji i kontaktu z mediami, jednak środki przeznaczane na cele promocyjne i zakres działań tego typu jest stosunkowo niewielki. Zwykle wysiłki promocyjne gminy dotyczą imprez okolicznościowych przeprowadzanych na jej obszarze – największą z nich są „Dni Dobrej”, podczas których prezentowany jest dorobek organizacji społecznych i kulturalnych funkcjonujących na terenie gminy.

Ważnym czynnikiem promocji każdej jednostki samorządowej jest lokalny serwis internetowy. W przypadku gminy Dobra funkcjonuje on bardzo dobrze i jest dużym atutem promocyjnym samorządu. Na stronach dotyczących gminy można zapoznać się z podstawowymi informacjami na temat charakterystyki tego obszaru, historii okolicznych terenów, a także lokalnych atrakcji turystycznych. Nie brakuje również aktualnych informacji z życia gminy i zapowiedzi różnego rodzaju wydarzeń mających mieć miejsce w najbliższym czasie. Serwis daje również możliwość do interaktywnych dyskusji mieszkańców na forum internetowym, a także organizuje sondy dotyczące bieżących problemów samorządu Dobrej. Całość opatrzona jest licznymi ilustracjami i zdjęciami popularnych miejsc i imprez gminnych.

2.11.2. Atrakcje architektoniczne i krajobrazowe

Dobra

Na terenie miasta atrakcją jest zespół dworski, na który składa się dwór z 1874r., park krajobrazowy z pozostałościami fortalicji oraz zespół gospodarczy z gorzelnią i wozownią. Warto też zwiedzić kościół p.w. Narodzenia Najświętszej Marii Panny, zbudowany w latach 1905-12 w stylu neobarokowym. Innym ciekawym obiektem miejscowej architektury jest wiatrak – koźlak z XVIII wieku. Konstrukcja budowli oraz niektóre elementy obudowy zachowały się w dobrym stanie. Działa również młyn przy ulicy Narutowicza – został on wybudowany w 1912 roku z własnym napędem motorowym. Stan techniczny instalacji jest dobry, młyn jest czynny.

Miłkowice

Miejscowość położona na południowym skraju gminy. Najbardziej znanym obiektem jest kościół pw. Św. Mikołaja, neogotycki, wybudowany w ostatnim ćwierćwieczu XIX w. Wnętrza są zdobione bogatą polichromią, w otworach okiennych znajdują się witraże.

Ze względu na Zbiornik „Jeziorsko” w trakcie jego budowy w Miłkowicach przeniesiono cmentarz parafialny, który znajdował się na terenie zalewowym. Do momentu wybudowania Zbiornika „Jeziorsko” w tej miejscowości istniała przeprawa mostowa na rzece Warta, łącząca Miłkowice z Popowem.

Skęczniew

Zabytkiem jest kościół p.w. Św. Trójcy, wybudowany w 1825 roku w stylu klasycystycznym z fundacji Hipolita Masłowskiego.

Wały przeciwpowodziowe nad Wartą – tablica upamiętniająca okoliczność budowy wałów przed II wojną światową.

Dąb szypułkowy – pomnik przyrody, położony przy drodze asfaltowej na skraju wsi od strony południowej.

Kościanki

Miejscowość letniskowa nad Zbiornikiem „Jeziorsko”. Znajduje się to Ośrodek „Rafa” posiadający bazę noclegową (domki letniskowe), wypożyczalnię sprzętu wodnego oraz bar gastronomiczny.

Piekary

Wiatrak – czynny, posiada napęd elektryczny.

Odcinki starorzeczy pośród łąk w dolinie jako pozostałości rzeki Warty.

Rzechta

Wiatrak – czynny do niedawna, napęd elektryczny.

Mikulice

Dwór klasycystyczny z I połowy XIX wieku.

Wola Piekarska

Warta zobaczenia jest przydrożna współczesna kapliczka, przy budowie której wykorzystano stare żarno młyńskie. Położona jest przy drodze asfaltowej oraz odchodzącej drodze gruntowej w dolinę rzeki Warty.

2.11.3. Infrastruktura turystyczna

- Ośrodek Rekreacji „Rafa” w Kościankach: wypożyczalnia sprzętu wodnego, domki kempingowe, gastronomia, pole biwakowe, parking.
- Motel „Zapiecek”: miejsca noclegowe, gastronomia, parking.
- Gospodarstwa agroturystyczne: Alina Janik – Dąbrowa, Danuta Misiak – Miłkowice
- Port na Zbiorniku „Jeziorsko”: rejsy po zbiorniku, przystań łodzi żaglowych.
- Ośrodek wypoczynkowy Nadleśnictwa Turek – Linne.

2.12. Identyfikacja atutów i problemów

Klasycznym narzędziem, stosowanym od wielu lat w analizie strategicznej jest zestawienie mocnych i słabych stron analizowanego podmiotu (w tym przypadku gminy) oraz określenie jego szans i zagrożeń rozwojowych. Nazwa SWOT pochodzi z języka angielskiego i oznacza: S – Strengths (silne strony), W – Weaknesses (słabości), O - Opportunities (możliwości), T – Threats (zagrożenia). Przyjęta metoda pozwala na zebranie i uszeregowanie informacji o potencjale rozwojowym gminy oraz o dostrzeganych barierach. Zwraca jednocześnie uwagę na pojawiające się zewnętrzne szanse i zagrożenia.

W Dobrej skoncentrowano się na ocenie wewnętrznych zasobów gminy, jej atutów i problemów, przyjmując z definicji zewnętrzne ograniczenia związane z położeniem geograficznym, obowiązującym w Polsce systemem legislacyjnym, poziomem rozwoju gospodarczego, czy też stanem finansów publicznych.

Analizie poddano pięć najważniejszych obszarów działalności gminy:

- finanse gminy
- infrastrukturę
- rozwój gospodarczy
- oświatę, kulturę i sport
- zdrowie, pomoc społeczną i bezpieczeństwo publiczne.

Wykonana podczas warsztatów analiza sytuacji w poszczególnych dziedzinach przedstawia się w sposób następujący:

FINANSE GMINY

<i>Silne strony</i>	<i>Braki, problemy</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Realny wzrost dochodów budżetu gminy w latach 2002 i 2003 	<ul style="list-style-type: none"> • Niski poziom dochodów budżetowych na 1 mieszkańca
<ul style="list-style-type: none"> • Duży i rosnący udział podatku od nieruchomości w podatkach lokalnych – z 58% do 76% 	<ul style="list-style-type: none"> • Reforma finansów samorządowych
<ul style="list-style-type: none"> • Wzrost udziału podatków i opłat lokalnych - z 16,5% do 21 % całości budżetu 	<ul style="list-style-type: none"> • Wzrost roli subwencji w budżecie z 47% do 55 %
<ul style="list-style-type: none"> • Budżety zrównoważone z niewielką nadwyżką dochodów 	<ul style="list-style-type: none"> • Spadek dochodów z tytułu udziału w podatkach budżetu państwa z 12 do 7 %
	<ul style="list-style-type: none"> • Niski udział wydatków inwestycyjnych
	<ul style="list-style-type: none"> • Rosnący wskaźnik sztywnych wydatków budżetu (płace – 60%)

Stan finansów Gminy jest podobny do typowego dla niewielkich polskich gmin miejsko-wiejskich, gdzie poziom dochodów jest w ponad 50% determinowany wysokością subwencji (głównie oświatowej). Zagrożenie, związane z rosnącym udziałem subwencji w ogólnej sumie dochodów gminy, polega na zwiększaniu uzależnienia samorządu od centralnie przekazywanych środków, podczas gdy na sposób ich przyznawania gmina nie ma praktycznie żadnego realnego wpływu. W strukturze wydatków budzi zaniepokojenie wysoki wskaźnik sztywnych wydatków płacowych, których wysokość wzrasta systematycznie każdego roku, a powstrzymanie takiej tendencji może się wiązać z wysokimi kosztami społecznymi. Pozytywnym elementem polityki budżetowej ostatnich dwóch lat było zwiększanie dochodów budżetowych w ujęciu realnym, choć należy również zauważyć, że absolutny poziom dochodów budżetu gminy w przeliczeniu na mieszkańca jest nadal bardzo niski. Tendencja wzrostowa udziału podatku od nieruchomości w dochodach podatkowych świadczy o pozytywnej zmianie w strukturze gospodarki lokalnej, staje się ona bardziej zróżnicowana – maleje znaczenie podatku rolnego.

Z analizy przeprowadzonej na podstawie danych z lat 1999-2003 wynika, że podstawowym zamierzeniem władz gminy było utrzymanie stabilności budżetu. Świadczy o tym utrzymywanie niewielkiej różnicy między dochodami i wydatkami, co eliminowało koszty, związane z kredytami, zaciąganimi na pokrycie deficytu budżetowego. Niepokój budzi jednak przeznaczanie niewielkich nakładów na inwestycje, zwłaszcza infrastrukturalne, co grozi w krótkim czasie poważnym pogorszeniem stanu technicznego urządzeń użytku publicznego, a w szczególności dróg na terenie gminy.

INFRASTRUKTURA WARUNKI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW

<i>Silne strony</i>	<i>Braki, problemy</i>
<ul style="list-style-type: none"> Oczyszczalnia ścieków z wolnymi mocami przerobowymi 	<ul style="list-style-type: none"> Tylko 1,4 km sieci kanalizacyjnej, wysoki koszt jej rozbudowy
<ul style="list-style-type: none"> Prawie pełne zwodociągowanie gminy 	<ul style="list-style-type: none"> Niezwodociągowane sołectwo Chrapczew i inne pojedyncze gospodarstwa
<ul style="list-style-type: none"> Członkostwo w Związku Komunalnym Gmin „Czyste Miasto, Czysta Gmina” 	<ul style="list-style-type: none"> Pogarszająca się jakość wody
<ul style="list-style-type: none"> Istniejąca koncepcja regulacji gospodarki odpadami w gminie 	<ul style="list-style-type: none"> Brak gazyfikacji
<ul style="list-style-type: none"> Połączenie autobusowe z Turkiem i innymi miastami 	<ul style="list-style-type: none"> Konieczność rekultywacji wysypiska odpadów komunalnych
<ul style="list-style-type: none"> Gęsta sieć dróg powiatowych i gminnych 	<ul style="list-style-type: none"> Brak systemu segregacji odpadów
<ul style="list-style-type: none"> Rzeka Warta i zbiornik Jeziorsko 	<ul style="list-style-type: none"> Zły stan nawierzchni dróg, brak chodników i dróg rowerowych
	<ul style="list-style-type: none"> Postępujące ubożenie społeczeństwa
	<ul style="list-style-type: none"> Wysoki współczynnik liczby osób na jedno mieszkanie
	<ul style="list-style-type: none"> Straty w działalności komunalnej
	<ul style="list-style-type: none"> Brak szerokopasmowych łącz internetowych
	<ul style="list-style-type: none"> Negatywne oddziaływanie zbiornika Jeziorsko – potrzeba rekultywacji
	<ul style="list-style-type: none"> Nielegalne podłączenia do kanalizacji burzowej
	<ul style="list-style-type: none"> Zanieczyszczenia powodowane przez kotłownie węglowe

Przeprowadzona analiza danych liczbowych i dyskusja w trakcie warsztatów strategicznych pozwoliły na dokładne zidentyfikowanie najistotniejszych problemów w sferze infrastruktury technicznej. Zagadnienie to budzi wielkie zainteresowanie mieszkańców, gdyż w dużej mierze stanowi wyznacznik jakości życia w gminie, jak również możliwości jej rozwoju. Najdotkliwymi problemami, zidentyfikowanymi w Dobrej, są wciąż: bardzo niski procent gospodarstw domowych i przedsiębiorstw, podłączonych do systemu kanalizacji sanitarnej, jak również nieuregulowany problem gospodarki odpadami na terenie gminy. Dla samorządu zagadnienia te są priorytetowe i stosownie do możliwości budżetowych realizowano kolejne etapy prac, zmierzające ku poprawie istniejącego stanu infrastruktury. Negatywnym elementem lokalnej gospodarki wodnej jest brak całkowitego zwodociągowania obszaru oraz trudności z dostarczaniem mieszkańcom wody o odpowiedniej jakości, jak również problem nielegalnego podłączania do kanalizacji burzowej, co powoduje kłopoty w jej prawidłowym funkcjonowaniu. Na obszarze gminy nie ma przeprowadzonej sieci gazowej, co w pewnym stopniu obniża komfort mieszkania w mieście i całej gminie.

Pozytywnym znakiem działalności samorządu w dziedzinie infrastruktury technicznej jest stopniowo opracowywany i wprowadzany w życie projekt budowy kanalizacji sanitarnej i gospodarki odpadami. Koniecznym uzupełnieniem prowadzonej polityki jest wprowadzenie systemu segregacji odpadów dla wszystkich gospodarstw. Modernizacji wymaga system grzewczy wielu budynków, oparty dotychczas w dużej mierze na kotłowniach węglowych, powodujących poważne zanieczyszczenia w lokalnym środowisku.

Analiza systemu komunikacyjnego wewnątrz gminy, jak również jej połączeń z głównymi ośrodkami regionu wykazała stosunkową dużą gęstość szlaków komunikacyjnych o charakterze lokalnym oraz dobre skomunikowanie gminy z otoczeniem. Mimo dobrze rozplanowanej sieci dróg, problemem jest nadmierne zniszczenie nawierzchni, wymagające możliwie jak najszybszej rekonstrukcji.

ROZWÓJ GOSPODARCZY

<i>Silne strony</i>	<i>Braki, problemy</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Relatywnie niskie ceny gruntów i kosztów produkcji 	<ul style="list-style-type: none"> • Duże bezrobocie (szczególnie wśród osób młodych)
<ul style="list-style-type: none"> • Rosnąca liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych 	<ul style="list-style-type: none"> • Niski stopień wykształcenia osób bezrobotnych
<ul style="list-style-type: none"> • Zróżnicowanie struktury podmiotów gospodarczych 	<ul style="list-style-type: none"> • Słaba jakość gleb
<ul style="list-style-type: none"> • Zwiększanie zróżnicowania struktury upraw rolnych 	<ul style="list-style-type: none"> • Mała liczba dużych gospodarstw
<ul style="list-style-type: none"> • Istniejące potencjalne tereny pod inwestycje 	<ul style="list-style-type: none"> • Niewielka liczba zakładów pracy
<ul style="list-style-type: none"> • Przebieg drogi krajowej 	<ul style="list-style-type: none"> • Niedoskonały system ulg podatkowych dla inwestorów
<ul style="list-style-type: none"> • Tereny atrakcyjne turystycznie - agroturystyka 	<ul style="list-style-type: none"> • Słaba infrastruktura dla nowych inwestycji
	<ul style="list-style-type: none"> • Brak miejscowych planów zagospodarowania terenu
	<ul style="list-style-type: none"> • Schyłek przemysłu paliwowo-energetycznego
	<ul style="list-style-type: none"> • Niewystarczająca baza turystyczna

Gospodarka na terenie gminy Dobra zmaga się z kilkoma poważnymi problemami. Podstawowym mankamentem jest niewielka liczba zakładów pracy, co nie zaspokaja lokalnego popytu na pracę. Trudności w znalezieniu pracy są tym większe, gdyż większość z pracodawców zatrudnia najwyżej kilku pracowników. W ostatnich latach liczba podmiotów gospodarczych rośnie, lecz ich przyrost jest zbyt powolny, by zaspokoić potrzeby rynku pracy. Pozytywną cechą struktury branżowej firm na terenie gminy jest dywersyfikacja, co eliminuje problem uzależnienia od jednej gałęzi gospodarki. Konsekwencją wymienionych problemów jest utrzymujące się wysokie bezrobocie na terenie gminy, oscylujące w ostatnich 3 latach na poziomie 19-20%. Zjawisko to

jest bardzo niepokojące, ponieważ w dużej mierze dotyczy również ludzi młodych, dopiero wchodzących na rynek pracy, a jednak przez dłuższy czas nie potrafiących znaleźć jakiegokolwiek zatrudnienia. Jak wykazała analiza, jedną z przyczyn takiego stanu jest słabe wykształcenie bezrobotnych, bardzo często niedostosowane do aktualnych potrzeb pracodawców. Sytuację mogą poprawić nowi inwestorzy, których przyciągnąć może dobra lokalizacja terenów przy drodze krajowej. Jednak mankamentem jest tutaj słabe uzbrojenie działek przeznaczonych pod inwestycje, a także brak miejscowych planów zagospodarowania terenu.

Dla rozwoju rolnictwa na terenie gminy Dobra głównymi przeszkodami są słaba jakość gleb i rozdrobniona struktura gospodarstw, w tym niewielka liczba przedsiębiorstw rolnych o dużej powierzchni upraw. Pozytywną tendencją w rolnictwie gminnym jest z kolei zwiększanie zróżnicowania upraw, co zwiększa atrakcyjność lokalnej podaży produktów rolniczych i uniezależnia dochody z produkcji od wahań popytu.

OŚWIATA, WYCHOWANIE, KULTURA, SPORT

<i>Silne strony</i>	<i>Braki, problemy</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Dobre warunki nauczania wskutek niskiej liczby uczniów na oddział 	<ul style="list-style-type: none"> • Wysokie koszty utrzymania i mała liczba uczniów w szkołach w Dąbrowicy i Strachocicach
<ul style="list-style-type: none"> • Organizacja zajęć nadobowiązkowych 	<ul style="list-style-type: none"> • Brak gabinetów lekarskich przy szkołach
<ul style="list-style-type: none"> • Dożywianie dzieci w szkołach 	<ul style="list-style-type: none"> • Słabe warunki przeprowadzania zajęć wychowania fizycznego
<ul style="list-style-type: none"> • Działalność Domu Kultury i Biblioteki gminnej 	<ul style="list-style-type: none"> • Konieczność organizacji dowozów do szkół w Dobrej i Piekarach
<ul style="list-style-type: none"> • Pełna dostępność placówek przedszkolnych i klas „0” 	<ul style="list-style-type: none"> • Niekorzystne prognozy demograficzne
<ul style="list-style-type: none"> • Aktywna działalność organizacji społecznych i klubów sportowych 	
<ul style="list-style-type: none"> • Aktywnie działająca OSP 	

Sytuacja oświaty w gminie Dobra jest wypadkową problemów tego sektora w skali całego kraju. Warunki nauczania w szkołach na terenie gminy są dobre, co obrazuje niska średnia liczba uczniów na oddział, a także oferta zajęć nadobowiązkowych. Przekłada się to jednak negatywnie na koszt utrzymania placówek, co jest prostą konsekwencją większej liczby etatów i utrzymywanych budynków. W świetle niekorzystnych prognoz demograficznych, sytuacja finansowa szkół może ulec dalszemu pogorszeniu. Obciążeniem dla gminy jest również konieczność zapewnienia dowozu do szkół, jednak pozwala to na likwidację nierentownych placówek oświatowych. Poważnym mankamentem jest brak odpowiedniej bazy do przeprowadzania zajęć wychowania fizycznego. W tej sytuacji cieszy duża aktywność organizacji sportowych, zapewniających możliwość aktywnego spędzania wolnego czasu.

Lokalną ofertę kulturalną stanowi działalność organizacji społecznych wraz z gminną biblioteką, organizowane są też systematycznie imprezy okolicznościowe .

ZDROWIE, POMOC SPOŁECZNA I BEZPIECZEŃSTWO

<i>Silne strony</i>	<i>Braki, problemy</i>
<ul style="list-style-type: none"> • OSP należy do KSRRG 	<ul style="list-style-type: none"> • Wzrost liczby bezrobotnych na terenie gminy i całego powiatu,
<ul style="list-style-type: none"> • Organizacja badań profilaktycznych 	<ul style="list-style-type: none"> • Wzrost wykroczeń drogowych
<ul style="list-style-type: none"> • Czyste środowisko, relatywnie duże zalesienie 	<ul style="list-style-type: none"> • Niedostateczna ilość środków na zadania własne i zlecone pomocy społecznej
<ul style="list-style-type: none"> • Dobra baza lokalowa dla opieki zdrowotnej 	<ul style="list-style-type: none"> • Brak wyspecjalizowanych organizacji pozarządowych zajmujących się opieką społeczną
	<ul style="list-style-type: none"> • Brak mieszkań socjalnych
	<ul style="list-style-type: none"> • Słaby dostęp do opieki specjalistycznej i dentystrycznej
	<ul style="list-style-type: none"> • Niekorzystna struktura demograficzna
	<ul style="list-style-type: none"> • Niewystarczające środki OSP
	<ul style="list-style-type: none"> • Niewystarczający zakres opieki zdrowotnej i pomocy społecznej

Na terenie gminy dostęp do podstawowych usług zdrowotnych jest zorganizowany na przeciętnym poziomie, systematycznie organizuje się akcje, mające na celu upowszechnienie badań profilaktycznych. Niestety, jak w wielu gminach wiejskich, zapewnienie mieszkańcom odpowiedniej oferty specjalistycznych usług lekarskich napotyka na duże trudności. W dużej mierze związane jest to z możliwościami finansowymi, jak i przyjętymi rozwiązaniami organizacyjnymi w służbie zdrowia.

System opieki społecznej, funkcjonujący na terenie gminy, boryka się z poważnymi problemami finansowymi, związanymi z niewystarczającymi środkami przekazywanymi samorządowi w formie dotacji. Obciążeniem dla organów pomocy społecznej jest utrzymująca się wysoka liczba bezrobotnych w gminie.

* * *

Zaprezentowane powyżej wyniki analizy sytuacji gminy, przeprowadzonej z udziałem jej mieszkańców, stały się podstawą procesu planistycznego, mającego na celu wprowadzić w gminie system zarządzania strategicznego. Wykorzystując zebrane informacje, dotyczące aktualnego potencjału rozwojowego gminy Dobra, opracowano zestaw zagadnień, które stały się punktem wyjścia do stworzenia strategicznego planu rozwoju gminy, bazującego na jej silnych stronach, a także zawierającego rozwiązania problemów, z jakimi boryka się samorząd gminy.

3. PROJEKTY DO ZREALIZOWANIA

3.1. Lista projektów

Po przedstawieniu diagnozy stanu Gminy, w trakcie spotkań Rady Gminy oraz w trakcie warsztatów, została wypracowana lista projektów do zrealizowania. Najważniejsze z punktu widzenia Gminy projekty zostały przyporządkowane następującym programom:

1. ROZWÓJ INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ
2. WSPIERANIE LOKALNEJ GOSPODARKI
3. ROZWÓJ SZKOLNICTWA I USŁUG DLA MIESZKAŃCÓW

3.2. Lista zadań według hierarchii ważności

Hierarchizację zadań przyjętych do realizacji przeprowadzono dla wszystkich zadań, także tych przewidzianych do współfinansowania z budżetu Unii Europejskiej. Zadania ujęte w budżecie są efektem wyboru dokonanego na podstawie zgłaszanych do Urzędu propozycji.

Selekcja zadań/inwestycji w Gminie Dobra odbywała się według trzech grup kryteriów syntetycznych, do których zaliczono: kryteria ogólne, kryteria szczegółowe oraz kryteria finansowe. Następnie kryteria syntetyczne podzielono na dziewięć kryteriów elementarnych (tzw. analitycznych), ułatwiających dokonanie oceny:

I grupa „kryteria ogólne” obejmuje cztery kryteria elementarne:

1. *Stan przygotowania zadania inwestycyjnego* (jeśli zadanie rozpoczęte - faza w jakiej proces inwestycyjny się znajduje, np. wykonane dokumentacje, uzyskanie wstępnych uzgodnień, pozwoleń, opinii, zakupienie gruntu pod zabudowę, rozstrzygnięcie przetargu, itp.)
2. *Konieczność realizacji inwestycji*, wynikająca z podjętych decyzji, zarządzeń, przepisów, zobowiązań (podstawa prawna – ustawa, uchwała, rozporządzenie)
3. *Powiązanie z innymi zadaniami inwestycyjnymi* (czy dana inwestycja jest uzależniona od realizacji innego zadania inwestycyjnego, czy powinna być realizowana po zakończeniu innych prac)
4. *Zgodność z przyjętymi programami i strategią rozwoju gminy/powiatu/województwa.*

II grupa „kryteria szczegółowe” podzielona została na trzy kryteria elementarne:

5. *Korzyści z inwestycji:*
  - charakterze społecznym (należy określić korzyści dla mieszkańców z realizacji zadania inwestycyjnego oraz zasięg terytorialny jej oddziaływania, np. liczba mieszkańców lub wielkość obszaru jaki zamieszkują beneficjenci)
  - charakterze gospodarczym (wpływ danej inwestycji na atrakcyjność inwestycyjną, wpływ na eliminację problemów, np. bezrobocia na terenie gminy)
6. *Wpływ na środowisko naturalne* pod kątem eliminacji problemów ekologicznych i spełniania wymagań prawnych
7. *Poparcie społeczne* (pozycja zadania w hierarchii mieszkańców, opinia mieszkańców na temat pilności, konieczności realizacji zadania).

III grupa „kryteria finansowe” obejmuje dwa kryteria o charakterze elementarnym:

8. *Źródła finansowania inwestycji* (rodzaj, jeśli istnieje możliwość pozyskania zewnętrznych źródeł finansowania to, z jakim stopniem pewności, czy istnieje możliwość współfinansowania i w jakim zakresie)
9. *Wpływ na budżet Gminy* (wzrost dochodów i wydatków w związku z zakończeniem realizacji inwestycji i oddaniem obiektu do eksploatacji, chodzi o bezpośredni wpływ na budżet gminy, np. dodatkowe wpływy z opłat lokalnych, koszty dodatkowego zatrudnienia, zakupu wyposażenia, usług, itp.).

Przy dokonywaniu oceny kierowano się niżej przedstawionymi zasadami punktacji poszczególnych zadań – nadawaniu im priorytetów kolejności realizacji:

1. Ocena dokonywana jest w oparciu o przygotowane klucze analityczne ocen.
2. Każdemu zadaniu są przyznawane punkty w zmiennej skali od 0 do 1/2/3 odrębnie w odniesieniu do każdego kryterium (porównaj arkusz oceny inwestycji).
3. W celu wskazania priorytetów Gminy w ocenie inwestycji poszczególnym kryteriom przypisano zróżnicowane wagi, sumujące się do 100 (porównaj arkusz oceny inwestycji).
4. Warunki, według których przyznaje się punkty są odmienne dla każdej grupy kryteriów ze względu na różny charakter każdej z tych grup.
5. Jeśli zadanie nie spełnia wymienionych kryteriów przyznaje się mu 0 pkt.

Przyjęto następujące *klucze analityczne (KA) do oceny kryteriów elementarnych*:

1. *KA Stan przygotowania zadania:*
  - a) zadanie kontynuowane (faza realizacji) – 2 pkt.
  - b) zadanie w fazie przygotowawczej (oznacza, że rozpoczęcie realizacji zadania może nastąpić w dowolnym z następnych lat) – 1 pkt.
  - c) zadanie nie spełnia kryterium – 0 pkt.
2. *KA Konieczność realizacji zadania:*
  - a) zadanie wynika z ustaw, uchwał, rozporządzeń i zarządzeń lub z protokołów zebrań wiejskich - 2 pkt.
  - b) zadanie wynika z zobowiązań ustnych – 1 pkt.
  - c) zadanie nie spełnia kryterium – 0 pkt.
3. *KA Powiązanie z innymi zadaniami:*
  - a) inwestycja jest warunkiem realizacji innego ważnego zadania inwestycyjnego – 2 pkt.
  - b) inwestycja jest powiązana z realizacją innego wnioskowanego zadania – 1 pkt.
  - c) zadanie nie spełnia kryterium – 0 pkt.
4. *KA Zgodność ze strategią:*
  - a) zadanie jest w pełni zgodne z najważniejszymi celami strategicznymi – 2 pkt.
  - b) zadanie realizuje pozostałe cele strategiczne – 1 pkt.
  - c) zadanie nie spełnia kryterium – 0 pkt.
5. *KA Korzyści z inwestycji:*
  - a) korzyści odniosą nie tylko mieszkańcy jednej wsi lub inwestycja przyczynia się do eliminacji dotkliwego problemu gospodarczego – 2 pkt.
  - b) korzyści z inwestycji są znacznie mniejsze – 1 pkt.
  - c) zadanie nie spełnia kryterium – 0 pkt.
6. *KA Wpływ na środowisko:*

- a) inwestycja eliminuje dotkliwy problem ekologiczny lub przyczynia się do wypełnienia wymagań prawnych – 1 pkt.
  - b) zadanie nie spełnia kryterium – 0 pkt.
7. KA *Poparcie społeczne*:
- a) inwestycja posiada poparcie większości mieszkańców z terenu, którego dotyczy – 2 pkt.
  - b) inwestycję popiera mniejsza część mieszkańców z terenu, którego dotyczy – 1 pkt.
  - c) zadanie nie spełnia kryterium – 0 pkt.
8. KA *Źródła finansowania*:
- a) istnieje możliwość pozyskania bezzwrotnych środków na finansowanie inwestycji. Środki te pokrywają od 50% do 75% kosztów realizacji zadania – 3 pkt.
  - b) istnieje możliwość pozyskania bezzwrotnych środków na finansowanie inwestycji. Środki te pokrywają mniej niż 50% kosztów realizacji zadania – 2 pkt.
  - c) istnieje możliwość pozyskania kredytów preferencyjnych na finansowanie realizacji zadania (pod warunkiem, że nie ma możliwości otrzymania bezzwrotnych środków) – 1 pkt.
  - d) zadanie nie spełnia kryterium – 0 pkt.
9. Wpływ na budżet Gminy:
- a) pozytywny wpływ na budżet (saldo dodatnie) – 2 pkt.
  - b) wpływ zrównoważony (saldo zerowe) – 1 pkt.
  - c) zadanie nie spełnia kryterium – 0 pkt.

Ocenę kolejności realizacji poszczególnych inwestycji dokonano w oparciu o wzorcowy arkusz oceny inwestycji, zaprezentowany w Tabeli 3.1.

Tabela 3.2.1. Arkusz oceny inwestycji

Kryteria syntetyczne	Kryteria elementarne	Wagi	Punktacja	Punktacja ważona
I. Kryteria ogólne	1. Stan przygotowania zadania inwestycyjnego	10		
	2. Konieczność realizacji inwestycji	10		
	3. Powiązanie z innymi zadaniami inwestycyjnymi	15		
	4. Zgodność z przyjętymi programami i strategią	10		
II. Kryteria szczegółowe	5. Korzyści z inwestycji	10		
	6. Wpływ na środowisko naturalne	15		
	7. Poparcie społeczne	5		
III. Kryteria finansowe	8. Źródła finansowania inwestycji	15		
	9. Wpływ na budżet gminny	10		
Punktacja ważona ogółem				

Zgodnie z przyjętymi priorytetami Gminy, do oceny kolejności wykonywania wybrano 11 inwestycji. Poniżej przedstawione jest ich zestawienie odpowiadające przeprowadzonej kwalifikacji poszczególnych projektów.

- 1. Budowa kanalizacji sanitarnej, deszczowej oraz modernizacja sieci wodociągowej w m.Dobra (etap IV cz.1.)**
- 2. Budowa kanalizacji sanitarnej, deszczowej oraz modernizacja sieci wodociągowej w m. Dobra (etap IV cz.2.)**
- 3. Budowa kanalizacji sanitarnej i deszczowej w m. Dobra, Żeronicach, Ugorach, Mikulicach, Ostrówku, Linnym, Chrapczewie (etapy VI-X)**
- 4. Modernizacja sieci drogowej na terenie gminy**
- 5. Modernizacja stacji wodociągowej w Dobrej**
- 6. Modernizacja stacji wodociągowych w Rzymsku, Piekarach, Potworowie i Żeronicach.**
- 7. Modernizacja oczyszczalni ścieków w Dobrej**
- 8. Remont boiska sportowego i obiektów towarzyszących w Długiej Wsi**
- 9. Budowa hali sportowej w Dobrej**
- 10. Modernizacja systemu oświetleniowego na terenie gminy**
- 11. Wkład własny na rekultywację wysypiska w Chrapczewie**

4. REALIZACJA ZADAŃ I PROJEKTÓW

4.1. Projekty i zadania inwestycyjne w latach 2005-2009

Poniżej przedstawiono podstawowe informacje o zadaniach, proponowanych do zrealizowania w ramach Planu Rozwoju Lokalnego. Zadania są w tym miejscu zestawione według kolejności składania propozycji na wnioskach inwestycyjnych w oprogramowaniu Model Analizy Finansowo-Inwestycyjnej (MAFI) i zostały ujęte w wyniku przeprowadzonego procesu konsultacji społecznych na etapie opracowania Strategii i niniejszego Planu.

Wszystkie inwestycje zarówno na etapie przygotowania dokumentacji, przetargów i wykonania są prowadzone w ramach Urzędu Miejskiego w Dobrej na podstawie obowiązujących przepisów. Wszystkie inwestycje polegające na budowie nowej infrastruktury są zgodne z dotychczasowymi planami zagospodarowania Gminy. Wszystkie opisywane inwestycje majątkowe po zakończeniu realizacji pozostają własnością samorządu Gminy.

1. KOD ZADANIA: 01/2005

Nazwa zadania: Budowa kanalizacji sanitarnej, deszczowej oraz modernizacja sieci wodociągowej w m.Dobra (etap IV cz.1.)

Łączne nakłady do poniesienia: 1 339 069 zł

Data rozpoczęcia inwestycji: 2005

Data zakończenia inwestycji: 2005

Opis zadania:

Zadanie to jest częścią całościowego programu regulacji problemu gospodarki ściekowej na terenie gminy Dobra. Zrealizowane dotąd etapy objęły systemem kanalizacji część mieszkańców z terenu miasta. W omawianym zadaniu planuje się położenie nowych odcinków sieci wraz z jednoczesną wymianą części systemu wodociągowego, gdyż prace te odnoszą się do tego samego obszaru i ich kumulacja znacznie obniży koszty oraz stopień uciążliwości prac dla mieszkańców.

Część 1 IV etapu obejmuje budowę kolektora ściekowego o długości 506 m, przekrój o średnicy 315-200mm. Łączna liczba planowanych instalacji przykanalików wynosi 40 sztuk, o całkowitej długości 390 m (śred. 200-160mm). Jednocześnie planuje się budowę systemu kanalizacji deszczowej o długości 472 m (śred. 600-300mm) oraz modernizację sieci wodociągowej o długości 333 m. Szacuje się, że korzyści z inwestycji odczuje około 100 mieszkańców miasta.

Zadanie charakteryzuje się wysokim stopniem poparcia społecznego ze względu na korzyści wynikające z wygody odprowadzania ścieków do kanalizacji zbiorczej, jako alternatywnego sposobu w stosunku do utrzymania szamb przydomowych. Inwestycja ta wynika z priorytetów zawartych w opracowanej „Strategii Rozwoju Gminy Dobra na lata 2005-2014”, jej realizacja znacząco podniesie standard jakości życia mieszkańców, jak również wpłynie na dalszy rozwój tego obszaru.

Tabela 4.2.1. Zestawienie kosztów inwestycji 01/2005 wraz ze źródłami finansowania

NAZWA INWESTYCJI	PLANOWANE ŚRODKI FINANSOWE					
	2005	2006	2007	2008	2009	Ogółem
Budowa kanalizacji sanitarnej, deszczowej oraz modernizacja sieci wodociągowej w m.Dobra (etap IV cz.1)						
Środki własne	11 640					11 640
Kredyty preferencyjne	600 000					600 000
Kredyty komercyjny	727 429					727 429
Dotacje z budżetu państwa						
Dotacje z funduszy celowych w tym z funduszy strukturalnych						
Inne						
Razem	1 339 069					1 339 069

2. KOD ZADANIA: 02/2006**Nazwa zadania: Budowa kanalizacji sanitarnej, deszczowej oraz modernizacja sieci wodociągowej w m.Dobra (etap IV cz.2.)**

Łączne nakłady do poniesienia: 1 318 514 zł

Data rozpoczęcia inwestycji: 2006

Data zakończenia inwestycji: 2007

Opis zadania:

Zadanie to jest częścią całościowego programu regulacji problemu gospodarki ściekowej na terenie gminy Dobra. Zrealizowane dotąd etapy objęły systemem kanalizacji część mieszkańców z terenu miasta. W omawianym zadaniu planuje się położenie nowych odcinków sieci wraz z jednoczesną wymianą części systemu wodociągowego, gdyż prace te odnoszą się do tego samego obszaru i ich kumulacja znacznie obniży koszty oraz stopień uciążliwości prac dla mieszkańców.

Część 2 IV etapu obejmuje budowę kolektora ściekowego o długości 1864 m, przekrój o średnicy 315-200mm. Łączna liczba planowanych instalacji przykanalików wynosi 106 sztuk, o całkowitej długości 1386 m (śred. 200-160mm). Jednocześnie planuje się budowę systemu kanalizacji deszczowej o długości 192 m (śred. 600-300mm) oraz modernizację sieci wodociągowej o długości 333 m. Szacuje się, że korzyści z inwestycji odczuje około 500 mieszkańców miasta.

Zadanie charakteryzuje się wysokim stopniem poparcia społecznego ze względu na korzyści wynikające z wygody odprowadzania ścieków do kanalizacji zbiorczej, jako alternatywnego sposobu w stosunku do utrzymania szamb przydomowych. Inwestycja ta wynika z priorytetów zawartych w opracowanej „Strategii Rozwoju Gminy Dobra na lata 2005-2014”, jej realizacja znacząco podniesie standard jakości życia mieszkańców, jak również wpłynie na dalszy rozwój tego obszaru.

Tabela 4.2.2. Zestawienie kosztów inwestycji 02/2006 wraz ze źródłami finansowania

NAZWA INWESTYCJI	PLANOWANE ŚRODKI FINANSOWE					Ogółem
	2005	2006	2007	2008	2009	
Budowa kanalizacji sanitarnej, deszczowej oraz modernizacja sieci wodociągowej w m.Dobra (etap IV cz.1)						
Środki własne		98 890	98 890			197 780
Kredyty preferencyjne						
Kredyty komercyjny						
Dotacje z budżetu państwa		65 925	65 925			131 850
Dotacje z funduszy celowych w tym z funduszy strukturalnych		494 442	494 442			988 884
Inne						
Razem		659 257	659 257			1 318 514

3. KOD ZADANIA: 03/2008**Nazwa zadania: Budowa kanalizacji sanitarnej i deszczowej w m.Dobra, Żeronicach, Ugorach, Mikulicach, Ostrówku, Linnym, Chrapczewie (etapy VI-X)**

Łączne nakłady do poniesienia: 6 668 500 zł

Data rozpoczęcia inwestycji: 2008

Data zakończenia inwestycji: 2012

Opis zadania:

Zadanie inwestycyjne obejmuje dokończenie budowy systemu kanalizacyjnego na terenie miasta Dobra. W efekcie jego realizacji wszystkie domostwa na terenie miasta będą podłączone do systemu.

W projekcie inwestycji zakłada się budowę kolektora kanalizacji sanitarnej o długości 16 kilometrów i średnicy 315-200mm. Realizacja tego zadania obejmie następujące ulice: Narutowicza, Dekerta, Sperczyńskiego, część placu Wojska Polskiego, Parkową, Kościuszki, Nowotki oraz miejscowości Długa Wieś, Żeronice, Ugory, Mikulice, Ostrówek, Linne i Chrapczew. Łączna liczba instalowanych przykanalików o śred.160mm wyniesie 420 sztuk. W przekroju wymienionych ulic zaplanowano również budowę kanalizacji deszczowej o średnicy 300 mm i długości 700 metrów. Inwestycja swym zasięgiem obejmie około 2750 mieszkańców.

Realizacja zadania w znacznym stopniu wpłynie na stan środowiska naturalnego na terenie gminy, przede wszystkim ze względu na poprawę stanu wód gruntowych i powierzchniowych. Z tego względu inwestycja przyczyni się do realizacji postulatów zawartych zarówno w Strategii Województwa Wielkopolskiego, jak i jest zgodna z innymi dokumentami planistycznymi wskazującymi kierunki rozwoju infrastruktury w kraju (Narodowy Plan Rozwoju, Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego).

Tabela 4.2.3. Zestawienie kosztów inwestycji 03/2008 wraz ze źródłami finansowania

NAZWA INWESTYCJI	PLANOWANE ŚRODKI FINANSOWE					
	2005	2006	2007	2008	2009	Ogółem
Budowa kanalizacji sanitarnej i deszczowej w m.Dobra (etap VI)						
Środki własne						
Kredyty preferencyjne						
Kredyty komercyjny				317 500	238 163	555 663
Dotacje z budżetu państwa						
Dotacje z funduszy celowych w tym z funduszy strukturalnych					1 349 587	1 349 587
Inne						
Razem				317 500	1 587 750	1 905 250

4. KOD ZADANIA: 04/2005**Nazwa zadania: Modernizacja sieci drogowej na terenie gminy**

Łączne nakłady do poniesienia: 2 129 500 zł

Data rozpoczęcia inwestycji: 2005

Data zakończenia inwestycji: 2009

Opis zadania:

Na terenie gminy tylko główne trasy utrzymywane są w dobrym stanie technicznym, niestety odcinki dróg powiatowych i gminnych w większości wymagają gruntownych remontów, duża ich część posiada nawierzchnię żwirową. Jednym z głównych celów zawartych w strategii rozwoju gminy Dobra jest więc modernizacja dróg, prowadzona na szeroką skalę, gdyż sprawny system komunikacyjny służy nie tylko mieszkańcom gminy i działającym tutaj podmiotom gospodarczym, ale także ruchowi tranzytowemu, jak również jest jednym z podstawowych kryteriów przy wyborze lokalizacji inwestycji.

W okresie, który jest objęty Wieloletnim Planem Inwestycyjnym Gmina planuje szereg inwestycji w drogownictwie. Ich realizacja będzie następować zgodnie z poniższym harmonogramem:

• 2005

- Budowa drogi w Miłkowicach – opracowanie dokumentacji technicznej
- Budowa drogi w Żeronicach – opracowanie dokumentacji technicznej
- Budowa drogi w Szymanach – nawierzchnia tłuczniowa, długość 1 600 metrów

• 2006

- Budowa drogi w Żeronicach – nawierzchnia asfaltowa, długość 550 metrów
- Budowa drogi w Miłkowicach – nawierzchnia asfaltowa, długość 1 600 metrów
- Budowa drogi w Strachocicach Kol. – opracowanie dokumentacji technicznej
- Budowa ulicy Kilińskiego - opracowanie dokumentacji technicznej

• 2007

- Budowa drogi w Januszówce - nawierzchnia tłuczniowa, długość 1 185 metrów
- Budowa drogi w Strachocicach Kol. – nawierzchnia asfaltowa, połączenie drogi powiatowej z krajową nr 83, długość 1 185 metrów
- Budowa ulicy Kilińskiego – nawierzchnia asfaltowa, droga dojazdowa do oczyszczalni ścieków, długość 500 metrów
- Budowa drogi: Skęczniew - Kościanki – opracowanie dokumentacji technicznej

• 2008

- Budowa drogi: Skęczniew - Kościanki – nawierzchnia asfaltowa, połączenie drogi powiatowej z wojewódzką, długość 3 480 metrów
- Budowa ulic w m. Dobra – opracowanie dokumentacji technicznej
- Budowa drogi w Rzymsku Wsi - opracowanie dokumentacji technicznej

• 2009

- Budowa ulic w m. Dobra – ulice Prusa i Konopnickiej, nawierzchnia asfaltowa, długość 400 metrów

Budowa drogi w Rzymsku Wsi – nawierzchnia tłuczniowa, połączenie drogi krajowej z wojewódzką, długość 4 280 metrów

Tabela 4.2.4. Zestawienie kosztów inwestycji 04/2005 wraz ze źródłami finansowania

NAZWA INWESTYCJI	PLANOWANE ŚRODKI FINANSOWE					
	2005	2006	2007	2008	2009	Ogółem
Modernizacja sieci drogowej na terenie gminy						
Środki własne						
Kredyty preferencyjne						
Kredyty komercyjny	30 000	122 000	105 950	124 400	82 200	464 550
Dotacje z budżetu państwa		19 000	27 300	69 600	54 800	170 700
Dotacje z funduszy celowych w tym z funduszy strukturalnych		142 500	204 750	522 000	411 000	1 280 250
Inne	139 000	25 000	50 000			214 000
Razem	169 000	308 500	388 000	716 000	548 000	2 129 500

5. KOD ZADANIA: 05/2006**Nazwa zadania: Modernizacja stacji wodociągowej w Dobrej**

Łączne nakłady do poniesienia: 620 000 zł

Data rozpoczęcia inwestycji: 2006

Data zakończenia inwestycji: 2008

Opis zadania:

Zadanie to obejmuje wymianę urządzeń w stacji wodociągowej w Dobrej i dostosowanie jej wyposażenia do obowiązujących standardów. W efekcie jego realizacji poprawi się jakość wody dostarczanej do mieszkań oraz zmniejszy się awaryjność instalacji w hydroforni. Stacja wodociągowa obsługuje mieszkańców Dobrej i Długiej Wsi (około 2000 osób) oraz ubojnię w Linnym. Przeciętne dobowe zaopatrzenie w wodę wynosi 255 metrów sześciennych.

W trakcie prac modernizacyjnych planuje się budowę 2 zbiorników, zestawu pompowego oraz instalację nowoczesnych filtrów. Wymieniona zostanie także instalacja elektryczna. Budynek hydroforni (kubatura 1000m sześć) zostanie poddany renowacji obejmującej docieplenie, remont elewacji oraz wymianę stolarki okiennej i drzwiowej.

Realizacja zadania przyczyni się do wyraźnego polepszenia warunków bytowych obsługiwanych przez hydrofornię mieszkańców. Spełniony zostanie jeden z podstawowych warunków rozwoju cywilizacyjnego i gospodarczego. Zapewni również realizację założeń krajowej i regionalnej polityki w dziedzinie ochrony środowiska i gospodarki wodnej (zapisanych także w Strategii Rozwoju Województwa Wielkopolskiego), pozostając w zgodności z dokumentami planistycznymi wskazującymi kierunki rozwoju infrastruktury w kraju (Narodowy Plan Rozwoju, Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego), jednocześnie korespondując z postanowieniami Traktatu Amsterdamskiego Unii Europejskiej z 1997 roku określającego zasady zrównoważonego rozwoju krajów Wspólnoty Europejskiej.

Tabela 4.2.5. Zestawienie kosztów inwestycji 05/2006 wraz ze źródłami finansowania

NAZWA INWESTYCJI	PLANOWANE ŚRODKI FINANSOWE					Ogółem
	2005	2006	2007	2008	2009	
Modernizacja stacji wodociągowej w Dobrej						
Środki własne						
Kredyty preferencyjne						
Kredyty komercyjny		20 000	52 000	52 000		124 000
Dotacje z budżetu państwa						
Dotacje z funduszy celowych w tym z funduszy strukturalnych			248 000	248 000		496 000
Inne						
Razem		20 000	300 000	300 000		620 000

6. KOD ZADANIA: 06/2005**Nazwa zadania: Modernizacja stacji wodociągowych w Rzymsku, Piekarach, Potworowie i Żeronicach.**

Łączne nakłady do poniesienia: 3 000 000 zł

Data rozpoczęcia inwestycji: 2005

Data zakończenia inwestycji: 2009

Opis zadania:

Zadanie to obejmuje wymianę urządzeń w stacjach wodociągowych w Rzymsku, Piekarach, Potworowie i Żeronicach oraz dostosowanie ich wyposażenia do obowiązujących standardów. W efekcie jego realizacji poprawi się jakość wody dostarczanej do mieszkań oraz zmniejszy się awaryjność instalacji w hydroforni. Stacje wodociągowe obsługują mieszkańców terenów wiejskich gminy (prawie 2000 osób).

W trakcie prac modernizacyjnych planuje się budowę nowych zbiorników, zestawów pompowych oraz instalację nowoczesnych filtrów. Wymienione zostaną także instalacje elektryczne.

Realizacja zadania przyczyni się do wyraźnego polepszenia warunków bytowych obsługiwanych przez hydrofornię mieszkańców. Spełniony zostanie jeden z podstawowych warunków rozwoju cywilizacyjnego i gospodarczego. Zapewni również realizację założeń krajowej i regionalnej polityki w dziedzinie ochrony środowiska i gospodarki wodnej (zapisanych także w Strategii Rozwoju Województwa Wielkopolskiego), pozostając w zgodności z dokumentami planistycznymi wskazującymi kierunki rozwoju infrastruktury w kraju (Narodowy Plan Rozwoju, Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego), jednocześnie korespondując z postanowieniami Traktatu Amsterdamskiego Unii Europejskiej z 1997 roku określającego zasady zrównoważonego rozwoju krajów Wspólnoty Europejskiej.

Tabela 4.2.6. Zestawienie kosztów inwestycji 06/2005 wraz ze źródłami finansowania

NAZWA INWESTYCJI	PLANOWANE ŚRODKI FINANSOWE					
	2005	2006	2007	2008	2009	Ogółem
Modernizacja stacji wodociągowej w Dobrej						
Środki własne						
Kredyty preferencyjne						
Kredyty komercyjny	195 000		130 000	130 000	130 000	585 000
Dotacje z budżetu państwa						
Dotacje z funduszy celowych w tym z funduszy strukturalnych			800 000	800 000	800 000	2 400 000
Inne		15 000				15 000
Razem	195 000	15 000	930 000	930 000	930 000	3 000 000

7. KOD ZADANIA: 07/2006**Nazwa zadania: Modernizacja oczyszczalni ścieków w Dobrej**

Łączne nakłady do poniesienia: 300 000 zł

Data rozpoczęcia inwestycji: 2006

Data zakończenia inwestycji: 2008

Opis zadania:

Oczyszczalnię w Dobrej oddano do eksploatacji w 1997 roku. Jest to instalacja typu SBR mechaniczno – biologicznego. Jej maksymalne obciążenie wynosi 420 tys. m³, podczas gdy dotychczasowe wykorzystanie to około 60 tys. m³ ścieków łącznie odprowadzanych z kolektora oraz dowożonych z gospodarstw.

Obecnie planuje się jej modernizację w celu dostosowania do zwiększonych potrzeb wynikających z realizacji kolejnych etapów budowy kanalizacji na terenie gminy. Opracowanie kompleksowej dokumentacji technicznej prac planuje się na rok 2007, całość inwestycji zostanie zrealizowana w roku 2008.

Głównymi elementami realizacji tego zadania będzie wprowadzenie całkowicie zautomatyzowanego systemu sterowania oczyszczalnią, kompleksowa wymiana instalacji elektrycznej w celu zwiększenia bezpieczeństwa i zminimalizowaniu wypadków awarii. Przeprowadzone zostaną także prace konserwacyjne mechanizmu napowietrzającego i modernizację pozostałych systemów instalacyjnych.

Zadanie charakteryzuje się wysokim stopniem poparcia społecznego. Realizacja zadania w znacznym stopniu wpłynie na stan środowiska naturalnego na terenie miasta, przede wszystkim ze względu na poprawę stanu wód gruntowych i powierzchniowych. Dzięki temu inwestycja przyczyni się do realizacji postulatów zawartych zarówno w Strategii Województwa Wielkopolskiego, jak i jest zgodna z innymi dokumentami planistycznymi wskazującymi kierunki rozwoju infrastruktury w kraju (Narodowy Plan Rozwoju, Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego).

Inwestycje omawiane w tym zadaniu inwestycyjnym przyczyniają się do realizacji założeń krajowej polityki w dziedzinie ochrony środowiska, jednocześnie korespondując z założeniami Traktatu Amsterdamskiego Unii Europejskiej z 1997 roku określającego zasady zrównoważonego rozwoju krajów Wspólnoty Europejskiej oraz ze szczegółowymi dyrektywami w zakresie ochrony powietrza i zasobów wodnych.

Tabela 4.2.7. Zestawienie kosztów inwestycji 07/2006 wraz ze źródłami finansowania

NAZWA INWESTYCJI	PLANOWANE ŚRODKI FINANSOWE					
	2005	2006	2007	2008	2009	Ogółem
Modernizacja oczyszczalni ścieków w Dobrej						
Środki własne						
Kredyty preferencyjne						
Kredyty komercyjny		30 000	30 000			60 000
Dotacje z budżetu państwa						
Dotacje z funduszy celowych w tym z funduszy strukturalnych				240 000		240 000
Inne						
Razem		30 000	30 000	240 000		300 000

8. KOD ZADANIA: 08/2005**Nazwa zadania: Remont boiska sportowego i obiektów towarzyszących w Długiej Wsi**

Łączne nakłady do poniesienia: 450 000 zł

Data rozpoczęcia inwestycji: 2005

Data zakończenia inwestycji: 2007

Opis zadania:

Gmina Dobra nie posiada na swoim terenie zbyt rozwiniętej bazy sportowej. Rzutuje to na możliwości rozwoju młodych mieszkańców gminy i pielęgnowania swoich zainteresowań. Stadion w Długiej Wsi jest jednym z niewielu miejsc na terenie gminy, na terenie którego można organizować zawody sportowe. Aby jednak zwiększyć jego funkcjonalność i dostosować do wymagań społeczności gminy planuje się jego modernizację.

W ramach zadania przewidziano unowocześnienie i przebudowę widowni, która docelowo będzie mogła pomieścić do 300 osób. Inwestycją wydatnie podnoszącą standard obiektu będzie budowa bieżni lekkoatletycznej o nawierzchni mineralnej – długość 400 metrów. Cały obiekt zostanie ogrodzony i zabezpieczony. W przyległych do stadionu budynkach socjalnych i szatniach zostanie zainstalowane ogrzewanie, co umożliwi wygodne korzystanie z obiektu bez względu na warunki atmosferyczne.

Tabela 4.2.8. Zestawienie kosztów inwestycji 08/2005 wraz ze źródłami finansowania

NAZWA INWESTYCJI	PLANOWANE ŚRODKI FINANSOWE					
	2005	2006	2007	2008	2009	Ogółem
Modernizacja stadionu w Dobrej						
Środki własne		55 660	55 660			111 320
Kredyty preferencyjne						
Kredyty komercyjny						
Dotacje z budżetu państwa						
Dotacje z funduszy celowych w tym z funduszy strukturalnych		222 640	222 640			445 280
Inne	10 000					
Razem	10 000	278 300	278 300			450 000

9. KOD ZADANIA: 09/2005**Nazwa zadania: Budowa hali sportowej w Dobrej**

Łączne nakłady do poniesienia: 2 750 000 zł

Data rozpoczęcia inwestycji: 2005

Data zakończenia inwestycji: 2008

Opis zadania:

Zadanie to jest jednym z elementów programu poszerzenia bazy sportowo-rekreacyjnej na terenie gminy. Jak zauważono podczas prac nad programem strategicznego rozwoju gminy Dobra liczba takich obiektów nie jest wystarczająca, a istniejące nie spełniają wymogów jakościowych. Inwestycja ta ma na celu budowę hali sportowej, będącej centrum życia sportowego w gminie.

Realizacja tego projektu zakłada budowę hali sportowej o wymiarach 36x44 m wraz z częścią widowiskową, obejmującą galerię dla widowni do 250 osób. W budynku zostaną również zlokalizowane 3 szatnie z pełnym węzłem sanitarnym oraz sala przeznaczona do odnowy biologicznej. Projekt uwzględnia również budowę pomieszczeń na potrzeby administracyjno-socjalne.

W 2005 roku opracowana zostanie pełna dokumentacja techniczna dotycząca realizacji projektu. Na koniec 2006 roku zaplanowano oddanie budynku hali w stanie surowym, w kolejnych latach zostanie wykonany montaż instalacji i budowa systemu grzewczego oraz instalacja widowni, a także zostanie położona nawierzchnia i zamontowane wyposażenie.

W efekcie realizacji tego zadania zwiększą się możliwości spędzania wolnego czasu przez dzieci i młodzież z terenu gminy. Inwestycja jest również wyrazem troski o zdrowie i kulturę fizyczną gminnej społeczności. Jej urzeczywistnienie spotka się z pozytywnym odbiorem wśród mieszkańców gminy.

Tabela 4.2.9. Zestawienie kosztów inwestycji 09/2005 wraz ze źródłami finansowania

NAZWA INWESTYCJI	PLANOWANE ŚRODKI FINANSOWE					
	2005	2006	2007	2008	2009	Ogółem
Budowa hali sportowej w Dobrej						
Środki własne	20 000	30 000			22 520	72 520
Kredyty preferencyjne			170 000	170 000		340 000
Kredyty komercyjny						
Dotacje z budżetu państwa			91 660	91 660	91 660	274 980
Dotacje z funduszy celowych w tym z funduszy strukturalnych			996 500	996 500	69 500	2 062 500
Inne						
Razem	20 000	30 000	1 258 160	1 258 160	183 680	2 750 000

10. KOD ZADANIA: 10/2005**Nazwa zadania: Modernizacja systemu oświetleniowego na terenie gminy**

Łączne nakłady do poniesienia: 63 800 zł

Data rozpoczęcia inwestycji: 2005

Data zakończenia inwestycji: 2008

Opis zadania:

Realizacja tego zadania jest podyktowana względami zwiększenia bezpieczeństwa uczestników ruchu drogowego na terenie gminy. Jest to szczególnie ważna kwestia dla mieszkańców gminy, wspomniana wielokrotnie podczas warsztatów strategicznych.

Planowane przez gminę inwestycje obejmują swym zakresem wymianę lam wraz z oprawami na energooszczędne, modernizację istniejących instalacji i realizację nowych projektów. Zostaną wybudowane nowe punkty świetlne w mieście Dobra, a także w Żeronicach, gdzie zamontowana zostanie linia oświetleniowa długości 550 metrów. Ponad 60% środków pochłonie wymiana punktów świetlnych na odpowiadające nowoczesnym standardom, zostaną również wymienione urządzenia sterowania ulicznego, przez co zmniejszona zostanie ich awaryjność.

Tabela 4.2.10. Zestawienie kosztów inwestycji 10/2005 wraz ze źródłami finansowania

NAZWA INWESTYCJI	PLANOWANE ŚRODKI FINANSOWE					
	2005	2006	2007	2008	2009	Ogółem
Modernizacja systemu oświetleniowego na terenie gminy						
Środki własne	3 000	10 200	10 200	20 000		43 400
Kredyty preferencyjne						
Kredyty komercyjny						
Dotacje z budżetu państwa						
Dotacje z funduszy celowych w tym z funduszy strukturalnych						
Inne		10 200	10 200			20 400
Razem	3 000	20 400	20 400	20 000		63 800

11. KOD ZADANIA: 11/2009**Nazwa zadania: Wkład własny na rekultywację wysypiska w Chrapczewie**

Łączne nakłady do poniesienia: 120 000 zł

Data rozpoczęcia inwestycji: 2009

Data zakończenia inwestycji: 2009

Opis zadania:

Widząc konieczność zmian w gospodarce odpadami gmina Dobra przystąpiła do Związku Komunalnego Gmin „Czyste Miasto, Czysta Gmina”. Głównymi celami jakie postawił sobie związek są:

- organizacja spójnego systemu zbiórki, transportu i unieszkodliwiania odpadów wdrażanego w oparciu o „Plan gospodarki odpadami”
- stworzenie silnego centrum gospodarki odpadami, poprzez budowę Zakładu Utylizacji i Unieszkodliwiania Odpadów Komunalnych „Orli Staw” w Prażuchach Dolnych w gminie Ceków Kolonia.

Jak wykazała analiza obecnego stanu gospodarki odpadami na terenie gminy i jej oddziaływania na środowisko naturalne, sytuacja ta wymaga jak najszybszego uregulowania. Utrzymywanie się obecnego stanu może powodować zagrożenia dla ekosystemów na terenach przylegających do składowiska odpadów w Chrapczewie, jak również przyczyniać się do nieodwracalnej degradacji gleby.

Planowana jest realizacja inwestycji mającej na celu rekultywację terenu wysypiska odpadów w Chrapczewie. Obszar ten zajmuje powierzchnię około 2 ha, zwożone są tam odpady z całego terenu gminy Dobra.

Tabela 4.2.11. Zestawienie kosztów inwestycji 11/2009 wraz ze źródłami finansowania

NAZWA INWESTYCJI	PLANOWANE ŚRODKI FINANSOWE					
	2005	2006	2007	2008	2009	Ogółem
Wkład własny na rekultywację wysypiska w Chrapczewie						
Środki własne						
Kredyty preferencyjne						
Kredyty komercyjny					120 000	120 000
Dotacje z budżetu państwa						
Dotacje z funduszy celowych w tym z funduszy strukturalnych						
Inne						
Razem					120 000	120 000

5. POWIĄZANIE PROJEKTÓW Z INNYMI DZIAŁANAMI

5.1. Powiązanie projektów z innymi działaniami na terenie Gminy

Na początku 2005 roku Uchwałą Rady Gminy została przyjęta Strategia Rozwoju Gminy i Miasta Dobra. Przyjęte, w trakcie opracowywania dokumentu, drzewo celów ma następującą postać:

Misja Gminy:

Gmina Dobra dba o podnoszenie standardu życia mieszkańców poprzez rozwój infrastruktury technicznej i społecznej oraz stwarzanie korzystnych warunków dla partnerów gospodarczych.

Priorytetem w tej działalności jest ochrona środowiska, przy jednoczesnym wykorzystaniu walorów przyrodniczych dla propagowania turystyki i rekreacji.

Cele strategiczne:

1. ROZWÓJ INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ
2. WSPIERANIE LOKALNEJ GOSPODARKI
3. ROZWÓJ SZKOLNICTWA I USŁUG DLA MIESZKAŃCÓW

Wszystkie przyjęte w tym dokumencie programy są w pełni zgodne z celami strategicznymi przyjętymi w Strategii Rozwoju Gminy. Konsekwentnie, także zgłoszone projekty przyczyniać się będą do osiągnięcia tychże celów.

5.2. Powiązanie projektów z innymi działaniami na terenie Województwa

Powiązania ze Strategią Rozwoju Województwa Wielkopolskiego programów niniejszego Planu

W ramach Strategii Rozwoju Województwa Wielkopolskiego (SRWW) wyróżniono cztery cele strategiczne:

- A. Zapewnienie mieszkańcom warunków do podwyższania poziomu życia
- B. Zwiększanie konkurencyjności gospodarki w stosunku do innych regionów Europy
- C. Wzrost wewnętrznej integracji i istotna poprawa jakości przestrzeni
- D. Dostosowanie potencjału, struktury i organizacji województwa do wyzwań XXI w. i wymagań jednoczącej się Europy

Projekt skanalizowania Gminy (Program 1 "Rozwój infrastruktury – budowa kanalizacji sanitarnej i deszczowej") wpisują się w jeden z celów generalnych województwa określonego jako "Zapewnienie mieszkańcom warunków do podwyższenia poziomu życia".

W ramach uszczegółowienia celu generalnego wskazanego powyżej, SRWW wymienia 4 cele szczegółowe:

- praca
- byt materialny
- rozwój duchowy
- bezpieczeństwo.

Wiodące znaczenie ma cel szczegółowy określony jako "Byt materialny", ponieważ obejmuje on następujące aspekty zbieżne z rozpatrywanym projektem:

- zapewnienie warunków do satysfakcjonującego bytu materialnego, w tym: wyżywienia, mieszkania, przebywania w zdrowym środowisku, lecznictwa i wypoczynku
- uzyskanie wysokiego poziomu obsługi mieszkańców (gospodarstw domowych) w zakresie usług publicznych oraz dobrej dostępności przestrzennej w tym zakresie.

Realizacja zadań w zakresie rozwoju infrastruktury jest jednak bardzo trudna, głównie ze względu na dużą kosztochłonność inwestycji. Dlatego też należy szczególnie pilnie poszukiwać środków ze wszystkich możliwych źródeł finansowania, łącznie ze środkami pomocowymi UE.

Osiągnięciu tego celu powinny służyć także inne projekty, realizowane w ramach Programu 3, związane z modernizacją układu komunikacyjnego Gminy. Bardziej funkcjonalny układ drogowy ułatwiać będzie komunikację na terenie Gminy i dogodnie połączenia z miejscowościami poza Gminą, nie tylko mieszkańcom, ale również przyjezdnym, w szczególności inwestorom i przedsiębiorcom, chcącym podjąć aktywność gospodarczą. Stąd realizacja programu może podnieść poziom zamożności samej Gminy, ale przede wszystkim mieszkającej tu ludności. Co więcej, właściwie realizowana koncepcja poprawy funkcjonowania układu drogowego przyczyni się także do osiągnięcia celu C, czyli "Wzrostu wewnętrznej integracji i istotnej poprawy jakości przestrzeni".

Podwyższeniu jakości życia mieszkańców służyć będzie realizacja Programów 2 i 4 "Remonty i zagospodarowanie obiektów użyteczności publicznej" oraz „Rozwój szkolnej bazy oświatowej”. Właściwa jakość budynków infrastruktury kulturalnej podnosi walory korzystania z oferty kulturalnej mieszkańców, czy też wręcz umożliwia korzystanie z tejże oferty.

Pomimo dość dobrej bazy oświatowo-sportowej, Gmina zamierza dalej inwestować w infrastrukturę społeczną. Służyć temu ma Program 4 "Rozwój szkolnej bazy oświatowej". Kształt programu wpisuje się w założenia SRWW, w której odnotowuje się, że koncepcja rozwoju infrastruktury społecznej ma na uwadze następujące dążenia:

- odpowiedni dostęp do oferowanych przez nią usług na wszystkich obszarach
- jakość użytkową urządzeń i usług odpowiadającą standardom europejskim, potrzebom humanitarnym i poziomowi rozwoju technologii cywilizacyjnej.

Rozwój infrastruktury społecznej w zasadzie służy osiągnięcia wszystkich celów strategicznych województwa z uwagi na to, że stanowi on podstawę zaspokajania potrzeb mieszkańców i podnoszenia poziomu życia, równocześnie jest impulsem do aktywizacji gospodarczej terenów.

Powiązania z Programem „Ochrona środowiska” programów niniejszego planu

Jest to jeden z wojewódzkich programów strategicznych. Przedsięwzięcia, służące ochronie środowiska, z reguły nie występują samoistnie, lecz są realizowane w obrębie poszczególnych sektorów gospodarki. W konsekwencji wyróżniamy bardzo szeroką paletę przedsięwzięć (około 70), realizowanych przez różne podmioty w różnych działach ochrony. Ta różnorodność powoduje, że w głównej mierze mogą być one realizowane równoległe i nie ma możliwości ich hierarchizacji. W ramach Działania „5.5.1 Mieszkalnictwo i ład przestrzenny” wyróżniono Poddziałanie „Uporządkowanie gospodarki ściekowej”, w szczególności zweryfikowanie spodziewanej ilości i obciążenia ścieków, które będą dostarczane do poszczególnych oczyszczalni z uwzględnieniem:

- trwałych tendencji kształtujących ilość i jakość ścieków przypadających na mieszkańca
- perspektywy włączenia do sieci pozostałych dzielnic peryferyjnych i sąsiadujących miejscowości
- modernizacji kanalizacji przez dostosowanie przekrojów kolektorów do realnych potrzeb i zabezpieczenie kolektorów przed dopływem wód gruntowych
- eliminowania przelewów burzowych na rzecz zbiorników przechwytyjących wodę deszczową i odprowadzających ją do środowiska w sposób kontrolowany
- rozbudowy sieci kanalizacyjnych w celu dociążenia istniejących oczyszczalni ścieków.
- modernizacji kolektorów, zmierzającej do wyeliminowania nie szczelności i przenikania wód gruntowych do kanalizacji.

Projekt budowy kanalizacji w Gminie Dobra wpisuje się w wyżej wymienione działanie.

Powiązania ze „Strategią rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich” programów niniejszego planu

Zapisy SRWW wskazują, że w ramach koncepcji rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich wyodrębniono działania w celu osiągnięcia istotnej poprawy jakości przestrzeni produkcyjnej i wzrostu wewnętrznej integracji. Służyć temu powinno między innymi:

- realizowanie programu sanitacji wsi, który obejmuje zaopatrzenie wsi i rolnictwa w wodę pitną i gospodarczą, kanalizację zagrodową oraz zbiorową w skali wsi, oczyszczanie ścieków, wysypiska odpadów i inne
- racjonalne kształtowanie układu gruntów ornych, użytków zielonych, lasów i użytków ekologicznych, odtworzenie i ochrona obszarów o szczególnych walorach przyrodniczych, ekologicznych, kulturowych.

Powyższe postulaty są uwzględnione w zaproponowanych programach, co w przyszłości wydatnie wpłynie na poprawę jakości życia w Gminie Dobra oraz ułatwi przedsiębiorcom funkcjonowanie na jej terenie.

5.3. Powiązanie projektów z innymi priorytetami ZPORR

Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego (ZPORR) jest jednym z sześciu programów operacyjnych, które posłużą do realizacji Narodowego Planu Rozwoju / Podstaw Wsparcia Wspólnoty na lata 2004-2006 (NPR/PWW). ZPORR rozwija cele NPR, określając priorytety i kierunki polityki regionalnej państwa w pierwszym okresie członkostwa Polski w Unii Europejskiej. Realizacja tej polityki w ramach ZPORR będzie współfinansowana z funduszy strukturalnych.

Celem ZPORR jest tworzenie warunków wzrostu konkurencyjności regionów oraz przeciwdziałanie marginalizacji niektórych obszarów w taki sposób, aby sprzyjać długofalowemu rozwojowi gospodarczemu kraju, jego spójności ekonomicznej, społecznej i terytorialnej oraz integracji z Unią Europejską.

Wzrost konkurencyjności należy rozumieć jako oddziaływanie na zmiany struktury gospodarczej i poprawę sytuacji wszystkich regionów w Polsce względem regionów europejskich, w zakresie produktywności gospodarki, wydajności pracy, tworzenia i absorpcji innowacji, wykształcenia mieszkańców, dochodów ludności oraz ilości i jakości infrastruktury technicznej, a więc tych czynników, które decydują obecnie o sile gospodarek państw i regionów.

Przeciwdziałanie marginalizacji niektórych obszarów należy rozumieć jako podjęcie działań interwencyjnych w ograniczonej liczbie i przestrzennie grupie obszarów: wiejskich,

koncentracji przemysłów restrukturyzowanych oraz degradacji społeczno-ekonomicznej przestrzeni miejskiej, poprzemysłowej i powojkowej, o najmniejszych możliwościach rozwojowych oraz najtrudniejszej sytuacji społeczno-gospodarczej.

Realizacja strategicznego celu ZPORR sprzyjać będzie wzrostowi gospodarczemu, przekształceniom strukturalnym regionów, wzrostowi urbanizacji, zwiększeniu mobilności przestrzennej ludności oraz zwiększeniu poziomu wiedzy i dostępu do najnowocześniejszych technologii społeczeństwa i podmiotów gospodarczych. Osiągnięcie wyżej wymienionego celu odbywać się będzie poprzez realizację poszczególnych priorytetów i działań programu.

Zgłaszany do dofinansowania ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego projekt musi być zgodny z przynajmniej jednym z priorytetów i działań ZPORR. Wyróżniamy następujące priorytety, działania i poddziałania:

PRIORYTET 1: Rozbudowa i modernizacja infrastruktury służącej wzmocnieniu konkurencyjności regionów

Działanie 1.1. Modernizacja i rozbudowa regionalnego układu transportowego

Poddziałanie 1.1.1. Infrastruktura drogowa

Poddziałanie 1.1.2. Infrastruktura transportu publicznego

Działanie 1.2. Infrastruktura ochrony środowiska

Działanie 1.3. Regionalna infrastruktura społeczna

Poddziałanie 1.3.1. Regionalna infrastruktura edukacyjna

Poddziałanie 1.3.2. Regionalna infrastruktura ochrony zdrowia

Działanie 1.4. Rozwój turystyki i kultury

Działanie 1.5. Infrastruktura Społeczeństwa Informacyjnego

Działanie 1.6. Rozwój transportu publicznego w aglomeracjach

PRIORYTET 2: Wzmocnienie rozwoju zasobów ludzkich w regionach

Działanie 2.1. Rozwój umiejętności powiązany z potrzebami regionalnych rynków pracy i możliwości kształcenia ustawicznego

Działanie 2.2. Wyrównywanie szans edukacyjnych przez programy stypendialne

Działanie 2.3. Reorientacja zawodowa osób odchodzących z rolnictwa

Działanie 2.4. Reorientacja zawodowa osób zagrożonych procesami restrukturyzacyjnymi

Działanie 2.5. Promocja przedsiębiorczości

Działanie 2.6. Regionalne strategie innowacyjne i transfer wiedzy

PRIORYTET 3: Rozwój lokalny

Działanie 3.1. Obszary wiejskie

Działanie 3.2. Obszary restrukturyzowane

Działanie 3.3. Zdegradowane obszary miejskie, poprzemysłowe, powojkowe

Poddziałanie 3.3.1. Rewitalizacja obszarów miejskich

Poddziałanie 3.3.2. Rewitalizacja obszarów poprzemysłowych i powojkowych

Działanie 3.5. Lokalna infrastruktura społeczna

Poddziałanie 3.5.1 Lokalna infrastruktura edukacyjna i sportowa

Poddziałanie 3.5.2 Lokalna infrastruktura ochrony zdrowia własnoręcznie przez osobę upoważnioną do składania wniosku

PRIORYTET 4: Pomoc techniczna

Działanie 4.1. Wsparcie procesu wdrażania ZPORR - wydatki limitowane

Działanie 4.2. Wsparcie procesu wdrażania ZPORR - wydatki Nielimitowane

Działanie 4.3. Działania informacyjne i promocyjne.

Gmina Dobra w pierwszych latach członkostwa w Unii Europejskiej 2004-2006 zamierza podjąć kilka inwestycji, wpisujących się w priorytety i działania Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego. Będą one ważnym czynnikiem pobudzania rozwoju społeczno-gospodarczego na obszarze Gminy, powiatu oraz województwa wielkopolskiego.

6. OCZEKIWANE WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘĆ PLANU ROZWOJU LOKALNEGO

Wszystkie zadania przyjęte do realizacji w ramach Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego objęte zostaną monitoringiem rzeczowym, który dostarczy danych, obrazujących postęp we wdrażaniu programu oraz umożliwi ocenę jego wykonania.

Wskaźniki obrazujące postęp we wdrażaniu oraz rezultaty tych działań są podzielone na trzy kategorie, zgodnie z wytycznymi KE:

- wskaźniki produktu – odnoszą się do rzeczowych efektów działania, liczone są w jednostkach materialnych,
- wskaźniki rezultatu – odpowiadają bezpośrednim i natychmiastowym efektom wynikającym z wdrożenia programu, mogą przybierać formę wskaźników materialnych lub finansowych,
- wskaźniki oddziaływania – obrazują konsekwencje danego programu wykraczające poza natychmiastowe efekty dla bezpośrednich beneficjentów. Oddziaływanie może odnosić się do efektów związanych bezpośrednio z podjętym działaniem, chociaż pojawiających się po pewnym czasie (oddziaływanie bezpośrednie), jak i do efektów długookresowych, oddziałujących na szerszą populację i pośrednio tylko wynikających ze zrealizowanego działania (oddziaływanie pośrednie).

Do wymienionych w Planie Rozwoju Lokalnego zadań, w ramach przynależności do poszczególnych priorytetów i działań ZPORR, określone zostały następujące wskaźniki monitoringu:

Tabela 6.1. Wskaźniki produktu PRL

Lp.	Produkty	Symbol	Jedn.
452.	Długość zmodernizowanych dróg gminnych	3.1.7	km
455.	Długość wybudowanych utwardzonych poboczy	3.1.10	km
456.	Liczba wybudowanych miejsc postojowych	3.1.11	szt.
457.	Liczba wybudowanych zatok autobusowych	3.1.12	szt.
458.	Długość wybudowanych chodników	3.1.13	km
459.	Długość wybudowanych ścieżek rowerowych	3.1.14	km
460.	Długość wybudowanych ciągów pieszo-rowerowych	3.1.15	km
462.	Liczba wybudowanych punktów oświetleniowych	3.1.17	szt.
463.	Liczba wybudowanych przejść dla pieszych	3.1.18	szt.
464.	Liczba wybudowanych sygnalizacji świetlnych	3.1.19	szt.
465.	Liczba zmodernizowanych obiektów infrastruktury drogowej	3.1.20	szt.
467.	Długość wybudowanej/ zmodernizowanej sieci kanalizacyjnej	3.1.22	km
468.	Długość wybudowanej/zmodernizowanej sieci kanalizacji deszczowej	3.1.23	km
469.	Długość wybudowanych/zmodernizowanych przyłączy (przykanalików)	3.1.24	km
470.	Liczba wybudowanych/zmodernizowanych przyłączy (przykanalików)	3.1.25	szt.
677	Powierzchnia zmodernizowanych/wyremontowanych innych obiektów infrastruktury społecznej	3.5.3	m ²
681	Powierzchnia zmodernizowanych/wyremontowanych obiektów infrastruktury edukacyjnej	3.5.7	m ²
682	Powierzchnia zmodernizowanych/wyremontowanych sal gimnastycznych	3.5.8	m ²

Tabela 6.2. Wskaźniki rezultatu PRL

Lp.	Rezultaty	Symbol	Jedn.
495.	Powierzchnia terenów inwestycyjnych, które stały się dostępne w wyniku realizacji projektów	3.1.50	ha
496.	Średni czas przejazdu między dwoma punktami sieci	3.1.51	min.
497.	Nośność zmodernizowanych dróg	3.1.52	kN/oś
498.	Przepustowość odciążonych dróg zdefiniowanych przez beneficjenta	3.1.53	%
502.	Liczba gospodarstw domowych/budynków podłączonych do sieci kanalizacji sanitarnej	3.1.57	szt.
503.	Długość sieci kanalizacji sanitarnej na terenie gminy	3.1.58	ha
504.	Powierzchnia terenów inwestycyjnych z dostępem do sieci kanalizacji sanitarnej	3.1.59	szt.
505.	Liczba gospodarstw domowych/budynków obsługiwanych przez stację uzdatniania wody	3.1.60	szt.
507.	Liczba gospodarstw domowych/budynków obsługiwanych przez oczyszczalnię ścieków	3.1.62	szt.
508.	Powierzchnia terenów inwestycyjnych objęta działaniem oczyszczalni ścieków	3.1.63	ha
511.	Ilość nieoczyszczonych ścieków	3.1.66	m ³ /doba
522	Liczba nowych miejsc pracy powstała w wyniku realizacji projektów turystycznych i kulturalnych	3.1.77	szt.
523	Liczba osób korzystających z nowej lokalnej bazy kulturalnej i turystycznej	3.1.78	osoby
691	Liczba uczniów placówce oświatowej	3.5.17	osoby
692	Liczba korzystających z sal gimnastycznych	3.5.18	osoby

Tabela 6.3. Wskaźniki oddziaływania PRL (mierzone na poziomie kraju)

Lp.	Oddziaływanie	Symbol	Jedn.
525.	Liczba pojazdów korzystających z drogi (w okresie 1 roku)	3.1.80	szt.
526.	Liczba wypadków (w okresie 1 roku)	3.1.81	szt.
527.	Zanieczyszczenie na obszarze oddziaływania inwestycji (w okresie 1 roku)	3.1.82	%
528.	Natężenie hałasu na obszarze oddziaływania inwestycji (w okresie 1 roku)	3.1.83	%
529.	Cena gruntów inwestycyjnych, które stały się lepiej dostępne (w okresie 2 lat)	3.1.84	tys. PLN
530.	Liczba utworzonych miejsc pracy (w okresie 2 lat)	3.1.85	szt.
531.	Liczba utworzonych przedsiębiorstw (w okresie 2 lat)	3.1.86	szt.
534.	Ilość ścieków odprowadzonych/oczyszczonych (w okresie 1 roku)	3.1.89	m ³ /miesiąc
541	Liczba osób korzystających z sieci kanalizacyjnej	3.1.96	osoby
544	Liczba korzystających z nowych ofert programowych w zakresie kultury i turystyki	3.1.99	osoby
545	Stale miejsca pracy w obszarze kultury i turystyki	3.1.100	osoby
701	Liczba osób, które ukończyły na miejscu szkołę podstawową	3.5.27	osoby

7. PLAN FINANSOWY NA LATA 2005-20014

7.1. Metodyka opracowywania WPF

W opracowaniu Wieloletniego Planu Finansowego dla Gminy Dobra na lata 2005-2014 posłużono się programem **MAFI (Model Analizy Finansowo-Inwestycyjnej)** – programem do opracowywania wieloletniego planu finansowego i inwestycyjnego Gminy, oceny zdolności kredytowej oraz analizy jej możliwości inwestycyjnych.

Program jest objęty prawem autorskim, którego właścicielem jest Stowarzyszenie "Partnerzy dla Samorządu" z Puszczykowa koło Poznania. Stowarzyszenie WOKiSS posiada od Stowarzyszenia "Partnerzy dla Samorządu" licencję na udostępnianie Programu osobom trzecim.

Program został on stworzony w celu przeprowadzenia szybkiej oceny kondycji finansowej Gminy. Ułatwia on tworzenie szczegółowych projekcji poszczególnych kategorii dochodów i wydatków budżetowych, co prowadzi do opracowania prognoz budżetowych na przyszłe lata. Dzięki przyjętym rozwiązaniom program pozwala na przeprowadzenie szybkich symulacji zaciągania i spłaty kredytów na dowolnie przyjętych warunkach. Pozwala na opracowanie wieloletniego planu inwestycyjnego oraz na badanie wpływu realizacji poszczególnych inwestycji na przyszłe budżety Gminy. Poszczególne inwestycje można bezpośrednio powiązać z kredytami bankowymi i określić zasadność ich realizacji po analizie sytuacji finansowej i określeniu źródeł finansowania inwestycji.

W przypadku prac nad planem finansowym dla Gminy Dobra, program MAFI posłużył do sporządzenia prognozy wolnych środków na inwestycje w perspektywie najbliższych 10 lat.

Metodykę zastosowaną w programie można przedstawić w następujący sposób:

Dochody
- Wydatki bieżące
= WOLNE ŚRODKI
- obsługa zadłużenia (raty + odsetki)
= WOLNE ŚRODKI NA INWESTYCJE
- inwestycje
= WOLNE ŚRODKI PO INWESTYCJACH (nadwyżka/deficyt środków finansowych)
+ kredyty/pożyczki/obligacje
= ROCZNY PRZEPIY W GOTÓWKI
+ stan środków pieniężnych na koniec roku poprzedniego
= SKUMULOWANY PRZEPIY W GOTÓWKI

Zastosowana metodyka obrazuje sytuację finansową Gminy oraz pozwala na ocenę jej zdolności kredytowej i analizę możliwości inwestycyjnych. Ozwierciedla ona przepływ środków pieniężnych w kolejnych latach w sposób przypominający analizę przepływów gotówkowych ("cash flow"), stosowaną w przedsiębiorstwach.

Bazę do obliczeń stanowią zweryfikowane dane, będące wynikiem dokładnej analizy danych historycznych, dotyczących wykonania budżetów Gminy za ostatnich 5 lat z uwzględnieniem:

- poszczególnych źródeł dochodów budżetowych

- poszczególnych kategorii bieżących wydatków budżetowych (wydatki bieżące nie obejmują nakładów inwestycyjnych oraz obsługi zadłużenia w postaci spłaty rat i odsetek).

Na podstawie danych historycznych opracowane są założenia odnośnie kształtowania się poszczególnych kategorii dochodów i wydatków budżetowych w kolejnych latach, w efekcie czego można policzyć wartość tzw. wolnych środków.

wolne środki = dochody - wydatki bieżące

Wolne środki to część budżetu Gminy, która może zostać wykorzystana na spłatę zaciągniętych przez Gminę kredytów/pożyczek oraz ewentualnie wyemitowanych obligacji. Pozostała część może być wykorzystana na finansowanie inwestycji.

Wartość wolnych środków oraz ich udział w dochodach Gminy są podstawowymi miernikami jej kondycji finansowej. Im wielkości te są większe oraz im większy jest jej udział w dochodach Gminy, tym w lepszej jest ona kondycji finansowej.

Po określeniu wartości wolnych środków można przystąpić do dalszej części analizy. Obejmuje ona obsługę kredytów i pożyczek. Po odjęciu obsługi zadłużenia od wolnych środków określona zostaje wielkość środków możliwych do wydatkowania przez Gminę na program inwestycyjny w danym roku. Wartość ta w modelu finansowym została nazwana jako wolne środki na inwestycje.

wolne środki na inwestycje = wolne środki - obsługa zadłużenia

Wartość ta określa maksymalną kwotę, jaką Gmina może wydać w kolejnych latach na realizację programu inwestycyjnego ze środków własnych. Gmina może realizować program inwestycyjny, przekraczając tę wartość, korzystając z nadwyżek finansowych z lat poprzednich oraz źródeł zewnętrznych źródeł finansowania.

wolne środki po inwestycjach = wolne środki na inwestycje - wartość inwestycji

Wolne środki po inwestycjach wskazują na nadwyżkę bądź z reguły na niedobór środków pieniężnych na realizację założonego planu inwestycyjnego. Wartość ta, w zależności od tego, czy jest dodatnia, czy też ujemna, wskazuje na ewentualną potrzebę finansowania zewnętrznego, koniecznego do zrealizowania założonego programu inwestycyjnego. Gmina w zależności od tego, czy posiada środki finansowe z poprzednich lat, może zdecydować się na finansowanie takich inwestycji z nadwyżek z lat poprzednich, jak również może zaciągnąć kredyty, pożyczki, czy wyemitować obligacje.

Następnie do tak otrzymanej wartości dodawane są źródła finansowania założonego planu inwestycyjnego w postaci kredytów i pożyczek. W wyniku tej operacji otrzymujemy tzw. roczny przepływ gotówki.

roczne przepływy gotówki = wolne środki po inwestycjach + wartość kredytów pozyskanych w danym roku budżetowym

Wartość ta może przyjmować wartości zarówno dodatnie, jak i ujemne. Wartość dodatnia oznacza, że budżet został w pełni zrealizowany oraz jeśli Gmina zaciągała kredyty, to ich kwota w pełni pokrywała niedobory konieczne do realizacji zadań inwestycyjnych. Wartość ujemna mówi o tym, że budżet nie został w pełni zrealizowany, a ewentualne kredyty, jakie Gmina

zaciągnęła, nie w pełni pokryły niedobory. Wystąpienie ujemnej wartości rocznych przepływów gotówki netto nie oznacza, że Gmina znajduje się, bądź znajdowała się w złej sytuacji. Kategoria ta określa płynność finansową Gminy bez uwzględniania nadwyżek z lat poprzednich.

Rzeczywistą płynność finansową odzwierciedla skumulowany stan środków pieniężnych na koniec roku - wartość ta jest sumą rocznego przepływu gotówki oraz kwoty skumulowanej z roku poprzedniego.

Wartość skumulowanego stanu środków pieniężnych określa stan środków finansowych, pozostających w kasie oraz na rachunkach bankowych Gminy, skorygowany o wielkość należności i zobowiązań, wynikających z realizacji dochodów i wydatków budżetowych w danym roku (niezaliczonych do dochodów i wydatków w latach następnych). Jest to tzw. nadwyżka kasowa, która jest miernikiem płynności finansowej Gminy.

Skumulowany stan gotówki na koniec okresu określa płynność finansową Gminy i może być porównywany do skumulowanej wartości „cash flow” w analizie przepływów pieniężnych przedsiębiorstw. Taka interpretacja sytuacji finansowej Gminy oznacza, że wartość tej kategorii w kolejnych latach powinna być większa od zera. Zważywszy na korektę należności i zobowiązań Gminy, wartość ta powinna być na tyle duża, aby wystarczyła na pokrycie zobowiązań, jakie wystąpią w pierwszych dniach nowego roku budżetowego.

Wysokie roczne przyrosty skumulowanego stanu gotówki oznaczają kumulowanie się niewykorzystanych środków. Daje to możliwość realizacji zadań, których nie planowano w analizie, a które mogą się okazać konieczne do realizacji w przyszłości. Z drugiej strony sytuacja taka zapewnia możliwość realizacji założonego planu w przypadku zmniejszenia się planowanych dochodów budżetowych, bądź też zwiększenia planowanych wydatków bieżących. Jest to tzw. „margines bezpieczeństwa” przy tworzeniu wieloletniego planu finansowego i inwestycyjnego.

7.2. Założenia do prognozy dochodów i wydatków bieżących Gminy Dobra

Założenia makroekonomiczne

Z analizy głównych źródeł dochodów i wydatków budżetowych Gminy wynika, że w dużej mierze zmieniają się one pod wpływem inflacji. Z drugiej strony na część dochodów budżetowych wpływ ma aktywność gospodarcza, której podstawowym miernikiem są zmiany produktu krajowego brutto.

Dla celów prognozy przyjęto następujące założenia makroekonomiczne:

Tabela 7.1. Prognoza poziomu inflacji i Produktu Krajowego Brutto

Rok	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Inflacja	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%
<u>PKB</u>	4,7%	4,7%	4,7%	4,7%	4,7%	4,7%	4,7%	4,7%	4,7%	4,7%

Źródłem powyższych danych są prognozy różnych instytucji i ośrodków naukowych, takie jak Ministerstwo Finansów, GUS, jednostki UE, banki inwestycyjne.

Założenia ogólne

1) Dochody są prognozowane w następującym podziale

Tabela 7.2. Podział dochodów

Podatki i opłaty lokalne:
Podatek rolny
Podatek leśny
Podatek od nieruchomości
Podatek od środków transportowych
Podatek od posiadania psów
Opłaty lokalne
Podatek od spadków i darowizn
Wpływy z karty podatkowej
Opłata skarbową
Odsetki od nieterminowych wpłat
Opłata eksploatacyjna
Podatek od czynności cywilnoprawnych
Udziały w podatkach budżetu państwa
Podatek doch. od osób fizycznych
Podatek doch. od osób prawnych
Dochody z majątku gminy
Dochody z najmu i dzierżawy składników majątkowych
Sprzedaż mienia, wyrobów i składników majątkowych
Zarząd, użytkowanie i użytkowanie wieczyste
Sprzedaż akcji i udziałów
Dobrowolne wpłaty ludności na inwestycje
Pozostałe dochody
Grzywny i kary pieniężne
Zezwolenia na sprzedaż alkoholu
Odsetki od środków na rachunkach bankowych
Spadki, zapisy i darowizny (nie na inwestycje)
Nadwyżki zakładów budżetowych
Wpływy z usług
Różne opłaty
Różne dochody
Różne rozliczenia i wpływy do wyjaśnienia
Dywidendy
Subwencje ogólne z budżetu państwa
Subwencja podstawowa
Subwencja oświatowa
Subwencja rekompensująca
Dotacje i środki pozabudżetowe na zadania bieżące
Zlecone (par. 201)
Realiz. na podst. poroz. z org. admin. rządową (par.202)
Na realizację własnych zadań bieżących (par. 203)

Realizowane na podstawie porozumień między j.s.t.
Środki pozyskane z innych źródeł (par. 270)
Środki na realizację inwestycji
Dotacje z budżetu państwa
Środki pozabudżetowe

2) Wydatki są prognozowane w ramach poszczególnych działów w następującym układzie:

Tabela 7.3. Podział wydatków

Wynagrodzenia (z narzutami)
Pozostałe wydatki rzeczowe
Inwestycje

Założenia zmian dochodów budżetowych

Wartość poszczególnych pozycji dochodów budżetowych w okresie prognozy tj. 2005-2014 została przyjęta zgodnie z aktualną wiedzą i obowiązującym stanem prawnym (ustawa o dochodach jednostek samorządu terytorialnego); w trakcie roku wartość ta może być modyfikowana zgodnie ze zmieniającą się sytuacją w Gminie, jak również wraz z przekazywaniem środków z budżetu Państwa. Ważnym elementem wpływającym na trudność określenia faktycznego poziomu poszczególnych składników po stronie dochodów i wydatków w następnych latach będzie nowa ustawa o dochodach j.s.t, która zmienia zasady naliczania poszczególnych dochodów oraz modyfikuje zakres wydatków samorządu gminnego. Co więcej, przyjęte w niej docelowe rozwiązania będą obowiązywać dopiero po pewnym bliżej nieokreślonym w ustawie czasie. W chwili obecnej bez doświadczeń wynikających z realizacji tej ustawy w jednym pełnym roku budżetowym założenia dokonane poniżej mogą się okazać dalekie od rzeczywistości, jednak model niniejszy jest dynamiczny i może zostać w każdej chwili aktualizowany. W ten sposób Gmina może po każdej zmianie budżetu dysponować uaktualnioną prognozą finansową na 10 kolejnych lat.

1) Podatek rolny

Na rok 2005 planowany jest jego wzrost do wysokości 239 tys. zł i do końca okresu prognozy coroczny wzrost o wskaźnik zakładanej na dany rok inflacji.

2) Podatek leśny

W roku 2005 wpływy z tego tytułu wyniosą według planu budżetowego 44 400 zł i będą każdego roku rosły o wskaźnik inflacji.

3) Podatek od nieruchomości

W prognozie przyjęto, że wpływy z tego podatku w 2005 roku spadną do 1 305 tys. zł. W następnych latach wpływy z tego tytułu będą rosły corocznie o wskaźnik inflacji.

4) Podatek od środków transportowych

W planie przyjęto, że w 2005 roku wykonanie poboru dochodów z tytułu tego podatku wyniesie 60 tys. zł i do końca okresu zakłada się wzrost o wskaźnik inflacji..

5) Podatek od posiadania psów

Gmina zaniechała poboru tego podatku w 2000 roku ze względu na bardzo niskie wpływy z tego tytułu.

6) Opłaty lokalne

W prognozie przyjęto, że wpływy z opłat lokalnych w 2005 roku wzrosną do 27,5 tys. zł i w kolejnych latach będą zmieniać się o wskaźnik inflacji.

7) Podatek od spadków i darowizn

W prognozie zakłada się, że wpływy z tego podatku w 2005 roku będą symboliczne, wynosząc 1 tys. zł, w kolejnych latach wzrastając jedynie o wskaźnik inflacji.

8) Wpływy z karty podatkowej

Założono, że wpływy z tego podatku w 2005 roku wyniosą 3,5 tys. zł. W kolejnych latach będą wzrastały zgodnie z tempem inflacji.

9) Opłata skarbowa

W 2005 dochody z tego źródła założono na poziomie 8 tys. zł, a w kolejnych latach będą rosły w tempie inflacji.

10) Odsetki od nieterminowych wpłat

W prognozie przyjęto, że wpływy z odsetek w 2005 roku wyniosą 5,3 tys. zł, a w kolejnych latach będą rosły zgodnie ze wskaźnikiem inflacji.

11) Opłata eksploatacyjna

Wpływy z tego tytułu będą wzrastały corocznie według wskaźnika wzrostu cen. W roku 2005 przyniosą Gminie 1,8 tys. zł.

12) Podatek od czynności cywilno-prawnych

W 2005 zakłada się, że wpływy z tego tytułu wyniosą 509,9 tys. zł, a w kolejnych latach będą rosły zgodnie z wskaźnikiem inflacji.

13) Udziały w podatkach budżetu Państwa

Zakłada się, że w 2005 roku udziały w podatku od osób fizycznych wyniosą 928 tys. zł, czyli o 11,3% więcej niż rok wcześniej. W następnych latach prognozy zakłada się, że wpływy z tego podatku będą rosły o wskaźnik inflacji. Z kolei udziały w podatku od osób prawnych prognozuje się, że wyniosą w 2005 roku 7 tys. zł, co oznacza nieznaczny spadek - o 3% w stosunku do roku wcześniejszego. Założono, że w kolejnych latach dochody z tytułu CIT będą rosły w tempie inflacji.

14) Dochody z majątku Gminy

Dochody z najmu i dzierżawy składników majątkowych

W 2005 roku dochody z tego tytułu planuje się na poziomie 68 tys. zł i w kolejnych latach będą ich realna wysokość nie ulegnie zmianie.

Dochody ze sprzedaży mienia, wyrobów i składników majątkowych

W 2005 roku dochody z tego tytułu wyniosą 65 tys. zł, co oznacza ponad dziesięciokrotny wzrost w stosunku do roku 2004. W kolejnych latach ich wartość będzie malała o wskaźnik inflacji.

Zarząd, użytkowanie i użytkowanie wieczyste

Zakłada się, że w 2005 roku dochody z tego tytułu wyniosą 6,7 tys. zł, tj. tyle samo co w roku 2004, a w następnych latach będą rosły o wskaźnik inflacji.

15) Pozostałe dochody

Zezwolenia na sprzedaż alkoholu

W prognozie przyjęto, że dochody z tego tytułu w 2005 roku wyniosą 64 tys. zł i do końca okresu prognozy realnie nie zmienią się.

Odsetki od środków na rachunkach bankowych

Dochody z tego tytułu w 2005 roku wyniosą 1,5 tys. zł i do końca okresu prognozy będą rosły o wskaźnik inflacji.

Wpływy z usług

Dochody z tego tytułu w 2005 roku przewiduje się na poziomie 27,5 tys. zł i do końca okresu prognozy będą rosły o wskaźnik inflacji.

Różne opłaty, różne dochody, opłata administracyjna za czynności urzędowe, spadki, zapisy i darowizny

Zakłada się, że wpływy z tych źródeł corocznie będą wzrastały zgodnie ze wskaźnikiem inflacji.

16) Subwencja ogólna z budżetu Państwa

UWAGA! Zgodnie z nową ustawą o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, od roku 2004 nastąpiła zmiana struktury subwencji ogólnej i sposobu naliczania poszczególnych jej części.

Część równoważąca

Zakłada się, że część równoważąca w 2005 roku ukształtuje się na poziomie 39 tys. zł. Przyjęto, że w latach następnych corocznie będzie wzrastała o wskaźnik inflacji.

Część oświatowa

Planuje się, że część oświatowa w 2005 roku wyniesie 3 117 tys. zł i w latach prognozy będzie rosła o wskaźnik inflacji.

Część wyrównawcza

Wysokość tej części subwencji w 2005 roku wyniesie 1 691 tys. zł i do końca okresu prognozy będzie corocznie wzrastać o wskaźnik inflacji.

17) Dotacje i środki pozabudżetowe na zadania bieżące

Dotacje na zadania zlecone

Zakłada się, że w 2005 roku wpływy z tego tytułu wyniosą 1 116 tys. zł będą rosły do końca okresu prognozy o wskaźnik inflacji.

Środki na realizację własnych zadań bieżących

Zakłada się, że wielkość tych środków wyniesie w 2005 roku 151 tys. zł i będzie rosła do końca okresu prognozy o wskaźnik inflacji.

Realizowane na podstawie porozumień między j.s.t.

Zakłada się, że wielkość tych środków wyniesie w 2005 roku 23,5 tys. zł i będzie rosła do końca okresu prognozy o wskaźnik inflacji.

18) Środki na realizację inwestycji

Ze względu na przyjętą metodologię (planowanie inwestycji i środków na ich realizację będzie przedmiotem kolejnego etapu prac), w tym miejscu w kolejnych latach nie przewidziano żadnych kwot.

Założenia zmian w wydatkach budżetowych

Dla projektowania wartości wydatków budżetowych w kolejnych latach przyjęto zasadę, że realnie pozostaną one na takim samym poziomie, jak w roku 2004. Oznacza to, że w kolejnych latach ich nominalna wysokość korygowana będzie jedynie o wskaźnik inflacji.

Ponadto Gmina Dobra będzie spłacać kredyty zaciągnięte w latach poprzednich na pokrycie bieżących wydatków jak i przeprowadzanych inwestycji. Na początku 2005 roku do spłaty pozostało 1 287 544 złotych – okres spłaty wynosi 3 lata, tzn. do końca 2007 roku.

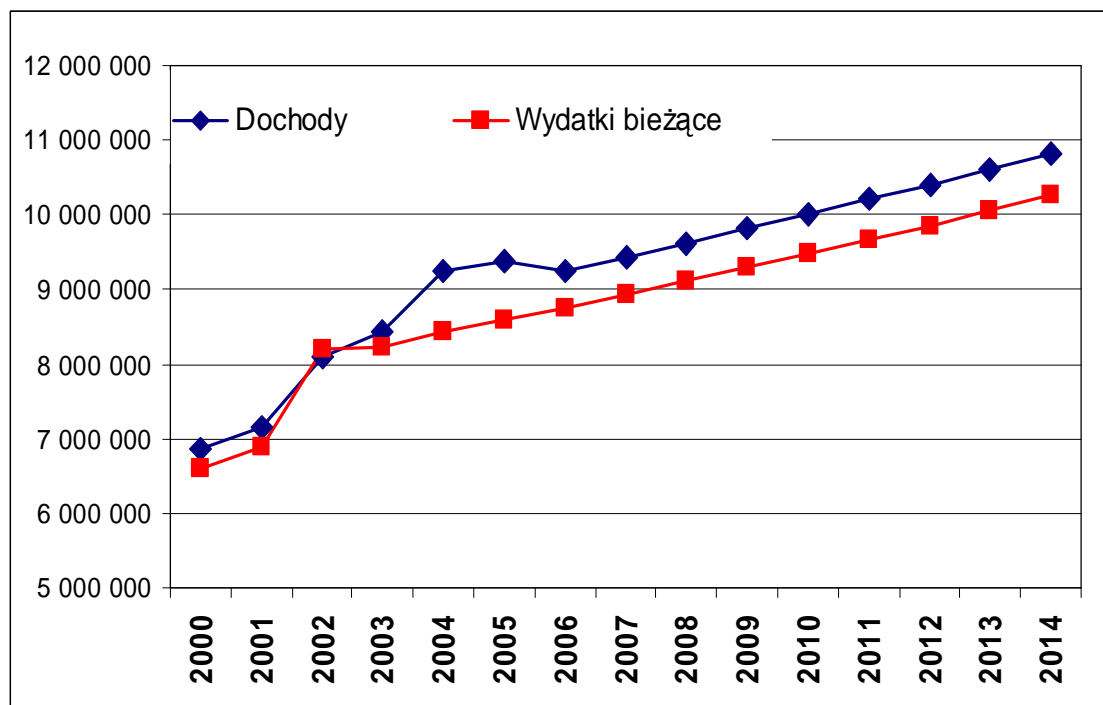
W Wieloletnim Planie Finansowym nie uwzględniono kolejnych zobowiązań, które Gmina będzie zaciągać po to, aby finansować inwestycje ponad poziom wynikający z dostępnych, własnych środków budżetowych, a przy tym zachować zrównoważony poziom dochodów i wydatków budżetowych. Zobowiązania niezbędne do zaciągnięcia pojawią się w Wieloletnim Programie Inwestycyjnym po analizie planów inwestycyjnych Gminy na najbliższe lata.

Należy przy tym pamiętać, iż jest to sytuacja obliczona przy użyciu opisywanej wcześniej metodologii i w oparciu o kwotę wielkości wyjściowej skumulowanego stanu środków pieniężnych na koniec roku 2000, dlatego może się nieznacznie różnić od faktycznych przepływów finansowych na rachunku bankowym Gminy.

7.3. Wyniki prognozy dochodów i wydatków bieżących Gminy na lata 2005-2014

Na podstawie przyjętych założeń powstała prognoza dochodów i wydatków Gminy Dobra na lata 2005-2014. Dla przejrzystości i ciągłości w prezentowanych tabelach i wykresach uwzględniono również dane za lata 2000-2004.

Wykres 4.1. przedstawia kształtowanie się wielkości dochodów i wydatków bieżących w budżecie Gminy w latach 2000-2014.

Wykres 7.4. Dochody i wydatki bieżące Gminy Dobra w latach 2000-2014 (w zł)

W okresie prognozy zarówno dochody, jak i wydatki bieżące Gminy będą wzrastały, generując rocznie wolne środki w wysokości od 498 tys. zł w 2006 r. do 563 tys. zł w roku 2014. Z przyjętych założeń wynika, że kwota dochodów będzie rosła w porównywalnym tempie jak kwota wydatków bieżących.

Łącznie w latach 2005-2014 kwota wolnych środków wyniesie około 5,5 mln zł. W latach 2005-2007 część tych środków będzie jednak musiała być przeznaczona na spłatę zobowiązań – będzie to kwota prawie 1,4 mln zł z łącznej sumy wolnych środków równej ok. 1,8 mln zł w tych 5 latach.

Tabela 4.1 przedstawia dokładne wartości dochodów ogółem oraz wydatków bieżących w budżecie Gminy w latach 2000-2014.

Tabela 7.5. Dochody i wydatki bieżące Gminy Dobra w latach 2000-2014 (w zł)

Rok	Dochody	Wydatki bieżące
2000	6 869 110	6 594 288
2001	7 142 800	6 883 830
2002	8 097 925	8 199 811
2003	8 422 741	8 225 041
2004	9 257 852	8 421 944
2005	9 387 304	8 584 789
2006	9 254 576	8 756 485

2007	9 437 119	8 931 615
2008	9 623 365	9 110 247
2009	9 813 385	9 292 452
2010	10 007 254	9 478 301
2011	10 205 049	9 667 867
2012	10 406 847	9 861 224
2013	10 612 727	10 058 448
2014	10 822 769	10 259 617

Jak wcześniej zauważono, zgodnie z przyjętymi założeniami wysokość dochodów i wydatków budżetowych w kolejnych latach projekcji zwiększać się będzie w tempie zbliżonym do wskaźnika inflacji.

Należy jednak pamiętać, że od 2005 roku dochody mogą znacząco wzrosnąć, gdyż w prognozie dochodów nie uwzględniono środków zewnętrznych otrzymanych na inwestycje. W planie inwestycyjnym będą one wiązane z konkretnymi zadaniami inwestycyjnymi.

7.4. Prognoza wolnych środków w budżecie Gminy Dobra w latach 2005-2014

Wynikiem prognozy dochodów i wydatków bieżących jest szacunek dwóch wartości, będących sytuacją wyjściową do sporządzenia Wieloletniego Planu Inwestycyjnego:

- wolnych środków, czyli różnicy pomiędzy dochodami ogółem i wydatkami bieżącymi w kolejnych latach
- wolnych środków na inwestycje, czyli wolnych środków pomniejszonych o kwoty obsługi istniejącego już zadłużenia.

Wykres 7.6. Wolne środki w budżecie Gminy w latach 2000-2014 (w zł)

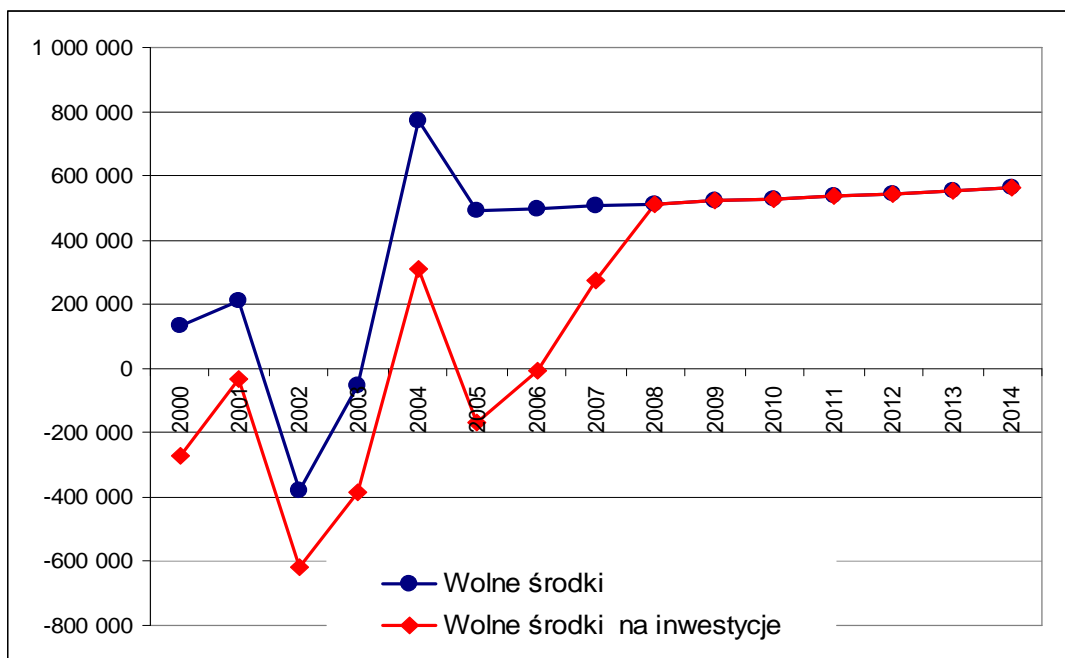

Tabela 7.7. Wolne środki w budżecie Gminy w latach 2000-2014 (w zł)

Lata	Wolne środki	Wolne środki na inwestycje
2000	134 601	-273 485
2001	209 780	-33 081
2002	-377 459	-620 281
2003	-52 300	-387 096
2004	772 351	312 022
2005	490 873	-168 346
2006	498 091	-5 901
2007	505 505	273 700

zadłużenie rzeczywiste	701 897	224 805	0	0	0	0	0	0	0	0
zadłużenie maksymalne	5 632 382	5 552 745	5 662 272	5 774 019	5 888 031	6 004 353	6 123 030	6 244 108	6 367 636	6 493 662
wskaźnik długu do dochodów	7,5%	2,4%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
wykorzystanie w %	12,5%	4,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%

Z powyższego wynika, że Gmina znajduje się w stosunkowo korzystnej sytuacji finansowej, ponieważ:

- § ma możliwość zaciągania dalszych zobowiązań
- § kwoty wolnych środków na inwestycje mogą służyć bezpośrednio finansowaniu inwestycji
- § kwoty wolnych środków na inwestycje mogą służyć do spłacania zaciąganych w przyszłości większych zobowiązań
- § kwoty te mogą stanowić niezbędny wkład własny przy ubieganiu się o dofinansowanie na zadania inwestycyjne w tym dotacji ze środków pomocowych Unii Europejskiej.

Powyżej przedstawiono zestawienie inwestycji, przewidzianych do wykonania w Wieloletnim Planie Inwestycyjnym Gminy na lata 2005–2009. Tabele i wykresy przedstawiane w tym miejscu są wynikiem obliczeń dokonanych w programie MAFI.

Tabela 7.9. Zestawienie inwestycji według lat, nakładów i źródeł finansowania

PLANOWANE ŚRODKI FINANSOWE	2005	2006	2007	2008	2009	Ogółem
Środki własne	34 640	85 660	55 660	0	22 520	198 480
Kredyty i pożyczki preferencyjne	600 000	0	170 000	170 000	0	940 000
Kredyty komercyjne	952 429	281 090	427 040	643 900	570 363	2 874 822
Dotacje zewnętrzne (w tym strukturalne)	0	959 507	3 151 217	2 967 760	2 776 547	9 855 031
Środki pozabudżetowe	149 000	35 200	60 200	0	0	244 400
wpłaty ludności, PPP	0	10 200	10 200	0	0	20 400
inne	149 000	25 000	50 000	0	0	224 000
Razem	1 736 069	1 361 457	3 864 117	3 781 660	3 369 430	14 112 733

Z przedstawionej tabeli wynika, iż faktyczne nakłady na realizację inwestycji są znacznie większe niż możliwości finansowe Gminy. Jest to spowodowane tym, że zaplanowane działania inwestycyjne są realizowane nie tylko ze środków własnych, ale w znacznej mierze przy założeniu finansowania zewnętrznego w nadchodzących latach, przede wszystkim z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.

W celu umożliwienia realizacji inwestycji planowanych w najbliższych latach konieczne będzie znalezienie dodatkowych środków na ich finansowanie. Plan Inwestycyjny zakłada w części finansowanie wkładu własnego, oprócz własnych środków, także z kredytów komercyjnych.

Już istniejące oraz konieczne do zaciągnięcia zobowiązania zostały ujęte w tabeli poniżej. Ich wpływ na całość budżetu Gminy i wskaźniki zadłużenia zaprezentowano w kolejnych rozdziałach niniejszego dokumentu.

Tabela 7.10. Zestawienie istniejących oraz nowych kredytów i pożyczek, koniecznych do zrealizowania inwestycji

	2005	2006	2007	2008	2009
KREDYT NA FINANSOWANIE INWESTYCJI Z LAT 2001-2004					
Otrzymane transze	0	0	0	0	0
Kwota na początku roku	1 287 544	701 897	224 805	0	0
Stan na koniec roku	701 897	224 805	0	0	0
Raty kapitałowe	585 647	477 092	224 805	0	0
Odsetki	73 572	26 900	7 000	0	0
Prowizje	0	0	0	0	0
POŻYCZKA Z WFOŚIGW NA BUDOWĘ KANALIZACJI SANITARNEJ					
Otrzymane transze	0	350 000	0	0	0
Kwota na początku roku	0	350 000	325 000	275 000	225 000
Stan na koniec roku	0	325 000	275 000	225 000	175 000
Raty kapitałowe	0	25 000	50 000	50 000	50 000
Odsetki	0	16 875	15 000	12 500	10 000
Prowizje	0	0	0	0	0
KREDYT NA FINANSOWANIE BUDOWY KANALIZACJI SANITARNEJ – ETAP IV					
Otrzymane transze	727 429	0	0	0	0
Kwota na początku roku	727 429	691 058	618 315	545 572	472 829
Stan na koniec roku	691 058	618 315	545 572	472 829	400 086
Raty kapitałowe	36 371	72 743	72 743	72 743	72 743
Odsetki	35 462	32 734	29 097	25 460	21 823
Prowizje	7 274	0	0	0	0
KREDYT NA FINANSOWANIE MODERNIZACJI STACJI WODOCIĄGOWYCH					
Otrzymane transze	195 000	0	0	0	0
Kwota na początku roku	195 000	182 813	158 438	134 063	109 688
Stan na koniec roku	182 813	158 438	134 063	109 688	85 313
Raty kapitałowe	12 188	24 375	24 375	24 375	24 375
Odsetki	9 445	8 531	7 313	6 094	4 875
Prowizje	1 950	0	0	0	0
KREDYT NA FINANSOWANIE INWESTYCJI INFRASTRUKTURALNYCH 2006-2007					
Otrzymane transze	0	1 200 000	0	0	0
Kwota na początku roku	0	1 200 000	1 140 000	1 020 000	900 000
Stan na koniec roku	0	1 140 000	1 020 000	900 000	780 000
Raty kapitałowe	0	60 000	120 000	120 000	120 000
Odsetki	0	58 500	54 000	48 000	42 000
Prowizje	0	12 000	0	0	0
KREDYT NA FINANSOWANIE INWESTYCJI INFRASTRUKTURALNYCH 2008-2009					
Otrzymane transze	0	0	0	1 150 000	0
Kwota na początku roku	0	0	0	1 150 000	1 092 500
Stan na koniec roku	0	0	0	1 092 500	977 500

Raty kapitałowe	0	0	0	57 500	115 000
Odsetki	0	0	0	56 063	51 750
Prowizje	0	0	0	11 500	0
KREDYT NA FINANSOWANIE INWESTYCJI INFRASTRUKTURALNYCH 2009					
Otrzymane transze	0	0	0	0	850 000
Kwota na początku roku	0	0	0	0	850 000
Stan na koniec roku	0	0	0	0	807 500
Raty kapitałowe	0	0	0	0	42 500
Odsetki	0	0	0	0	41 438
Prowizje	0	0	0	0	8 500

Jak już wcześniej wspomniano, po dokonaniu prognozy możliwości finansowych budżetu Gminy okazało się, że istnieje możliwość realizacji wszystkich wybranych 11 inwestycji. Warunkiem zapewnienia dodatniego stanu środków pieniężnych na koniec każdego roku jest jednak zaciągnięcie kredytów, których wysokość w poszczególnych latach przedstawiono w powyższej tabeli.

Kredyty przewidziane do zaciągnięcia wpływają na wielkość zadłużenia Gminy i definiują takie wskaźniki, jak wskaźnik zadłużenia i wskaźnik obsługi zadłużenia. **W przypadku Gminy Dobra pozostają one jednak na bezpiecznym poziomie.**

7.5. Wyniki obliczeń –tabele i wykresy

A. ANALIZA MOŻLIWOŚCI INWESTYCYJNYCH I ZDOLNOŚCI KREDYTOWEJ

B. PROJEKCJA PRZEPIŃYWÓW FINANSOWYCH

C. WSKAŹNIKI

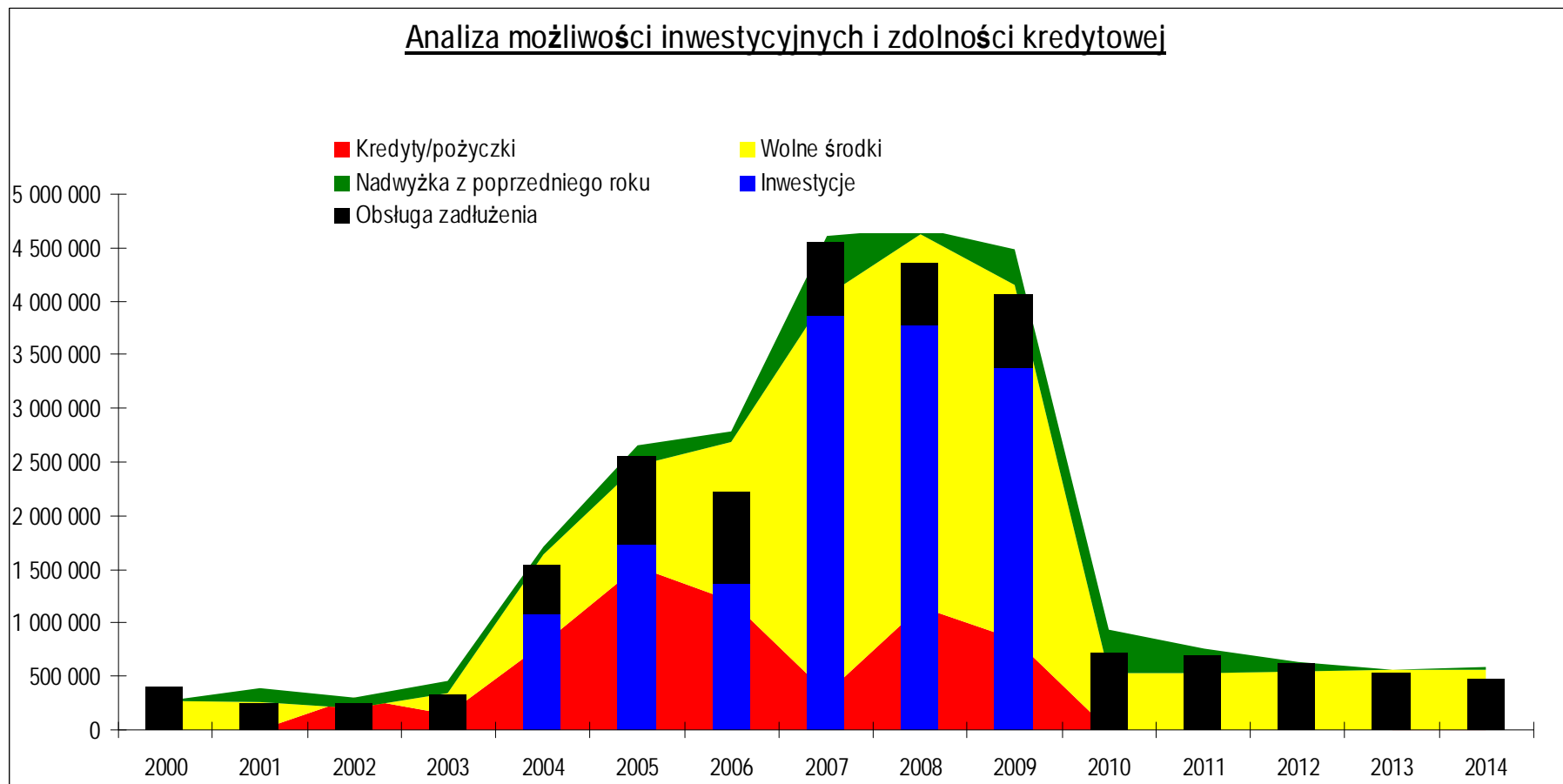
D. WSKAŹNIK OBSŁUGI ZADŁUŻENIA I WSKAŹNIK DŁUGU

E. RZECZYWISTA ORAZ MAKSYMALNA OBSŁUGA ZADŁUŻENIA W STOSUNKU DO DOCHODÓW

F. RZECZYWISTA ORAZ MAKSYMALNA KWOTA ZADŁUŻENIA NA KONIEC ROKU W STOSUNKU DO DOCHODÓW

G. WSKAŹNIKI DOTYCZĄCE WOLNYCH ŚRODKÓW

H. WARTOŚCI RZECZYWISTE ORAZ MAKSYMALNE ODNOSZĄCE SIĘ DO OBSŁUGI ZADŁUŻENIA ORAZ KWOTY ZADŁUŻENIA W STOSUNKU DO DOCHODÓW

A. Analiza możliwości inwestycyjnych i zdolności kredytowej

Na powyższym wykresie można zauważyć, iż w najbliższych latach, zgodnie z obliczeniami przeprowadzonymi w Wieloletnim Planie Finansowym Gminy, poziom wolnych środków jest w miarę stabilny. Kredyty stanowią jedno ze źródeł finansowania inwestycji, wpływając na zwiększenie poziomu obsługi zadłużenia, jednak w bezpiecznych granicach. Względna stabilizacja poziomu obsługi zadłużenia następuje po roku 2008.

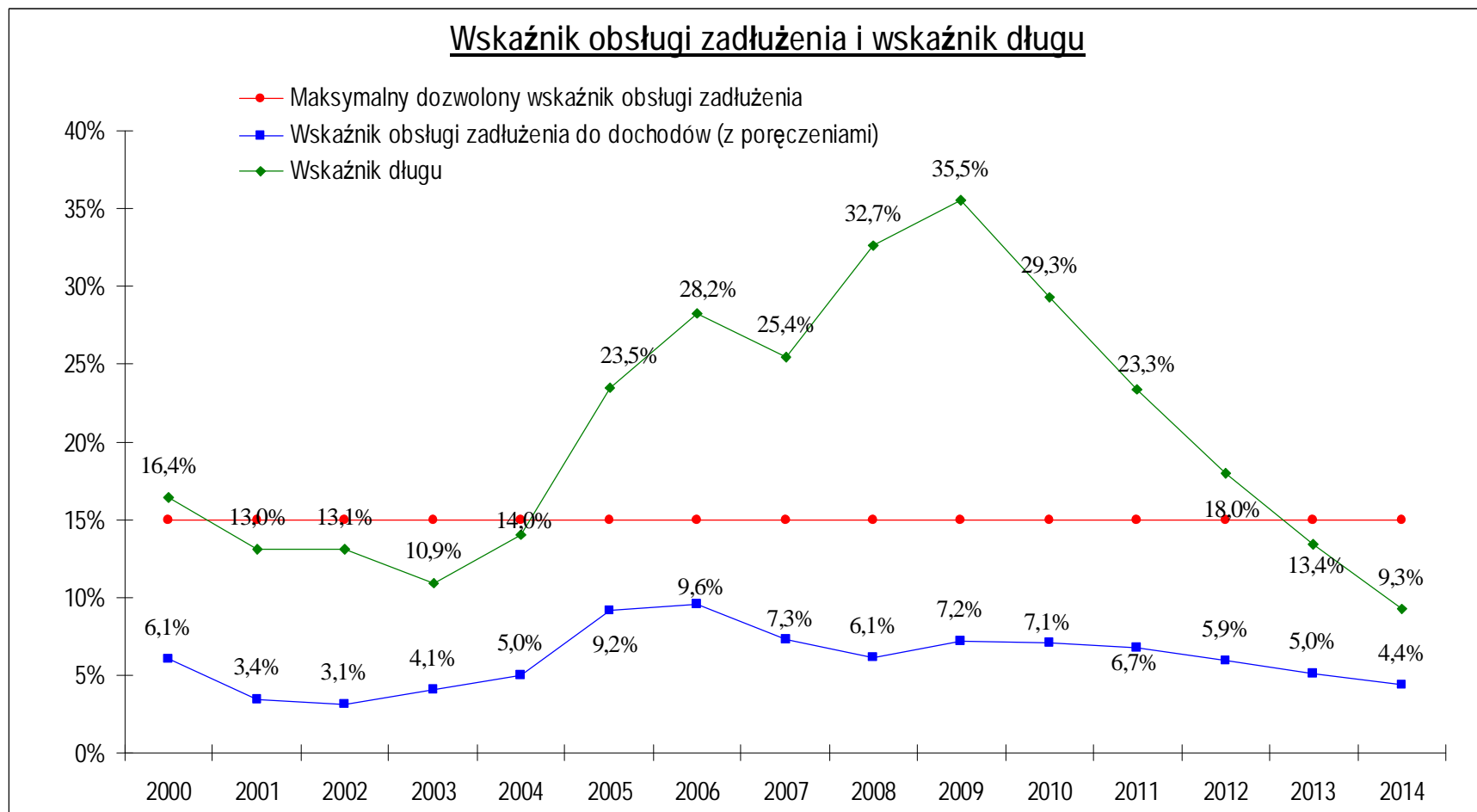
B. Projekcja przepływów finansowych w latach 2000-2013

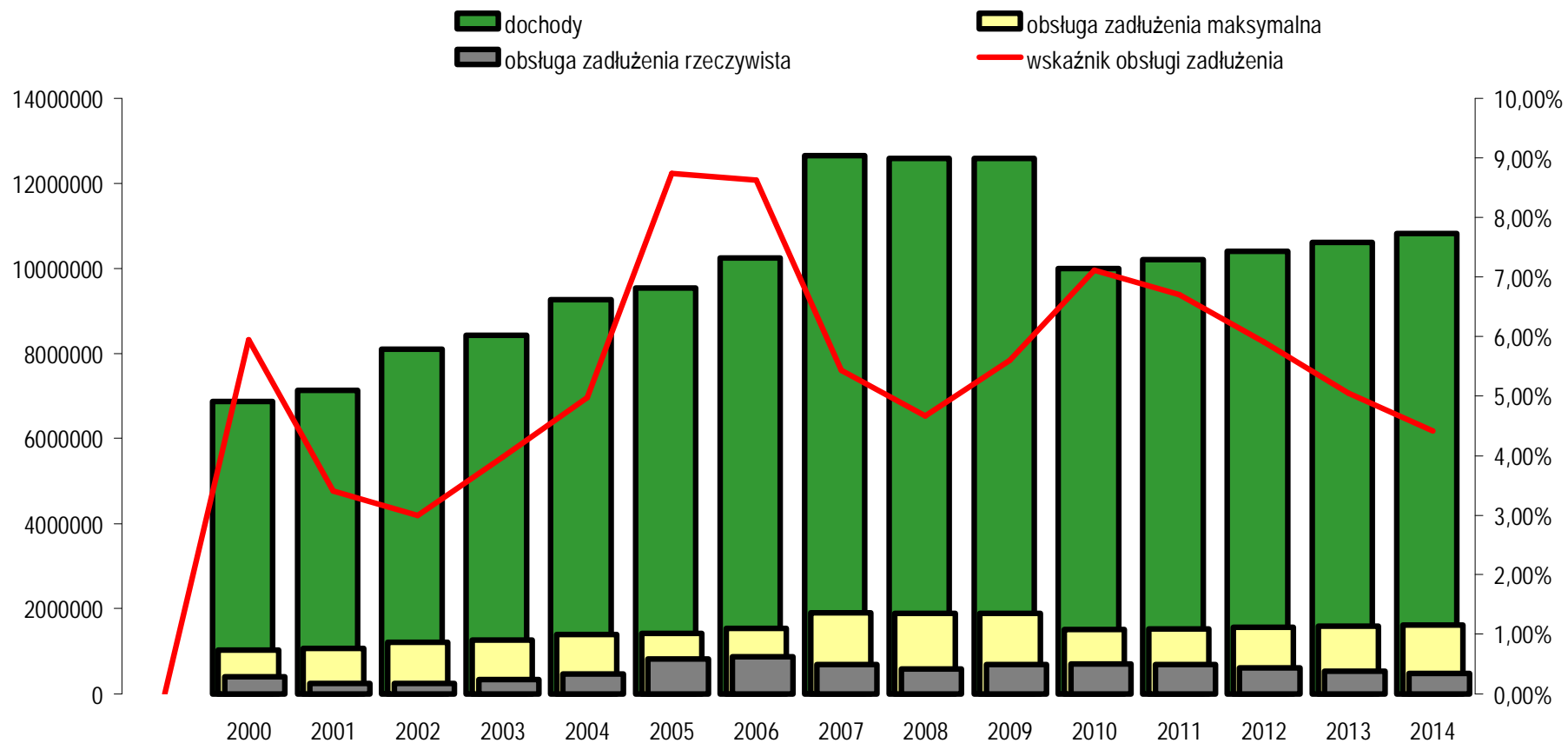
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Dochody:	6 869 110	7 142 800	8 097 925	8 422 741	9 257 852	9 387 304	9 254 576	9 437 119	9 623 365	9 813 385	10 007 254	10 205 049	10 406 847	10 612 727
Subwencje, dotacje, środki pozabudżetowe	4 683 470	4 799 109	5 651 468	5 769 327	6 420 579	6 450 950	6 262 095	6 387 337	6 515 084	6 645 385	6 778 293	6 913 859	7 052 136	7 193 179
Subwencje ogólne z budżetu państwa	3 297 795	3 733 162	4 221 709	4 647 496	5 267 685	4 847 408	4 944 356	5 043 243	5 144 108	5 246 990	5 351 930	5 458 969	5 568 148	5 679 511
Dotacje i środki pozabudżetowe na zad. bież.	1 245 454	1 016 757	1 154 186	871 831	1 089 337	1 291 901	1 317 739	1 344 094	1 370 976	1 398 395	1 426 363	1 454 890	1 483 988	1 513 668
Środki na realizację inwestycji	140 221	49 190	275 573	250 000	63 557	460 641	994 707	3 211 417	2 967 760	2 776 547	0	0	0	0
dotacje z budżetu państwa	0	0	0	0	6 557	0	959 507	3 151 217	2 967 760	2 776 547	0	0	0	0
środki pozabudżetowe	140 221	49 190	275 573	250 000	57 000	460 641	35 200	60 200	0	0	0	0	0	0
Dochody własne gminy	2 185 640	2 343 691	2 446 457	2 653 414	2 837 273	2 936 354	2 992 481	3 049 782	3 108 281	3 167 999	3 228 961	3 291 190	3 354 711	3 419 548
Podatki i opłaty lokalne	1 077 635	1 402 069	1 613 855	1 786 587	1 769 316	1 740 423	1 775 231	1 810 736	1 846 950	1 883 889	1 921 567	1 959 998	1 999 198	2 039 182
Udziały we wpływach z podatku dochodowego	736 753	575 361	530 407	577 365	840 521	934 889	953 587	972 659	992 112	1 011 954	1 032 193	1 052 837	1 073 894	1 095 371
Dochody z majątku gminy	232 946	195 857	103 613	119 398	116 563	158 621	159 193	159 829	160 529	161 292	162 120	163 012	163 969	164 992
Pozostałe dochody	138 306	170 404	198 582	170 064	110 874	102 421	104 469	106 559	108 690	110 864	113 081	115 343	117 650	120 003
Wydatki bieżące:	6 594 288	6 883 830	8 199 811	8 225 041	8 421 944	8 584 789	8 756 485	8 931 615	9 110 247	9 292 452	9 478 301	9 667 867	9 861 224	10 058 449
Wynagrodzenia (z narzutami)	6 594 288	6 883 830	8 199 811	8 225 041	5 070 192	5 171 596	5 275 028	5 380 528	5 488 139	5 597 902	5 709 860	5 824 057	5 940 538	6 059 349
Pozostałe wydatki rzeczowe	0	0	0	0	3 351 752	3 413 193	3 481 457	3 551 086	3 622 108	3 694 550	3 768 441	3 843 810	3 920 686	3 999 100
Wolne Środki	274 822	258 970	-101 886	197 700	835 908	951 514	1 492 798	3 716 922	3 480 878	3 297 480	528 953	537 182	545 623	554 278
Obsługa zadłużenia	408 086	242 861	242 822	334 796	460 329	824 471	872 304	687 154	576 234	695 789	711 781	684 211	614 855	535 759
raty kapitałowe	320 608	177 700	189 700	282 700	407 100	677 063	719 924	551 923	408 904	508 904	551 404	551 404	508 546	453 502
odsetki od kredytów/pożyczek	87 478	65 161	53 122	52 096	53 229	147 408	152 380	135 231	167 331	186 885	160 378	132 808	106 309	82 258
Wolne środki na inwestycje	-133 264	16 109	-344 708	-137 096	375 579	127 043	620 494	3 029 768	2 904 643	2 601 691	-182 828	-147 029	-69 233	18 519
Inwestycje (bez odsetek w trakcie realizacji)					1 075 559	1 736 069	1 361 457	3 864 117	3 781 660	3 369 430	0	0	0	0
Środki własne	xxx	xxx	xxx	xxx	xxx	34 640	85 660	55 660	0	22 520	0	0	0	0
Kredyty preferencyjne	xxx	xxx	xxx	xxx	xxx	600 000	0	170 000	170 000	0	0	0	0	0
Kredyty komercyjne	xxx	xxx	xxx	xxx	xxx	952 429	281 090	427 040	643 900	570 363	0	0	0	0
Dotacje zewnętrzne (w tym strukturalne)	xxx	xxx	xxx	xxx	xxx	0	959 507	3 151 217	2 967 760	2 776 547	0	0	0	0
Środki pozabudżetowe	xxx	xxx	xxx	xxx	xxx	149 000	35 200	60 200	0	0	0	0	0	0
Wolne środki po inwestycjach	-133 264	16 109	-344 708	-137 096	-699 979	-1609 026	-740 963	-834 349	-877 017	-767 739	-182 828	-147 029	-69 233	18 519
Kredyty/pożyczki otrzymane	0	0	300 000	150 000	803 944	1 522 429	1 200 000	340 000	1 150 000	850 000	0	0	0	0
Roczne przepływy gotówki netto	-133 264	16 109	-44 708	12 904	103 965	-86 597	459 037	-494 349	272 983	82 261	-182 828	-147 029	-69 233	18 519
Stan środków pieniężnych na koniec roku	122 690	102 242	118 351	73 137	177 102	90 505	549 541	55 192	328 176	410 436	227 609	80 580	11 347	29 866
Nadwyżka/deficyt budżetowy	274 822	258 970	-101 886	197 700	-239 650	-931 963	-21 039	-282 426	-468 113	-258 835	368 576	404 375	439 314	472 021

Zgodnie z przyjętą metodologią, w każdym roku prognozy stan środków pieniężnych na koniec roku po przeprowadzeniu założonych inwestycji oraz zaciągnięciu niezbędnych kredytów, pozostaje na poziomie powyżej zera.

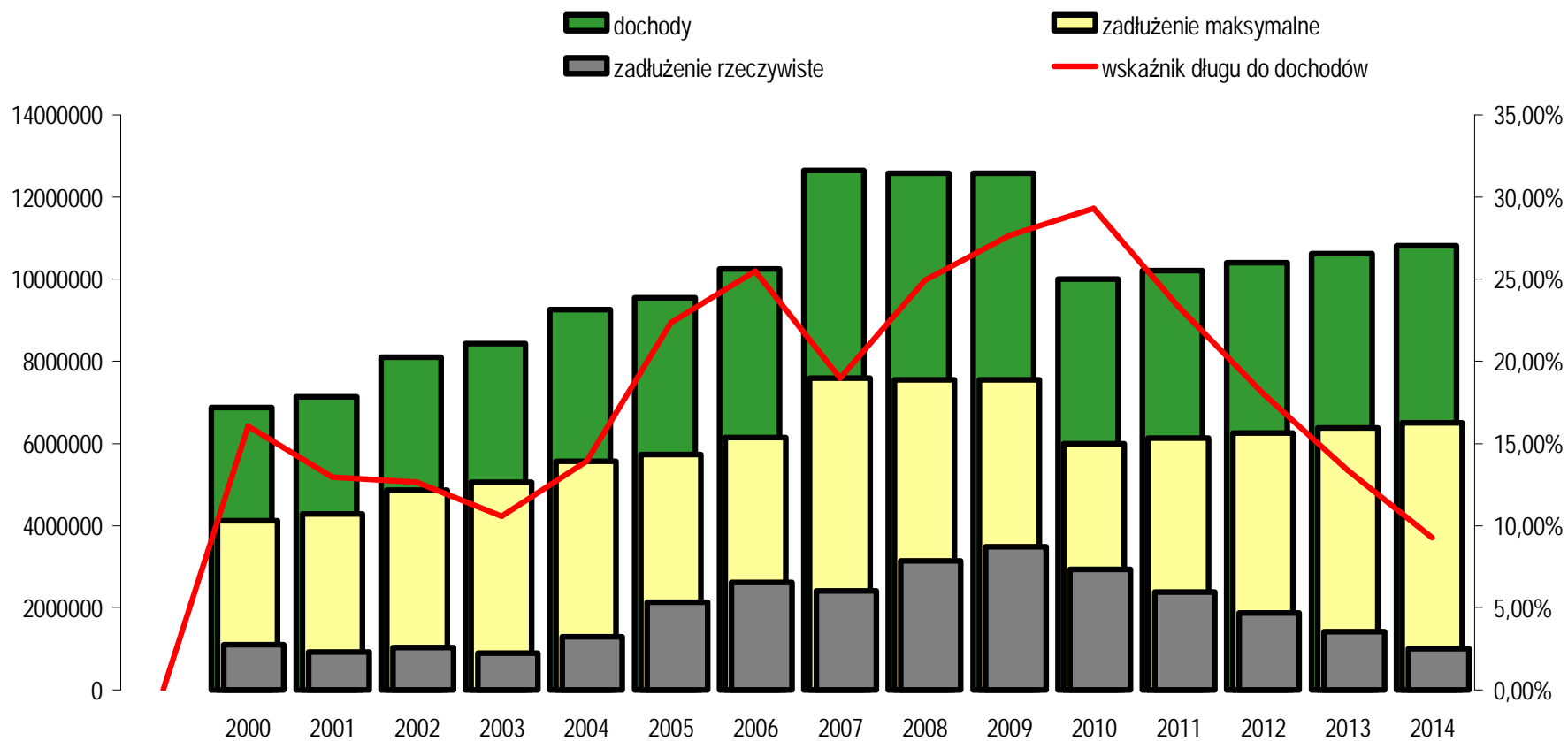
C. Wskaźniki finansowe budżetu Gminy Dobra w latach 2000-2014

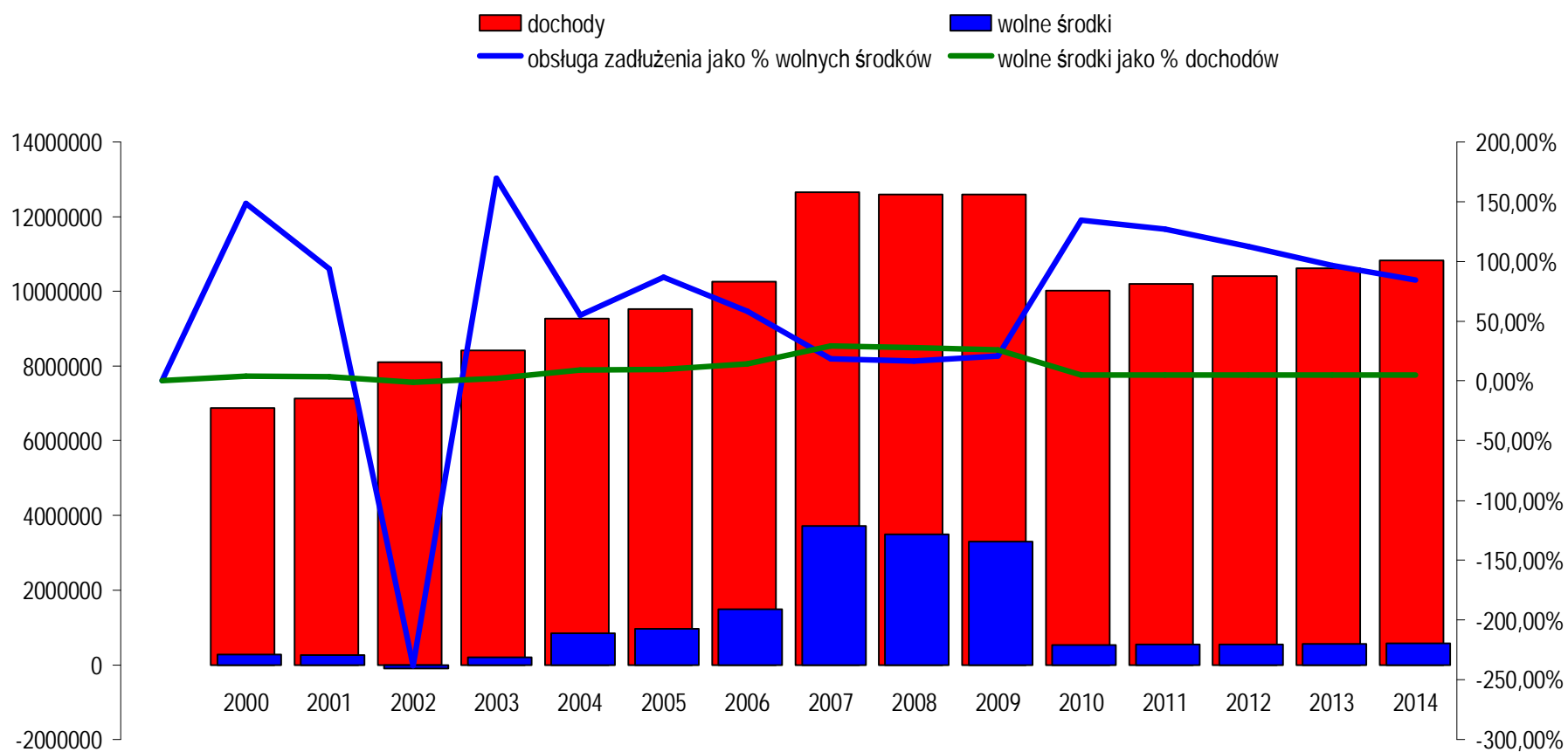
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Obsługa obsługi zadłużenia do dochodów (max 15%)	4,0%	5,0%	8,7%	8,6%	5,4%	4,7%	5,6%	7,1%	6,7%	5,9%	5,0%	4,4%	4,0%	5,0%	8,7%
Wskaźnik długu do dochodów (max 60%)	10,6%	13,9%	22,4%	25,5%	19,0%	25,0%	27,7%	29,3%	23,3%	18,0%	13,4%	9,3%	10,6%	13,9%	22,4%
Dynamika dochodów	4,0%	9,9%	3,0%	7,5%	23,4%	-0,5%	0,0%	-20,5%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%	4,0%	9,9%	3,0%
Dynamika dochodów własnych	8,5%	6,9%	3,5%	1,9%	1,9%	1,9%	1,9%	1,9%	1,9%	1,9%	1,9%	1,9%	8,5%	6,9%	3,5%
Dynamika wydatków bieżących	0,3%	2,4%	1,9%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%	0,3%	2,4%	1,9%
Roczne przepływy gotówki jako % dochodów	0,2%	1,1%	-0,9%	4,5%	-3,9%	2,2%	0,7%	-1,8%	-1,4%	-0,7%	0,2%	0,8%	0,2%	1,1%	-0,9%
Stan środków pien. na koniec roku jako % dochodów	0,9%	1,9%	0,9%	5,4%	0,4%	2,6%	3,3%	2,3%	0,8%	0,1%	0,3%	1,1%	0,9%	1,9%	0,9%
Stan środków pien. na koniec roku jako % doch. własnych	2,8%	6,2%	3,1%	18,4%	1,8%	10,6%	13,0%	7,0%	2,4%	0,3%	0,9%	3,3%	2,8%	6,2%	3,1%
Wolne środki jako % dochodów	2,3%	9,0%	10,0%	14,6%	29,4%	27,6%	26,2%	5,3%	5,3%	5,2%	5,2%	5,2%	2,3%	9,0%	10,0%
Wolne środki jako % dochodów własnych	7,5%	29,5%	32,4%	49,9%	121,9%	112,0%	104,1%	16,4%	16,3%	16,3%	16,2%	16,2%	7,5%	29,5%	32,4%
Inwestycje jako % dochodów	0,0%	11,6%	18,2%	13,3%	30,5%	30,0%	26,8%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	11,6%	18,2%
Inwestycje jako % dochodów własnych	0,0%	37,9%	59,1%	45,5%	126,7%	121,7%	106,4%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	37,9%	59,1%
Inwestycje jako % wolnych środków	0,0%	128,7%	182,5%	91,2%	104,0%	108,6%	102,2%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	128,7%	182,5%
Inwestycje jako % wydatków ogółem	0,0%	11,3%	16,6%	13,3%	29,9%	29,0%	26,2%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	11,3%	16,6%
Obsługa zadłużenia jako % inwestycji	xxx	42,8%	47,5%	64,1%	17,8%	15,2%	20,7%	xxx	xxx	xxx	xxx	xxx	xxx	42,8%	47,5%
Obsługa zadłużenia jako % wolnych środków	169,3%	55,1%	86,6%	58,4%	18,5%	16,6%	21,1%	134,6%	127,4%	112,7%	96,7%	84,8%	169,3%	55,1%	86,6%

D. Wskaźnik obsługi zadłużenia i wskaźnik długu

E.. Rzeczywista oraz maksymalna obsługa zadłużenia w stosunku do dochodów

F. Rzeczywista oraz maksymalna kwota zadłużenia na koniec roku w stosunku do dochodów

G. Wskaźniki dotyczące wolnych środków

H. Wartości rzeczywiste oraz maksymalne odnoszące się do obsługi zadłużenia oraz kwoty zadłużenia w stosunku do dochodów

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
dochody	6 869 110	7 142 800	8 097 925	8 422 741	9 257 852	9 536 304	10 249 283	12 648 536	12 591 125	12 589 932	10 007 254	10 205 049	10 406 847	10 612 727	10 822 769
obsługa zadłużenia rzeczywista	408 086	242 861	242 822	334 796	460 329	824 471	872 304	687 154	576 234	695 789	711 781	684 211	614 855	535 759	477 523
obsługa zadłużenia maksymalna	1 030 367	1 071 420	1 214 689	1 263 411	1 388 678	1 430 446	1 537 392	1 897 280	1 888 669	1 888 490	1 501 088	1 530 757	1 561 027	1 591 909	1 623 415
wskaźnik obsługi zadłużenia	5,9%	3,4%	3,0%	4,0%	5,0%	8,7%	8,6%	5,4%	4,7%	5,6%	7,1%	6,7%	5,9%	5,0%	4,4%
wykorzystanie w %	39,6%	22,7%	20,0%	26,5%	33,1%	57,6%	56,7%	36,2%	30,5%	36,8%	47,4%	44,7%	39,4%	33,7%	29,4%
zadłużenie rzeczywiste	1 102 800	925 100	1 023 400	890 700	1 287 544	2 132 910	2 612 986	2 401 063	3 142 159	3 483 256	2 931 852	2 380 448	1 871 902	1 418 400	1 001 371
zadłużenie maksymalne	4 121 466	4 285 680	4 858 755	5 053 645	5 554 711	5 721 782	6 149 570	7 589 122	7 554 675	7 553 959	6 004 353	6 123 030	6 244 108	6 367 636	6 493 662
wskaźnik długu do dochodów	16,1%	13,0%	12,6%	10,6%	13,9%	22,4%	25,5%	19,0%	25,0%	27,7%	29,3%	23,3%	18,0%	13,4%	9,3%
wykorzystanie w %	26,8%	21,6%	21,1%	17,6%	23,2%	37,3%	42,5%	31,6%	41,6%	46,1%	48,8%	38,9%	30,0%	22,3%	15,4%

8. SYSTEM WDRAŻANIA

System wdrażania Planu Rozwoju Lokalnego Gminy Dobra jest realizowany w oparciu o system wdrażania pomocy strukturalnej Unii Europejskiej. Unia Europejska nakłada na państwa członkowskie – beneficjentów korzystających ze środków finansowych funduszy strukturalnych obowiązek przestrzegania zasad i procedur wspólnotowych, które zostały określone w Rozporządzeniu ramowym nr 1260/1999/WE z dnia 21 czerwca 1999 r.

Poszczególne projekty będą wdrażane w oparciu o zasady wydatkowania środków według źródeł ich pochodzenia. Korzystanie ze środków własnych, jak i środków unijnych wymusza konieczność sprostania wielu wymogom formalnym, głównie za sprawą odmiennych zasad wykorzystania danych środków finansowych.

1. Instytucja Zarządzająca Planem Rozwoju Lokalnego

Funkcję Instytucji Zarządzającej i koordynującej realizację Planu Rozwoju Lokalnego Gminy Dobra będzie pełnił specjalnie powołany zespół, w skład, którego wejdą:

- Burmistrz Gminy
- Przewodniczący Rady Gminy
- Skarbnik Gminy
- Przewodniczący Komisji Rewizyjnej

Zakres zadań Instytucji Zarządzającej obejmuje między innymi:

- ustalenie szczegółowych zasad i kryteriów realizacji Planu,
- zapewnienie zgodności realizacji Planu z poszczególnymi dokumentami programowymi wyższego rzędu, w tym w szczególności w zakresie zamówień publicznych, zasad konkurencji, ochrony środowiska, jak też zagwarantowanie przestrzegania zasad zawierania kontraktów publicznych,
- zbieranie danych statystycznych i finansowych na temat postępów wdrażania oraz przebiegu realizacji projektów w ramach Planu,
- zapewnienie przygotowania i wdrożenia planu działań w zakresie informacji i promocji Planu,
- przygotowanie rocznych raportów na temat wdrażania Planu, zbieranie informacji do rocznego raportu o nieprawidłowościach,
- dokonanie oceny po zakończeniu realizacji Planu.

Do właściwej oceny Planu Instytucja Zarządzająca może tworzyć grupy robocze, korzystając z opinii niezależnych ekspertów lub usług innych instytucji.

2. Instytucja wdrażająca Plan Rozwoju Lokalnego

Urząd Miejski w Dobrej jako instytucja wdrażająca Plan Rozwoju Lokalnego jest odpowiedzialny za:

- kreowanie, przyjmowanie i składanie wniosków aplikacyjnych od instytucji podległych – beneficjentów pomocy,
- kontrolę formalną składanych wniosków, ich zgodności z procedurami i z zapisami w Planie,
- ewentualne monitorowanie wdrażania poszczególnych projektów,
- zapewnienie informowania o współfinansowaniu przez UE realizowanych projektów.

9. MONITOROWANIE, OCENA I KOMUNIKACJA SPOŁECZNA

9.1. System monitorowania Planu Rozwoju Lokalnego

Kluczowe znaczenie w monitorowaniu i stymulowaniu realizacji Planu Rozwoju Lokalnego posiada Burmistrz Gminy Dobra oraz Rada Gminy i Miasta. Instytucja Zarządzająca współpracuje z Radą Gminy i Miasta, których główną rolą będzie monitorowanie przebiegu realizacji zadań zawartych w Planie oraz ewentualne interweniowanie w przypadku stwierdzenia spóźnień lub nieuzasadnionej rezygnacji z realizacji zadania.

9.2. Sposoby oceny Planu Rozwoju Lokalnego

Skuteczność Planu Rozwoju Lokalnego będzie poddawana bieżącej ocenie. Sprawowana ona będzie przez Burmistrza Gminy oraz Radę Gminy przy pomocy wskaźników postępu realizacji i oceny skuteczności wdrażanych projektów określonych w poszczególnych programach operacyjnych i w wytycznych opracowanych przez Ministerstwo Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej pt.: "Wskaźniki do projektów realizowanych w ramach ZPORR".

9.3. Public Relations Planu Rozwoju Lokalnego

Zadaniem działań informacyjnych i promocyjnych jest:

- zapewnienie powszechnego dostępu do informacji o możliwościach ubiegania się o wsparcie ze środków funduszy strukturalnych na realizację projektów służących rozwojowi regionalnemu dla wszystkich grup docelowych z terenu Gminy Dobra,
- zapewnienie czytelnej informacji o kryteriach oceny i wyboru projektów oraz obowiązujących w tym zakresie procedurach
- zapewnienie bieżącej informowania opinii publicznej o zakresie i wymiarze pomocy wspólnotowej dla poszczególnych projektów i rezultatach działań na poziomie Gminy,
- inicjowanie dodatkowych działań promocyjnych o zasięgu lokalnym
- zapewnienie współpracy z instytucjami zaangażowanymi w monitorowanie i realizowanie Planu Rozwoju Lokalnego w zakresie działań informacyjnych i promocyjnych poprzez wymianę informacji i wspólne przedsięwzięcia
- wykorzystanie nowoczesnych źródeł przekazu i nowoczesnych technologii, m.in. takich jak: internet, poczta elektroniczna, elektroniczna archiwizacja dokumentów, w celu usprawnienia komunikacji pomiędzy podmiotami uczestniczącymi w realizacji Planu Rozwoju Lokalnego.

Wszelkie działania podejmowane w ramach Planu Rozwoju Lokalnego Gminy Dobra będą uwzględniały specyficzne potrzeby grup docelowych w kwestii informacji oraz użytych instrumentów w celu osiągnięcia maksymalnej skuteczności. Grupami docelowymi Planu są:

- społeczeństwo – to bezpośredni beneficjent – kształtowanie i informowanie opinii publicznej poprzez przekazywanie powszechnej wiedzy o działaniach Unii Europejskiej, o wdrażaniu i wykorzystaniu środków wspólnotowych, o korzyściach płynących z członkostwa, o budowaniu pozytywnego wizerunku podmiotów zaangażowanych w proces wdrażania pomocy, co przyczyni się do poparcia dla inwestycji
- beneficjenci to osoby, instytucje lub grupy społeczne bezpośrednio korzystające z wdrażanej pomocy:
  - jednostki samorządu terytorialnego szczebla gminnego

- podmioty będące jednostkami podległymi samorządowi gminnemu bądź realizujące zadania jednostki samorządu terytorialnego
- podmioty gospodarcze
- organizacje zrzeszające przedsiębiorców
- organizacje pozarządowe
- inne organizacje społeczne
- media.

Szczególnie istotną jest potrzeba kształtowania pozytywnego wizerunku Planu Rozwoju Gospodarczego Gminy Dobra. Za jego pośrednictwem należy kształtować świadomość w zakresie istnienia oraz możliwości pozyskania środków dla jednostek samorządu terytorialnego, a od tego uzależnione jest wykorzystanie pomocy w ramach funduszy strukturalnych płynących z Unii Europejskiej.

Aby osiągnąć cele związane z informacją i promocją Planu Rozwoju Lokalnego będą stosowane m.in. następujące środki i instrumenty:

- konferencje, seminaria, wykłady, warsztaty, prezentacje – propagujące informacje o możliwościach wykorzystania środków unijnych, o rezultatach wsparcia UE oraz upowszechniające wiedzę na ten temat,
- wizytacje projektów, ekspozycje projektów – mogą stanowić skuteczne metody prezentacji osiągnięć w zakresie inicjatyw z wykorzystaniem środków unijnych
- informowanie o projektach i ich promocja przez beneficjentów – dbanie o przekazywanie odpowiedniej wiedzy beneficjentom z terenu Gminy Dobra – odpowiedzialnych za spełnienie wymogów w tym zakresie
- serwisy internetowe – to szybkie i ogólnodostępne źródło informacji na temat możliwości pozyskania pomocy unijnej, zaś dla opinii publicznej będzie to kompleksowe źródło informacji o osiągnięciach Planu Rozwoju Lokalnego i wsparciu ze środków Unii Europejskiej dla Gminy,
- publikacje, broszury informacyjne, plakaty, reklamy, materiały audio – wizualne, ulotki – pozwalają w łatwy, przystępny i atrakcyjny sposób przekazywać wiedzę o Unii Europejskiej i dostępnej pomocy, a także o roli instytucji samorządowych w zarządzaniu tą pomocą
- współpraca z mediami – publikacje prasowe, artykuły, relacje, wiadomości w lokalnej i regionalnej telewizji oraz rozgłoszeniach radiowych, audycje, reklamy czy ogłoszenia to kluczowe źródła przekazu wszelkich informacji o realizacji Planu Rozwoju Lokalnego w szczególności w odniesieniu do opinii publicznej.

10. SPIS TABEL

Tabela 2.3.1. Struktura ludności gminy Dobra według grup wiekowych w 2003 r.	20
Tabela 2.3.2. Dynamika struktury ludności gminy Dobra według grup wiekowych.....	21
Tabela 2.3.3. Sołectwa na terenie gminy Dobra (stan na 21.09.2003r.).	23
Tabela 2.4.1. Dochody ogółem a dochody własne budżetu gminy.....	33
Tabela 2.4.2. Udział podatków lokalnych w dochodach ogólnych gminy	34
Tabela 2.4.3. Udział w podatkach stanowiących dochód budżetu Państwa	36
Tabela 2.4.6. Poziom wydatków inwestycyjnych i ich udział w wydatkach budżetu gminy.....	40
Tabela 2.4.7. Najważniejsze inwestycje w gminie w latach 2000-2003	41
Tabela 2.5.1. Liczba podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców.....	44
Tabela 2.5.2. Najważniejsze podmioty gospodarcze zlokalizowane na terenie gminy Dobra.....	45
Tabela 2.5.3. Dane o hodowli na terenie gminy (stan na koniec 2003 roku)	48
Tabela 2.6.1. Dane na temat mienia komunalnego gminy	50
Tabela 2.7.1. Najważniejsze odcinki dróg na terenie gminy	58
Tabela 2.7.2. Długość dróg na terenie gminy	59
Tabela 2.7.3. Transport publiczny w gminie Dobra.....	59
Tabela 2.8.1. Liczba środowisk objętych pomocą społeczną (według powodów) w latach 1999-2003	61
Tabela 2.8.2. Świadczenia pomocy społecznej w ramach zadań własnych gminy	62
Tabela 2.8.3. Świadczenia pomocy społecznej w ramach zadań zleconych gminie.....	63
Tabela 2.8.4. Liczba stwierdzonych przestępstw i wykroczeń w podziale na kategorie	64
Tabela 2.8.5. Wyniki pracy dochodzeniowej policji na terenie gminy	65
Tabela 2.8.6. Wyposażenie Ochotniczych Straży Pożarnych.....	65
Tabela 2.9.1. Liczba lekarzy i personelu medycznego zatrudnionego na terenie gminy	67
Tabela 2.10.1. Podstawowe dane o przedszkolach na terenie gminy w roku 2003	70
Tabela 2.10.2. Podstawowe dane o szkołach podstawowych i gimnazjum (rok szkolny 2003/2004)	71
Tabela 2.10.3. Prognozowana liczba dzieci w poszczególnych szkołach.....	73
Tabela 2.10.4. Zajęcia dodatkowe w szkołach	73
Tabela 2.10.5. Dowozy do szkół na terenie gminy	74
Tabela 3.2.1. Arkusz oceny inwestycji.....	86
Tabela 4.2.1. Zestawienie kosztów inwestycji 01/2005 wraz ze źródłami finansowania	89
Tabela 4.2.2. Zestawienie kosztów inwestycji 02/2006 wraz ze źródłami finansowania	90
Tabela 4.2.3. Zestawienie kosztów inwestycji 03/2008 wraz ze źródłami finansowania	91
Tabela 4.2.4. Zestawienie kosztów inwestycji 04/2005 wraz ze źródłami finansowania	93
Tabela 4.2.5. Zestawienie kosztów inwestycji 05/2006 wraz ze źródłami finansowania	94
Tabela 4.2.6. Zestawienie kosztów inwestycji 06/2005 wraz ze źródłami finansowania	95
Tabela 4.2.7. Zestawienie kosztów inwestycji 07/2006 wraz ze źródłami finansowania	96
Tabela 4.2.8. Zestawienie kosztów inwestycji 08/2005 wraz ze źródłami finansowania	97
Tabela 4.2.9. Zestawienie kosztów inwestycji 09/2005 wraz ze źródłami finansowania	98
Tabela 4.2.10. Zestawienie kosztów inwestycji 10/2005 wraz ze źródłami finansowania	99
Tabela 4.2.11. Zestawienie kosztów inwestycji 11/2009 wraz ze źródłami finansowania	100
Tabela 6.1. Wskaźniki produktu PRL	106
Tabela 6.2. Wskaźniki rezultatu PRL.....	107
Tabela 6.3. Wskaźniki oddziaływania PRL (mierzone na poziomie kraju)	107
Tabela 7.1. Prognoza poziomu inflacji i Produktu Krajowego Brutto	110
Tabela 7.2. Podział dochodów	111
Tabela 7.3. Podział wydatków	112
Tabela 7.5. Dochody i wydatki bieżące Gminy Dobra w latach 2000-2014 (w zł).....	116

Tabela 7.7. Wolne środki w budżecie Gminy w latach 2000-2014 (w zł)	118
Tabela 7.8. Wskaźniki obsługi zadłużenia Gminy Dobra w latach 2005-2014 bez zaciągania nowych kredytów, nowych inwestycji i bez dotacji na inwestycje	119
Tabela 7.9. Zestawienie inwestycji według lat, nakładów i źródeł finansowania	120
Tabela 7.10. Zestawienie istniejących oraz nowych kredytów i pożyczek, koniecznych do zrealizowania inwestycji	121
B. Projekcja przepływów finansowych w latach 2000-2013.....	125
C. Wskaźniki finansowe budżetu Gminy Dobra w latach 2000-2014	126
H. Wartości rzeczywiste oraz maksymalne odnoszące się do obsługi zadłużenia oraz kwoty zadłużenia w stosunku do dochodów	131

11. SPIS WYKRESÓW

Wykres 2.3.1. Zmiany liczby ludności gminy (l. osób)	19
Wykres 2.3.2. Przyrost naturalny na terenie gminy	20
Wykres 2.3.3. Ludność gminy w podziale na wiek przed-, po- i produkcyjny	21
Wykres 2.3.4. Powierzchnia i ludność wybranych gmin.	22
Wykres 2.3.5. Powierzchnia i ludność wybranych gmin.	22
Wykres 2.3.6. Gęstość zaludnienia wybranych gmin.	23
Wykres 2.3.6. Liczba osób bezrobotnych w gminie Dobra.....	25
Wykres 2.3.7. Struktura wiekowa osób bezrobotnych	25
Wykres 2.3.8. Struktura bezrobotnych według czasu pozostawania na bezrobociu.....	26
Wykres 2.3.9. Struktura bezrobotnych według wykształcenia.....	27
Wykres 2.3.10. Struktura bezrobotnych według stażu pracy	27
Wykres 2.3.11. Sytuacja na rynku pracy w wybranych gminach	28
Wykres 2.4.1. Porównanie poziomu dochodów i wydatków z budżetu gminy (w zł).....	30
Wykres 2.4.2. Porównanie dynamiki dochodów i wydatków gminy (rok poprzedni=100).....	31
Wykres 2.4.3. Dochody i wydatki budżetowe gmin w przeliczeniu na 1 mieszkańca w roku 2002	32
Wykres 2.4.4. Struktura dochodów budżetu gminy	33
Wykres 2.4.5. Struktura podatków i opłat lokalnych.....	35
Wykres 2.4.6. Wydatki budżetowe w poszczególnych działach (w %).....	38
Wykres 2.4.7. Struktura wydatków gminy według rodzajów.....	39
Wykres 2.4.8. Wydatki ogółem a wydatki na inwestycje (w zł)	40
Wykres 2.4.9. Struktura wydatków inwestycyjnych.....	41
Wykres 2.5.1. Zmiana liczby podmiotów gospodarczych (na podstawie rejestru działalności gospodarczej w UM).....	43
Wykres 2.5.2. Porównanie liczby podmiotów gospodarczych dla wybranych gmin miejsko-wiejskich w roku 2002.	44
Wykres 2.5.3. Struktura podmiotów gospodarczych według branż.....	45
Wykres 2.5.4. Struktura użytkowników rolnych.....	47
Wykres 2.5.5. Klasy gruntów ornych na terenie gminy	47
Wykres 2.5.6. Struktura upraw w gminie	48
Wykres 2.5.7. Struktura gospodarstw rolnych według ilości w poszczególnych kategoriach	49
Wykres 2.7.1. Sytuacja mieszkaniowa w wybranych gminach miejsko-wiejskich w roku 2002 ..	52
Wykres 2.7.2. Rozwój sieci wodociągowej w latach 1999-2003	53
Wykres 2.7.3. Produkcja i sprzedaż wody w latach 2001-2002 (tys. m ³)	54
Wykres 2.7.4. Przychody i koszty gminnej sieci wodociągowej.....	54
Wykres 2.7.5. Przychody i koszty działalności oczyszczalni w Dobrej	55
Wykres 2.7.6. Liczba sklepów w wybranych gminach miejsko-wiejskich.....	60
Wykres 2.8.1. Przypadki łamania prawa na terenie gminy Dobra w roku 2003	64
Wykres 2.9.1. Struktura zachorowalności mieszkańców gminy	68
Wykres 2.9.2. Wskaźnik umieralności w gminie.....	68
Wykres 2.10.1. Koszty utrzymania a liczba dzieci w przedszkolu	71
Wykres 2.10.2. Wskaźniki liczby uczniów w szkołach na terenie gminy w roku szkolnym 2003/2004.....	72
Wykres 2.10.3. Wielkość szkoły a koszt utrzymania 1 ucznia (rok szkolny 2003/2004)	72
Wykres 7.4. Dochody i wydatki bieżące Gminy Dobra w latach 2000-2014 (w zł)	116
Wykres 7.6. Wolne środki w budżecie Gminy w latach 2000-2014 (w zł).....	118
A. Analiza możliwości inwestycyjnych i zdolności kredytowej	124

D. Wskaźnik obsługi zadłużenia i wskaźnik długu.....	127
E.. Rzeczywista oraz maksymalna obsługa zadłużenia w stosunku do dochodów.....	128
F. Rzeczywista oraz maksymalna kwota zadłużenia na koniec roku w stosunku do dochodów	129
G. Wskaźniki dotyczące wolnych środków.....	130